

ANALYTICAL CENTER
OF EXCELLENCE
ON TRAFFICKING

ការធ្វើឲ្យឈ្នួញជួញដូរ
សត្វព្រៃផ្តល់ហិរញ្ញវត្ថុដល់
ការការពារសត្វព្រៃ

ករណីសម្រាប់ការបង្កើតមូលនិធិ
បដិទានអភិរក្សពីការរឹបអូស
ទ្រព្យសម្បត្តិ និងការប្រាក់ពិន័យ

ឯកសារនេះត្រូវបានផ្តល់ជូនដោយឥតគិតថ្លៃសម្រាប់ការប្រើប្រាស់ផ្ទាល់ខ្លួន ផ្លូវការ ការអប់រំ និងមិនមែនពាណិជ្ជកម្ម ផ្តល់ជូនដោយ
ទទួលស្គាល់ប្រភព។ ឯកសារអាចមិនត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរមុនពេលផ្សព្វផ្សាយតាមវិធីណាមួយឡើយ។

របាយការណ៍នេះអាចធ្វើទៅបានដោយមូលនិធិ Freeland តាមរយៈការផ្តល់មូលនិធិដោយ PMI IMPACT ដែលជាពានរង្វាន់ផ្តល់ជំនួយរបស់
Phillip Morris International ។ សម្រាប់ព័ត៌មានបន្ថែមសូមទាក់ទង ricardo@freeland.org

រក្សាសិទ្ធិ៖ មជ្ឈមណ្ឌលវិភាគឧត្តមភាពលើការជួញដូរ (ACET) ឆ្នាំ ២០២០

តារាងមាតិកា

សេចក្តីសង្ខេប	3
បញ្ហាប្រឈម	4
ឪកាស	4
សនិទានភាពសម្រាប់ការប្រើប្រាស់បដិទាន និងវិធានដាក់ទោសទណ្ឌបន្ថែមដើម្បីបង្អាក់ ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុរបស់ឈ្មួញជួញដូរសត្វព្រៃ	5
១. ការជួញដូរសត្វព្រៃទទួលបានប្រាក់ចំណេញកើនឡើង	6
២. កម្មវិធីប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងការជួញដូរសត្វព្រៃទទួលបានចរិតចិត្តចម្រុះ	6
៣. ទណ្ឌកម្មទាប និងមិនសមាមាត្រនឹងផលប៉ះពាល់បង្កដោយការជួញដូរសត្វព្រៃ សមត្ថភាពនៃការអនុវត្តច្បាប់	7
៤. ការបង្កើនហានិភ័យហិរញ្ញវត្ថុសម្រាប់ឈ្មួញជួញដូរសត្វព្រៃ	8
យុទ្ធសាស្ត្រថ្មីៗក្នុងការបង្អាក់ដល់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរបស់ឧក្រិដ្ឋកម្មសត្វព្រៃ: បដិទាន	9
ក. សេចក្តីផ្តើមនៃបដិទាន	9
ខ. បញ្ហាច្បាប់	10
គ. ករណីសិក្សា: សហរដ្ឋអាមេរិក	12
ឃ. ការអនុវត្តបដិទានក្នុងប្រព័ន្ធយុត្តាធិការផ្សេងៗ	15
ការដោះស្រាយផ្លូវច្បាប់ចំពោះការខូចខាតដល់សត្វព្រៃតាមរយៈវិធានការដាក់ទោសទណ្ឌ៖ “ការដាក់ទោសទណ្ឌបែបបង្កើតថ្មី” “សេវាកម្មហិរញ្ញវត្ថុសហគមន៍” និង “កិច្ចព្រមព្រៀងសម្រាលទោស”	17
ក. សេចក្តីផ្តើម	17
ខ. បញ្ហាច្បាប់	17
គ. ករណីសិក្សា: កាណាដា	18
ឃ. ករណីសិក្សា: សហរដ្ឋអាមេរិក (“សេវាកម្មហិរញ្ញវត្ថុសហគមន៍”)	18
ង. ករណីសិក្សា: អូស្ត្រាលី	19
ច. ការអនុវត្តទោសបន្ថែមក្នុងយុត្តាធិការផ្សេងទៀត	20
ឆ. កិច្ចព្រមព្រៀងសម្រាលទោស	21
ចំណុចត្រូវពិចារណាបន្ថែម និងបញ្ហាប្រឈម	23
ក. ធ្វើឱ្យប្រសើរឡើង ឬធ្វើវិសោធនកម្មក្របខ័ណ្ឌច្បាប់បច្ចុប្បន្ន	23
ខ. សមត្ថភាពហិរញ្ញវត្ថុរបស់ឈ្មួញ និងការរឹបអូសប្រាក់ចំណេញនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម	24
គ. ស្វែងរកការទូទាត់សំណងពីរដ្ឋាភិបាលបរទេស	25
ឃ. ការចូលរួមរបស់សាធារណៈជនក្នុងការកំណត់បរិមាណ និងការវាយតម្លៃការខូចខាត	25
ង. វិវាទផលប្រយោជន៍សាធារណៈ	26
អនុសាសន៍យុទ្ធសាស្ត្រ	27
សេចក្តីសន្និដ្ឋាន	29
ឯកសារយោង	30
សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ	34

អក្សរកាត់

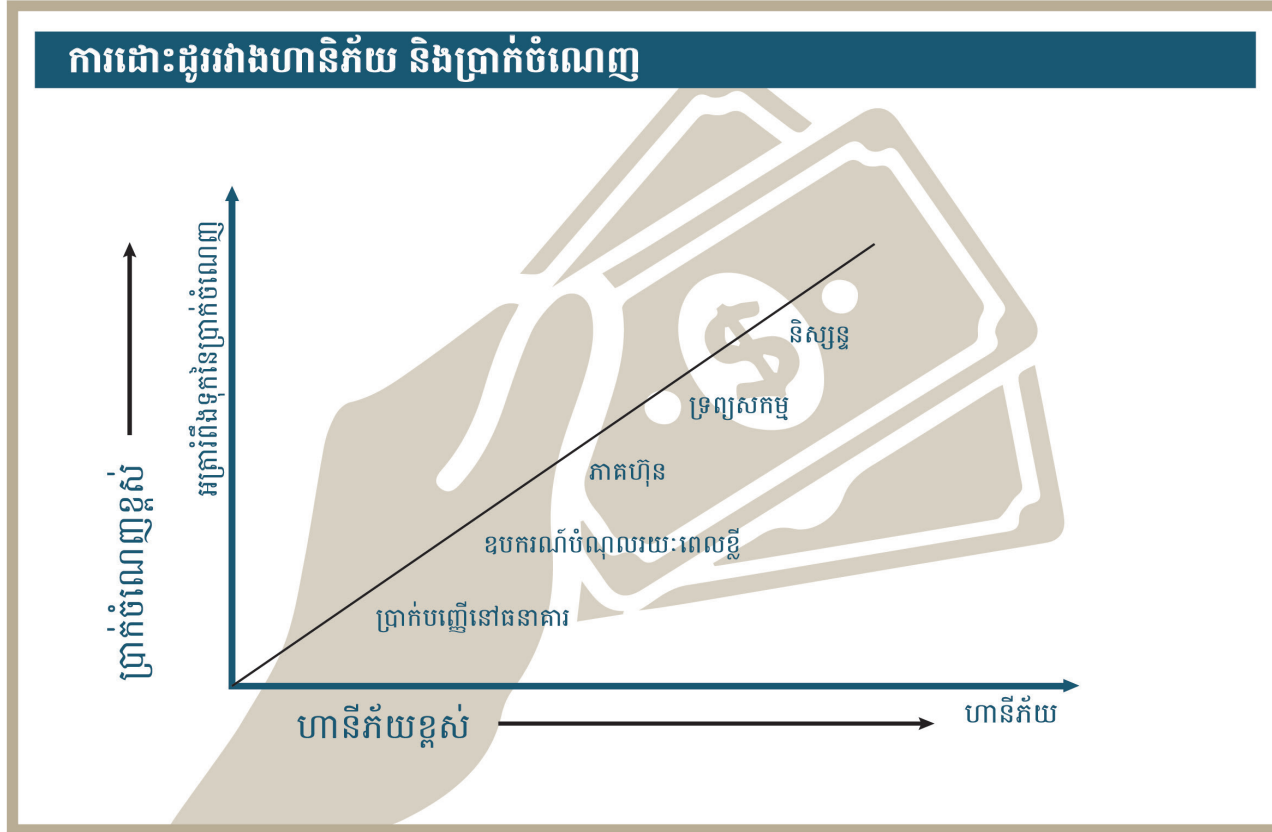
ASEAN	Association of Southeast Asian Nations សមាគមប្រជាជាតិអាស៊ីអាគ្នេយ៍
CIR.	Circa
COVID-19	Coronavirus Disease-2019 វីរុសកូវីដ១៩
DSD	District of South Dakota ស្រុក Dakota ខាងត្បូង
LAK	Lewis A. Kaplan
NSW	New South Wales រដ្ឋញីរសាវែល
POEO ACT 1997 (Australia)	Protection of the Environment Operations Act 1997 ច្បាប់ស្តីពីការការពារប្រតិបត្តិការបរិស្ថានឆ្នាំ១៩៩៧ (ប្រទេសអូស្ត្រាលី)
THB	Thai Baht លុយបាតថៃ
US	United States សហរដ្ឋអាមេរិក
USAID	United States Agency for International Development ទីភ្នាក់ងារជំនួយសហរដ្ឋអាមេរិកសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍអន្តរជាតិ
USC	United States Code កូដសហរដ្ឋអាមេរិក
USD	United States Dollars ដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក
USDNY	United States District Court Southern District of New York តុលាការសហរដ្ឋអាមេរិក ប្រចាំស្រុកញីរយ៉កខាងត្បូង

សេចក្តីសង្ខេប

ការជួញដូរសត្វព្រៃបានក្លាយជាជំនួញខុសច្បាប់ផ្តល់ប្រាក់ចំណេញ ច្រើនបំផុតមួយ ក្នុងចំណោមជំនួញខុសច្បាប់ផ្តល់ប្រាក់ចំណេញ បំផុតជាច្រើនលើពិភពលោកយើងសព្វថ្ងៃនេះ។ មានតម្លៃ ២០ កោដិដុល្លារ ឬច្រើនជាងនេះក្នុងមួយឆ្នាំ ផលប៉ះពាល់យ៉ាងខ្លាំងនៃ ការជួញដូរសត្វព្រៃបានផ្តល់ជាលទ្ធផល (ក) អត្រានៃការបាត់បង់ ប្រភេទសត្វល្អិតបំផុតក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រ (ខ) ការកើនឡើងនៃ អំពើពុករលួយក្នុងខ្សែសង្វាក់អនុវត្តន៍ច្បាប់ទូទាំងពិភពលោក និង (គ) ការរីករាលដាលនៃវីរុសដែលឆ្លងពីសត្វមកមនុស្សដូចជា កូវីដ១៩ បានគម្រាមកំហែងដល់សុខភាពមនុស្ស និងសន្តិសុខ សកល។ បើទោះជាផលប៉ះពាល់ខ្លាំងនៃការជួញដូរសត្វព្រៃ ដល់មនុស្ស និងសត្វព្រៃ ការជួញដូរសត្វព្រៃមិនទាន់ត្រូវបាន គេចាត់វិធានការបង្ក្រាបជាលក្ខណៈបទល្មើសឧក្រិដ្ឋនៅឡើយ ទេ ដូចបានឆ្លុះបញ្ចាំងតាមរយៈការដាក់ពិន័យ និងទោសទណ្ឌ កម្រិតទាបតាមប្រទេសជាច្រើន។ ការការពារសត្វព្រៃក៏នៅតែជា

វិស័យមានថវិកាតិចគួរឲ្យបារម្ភ និងតែងតែជួបបញ្ហាប្រឈមនឹង លំហូរសាច់ប្រាក់ និងច្បាប់សត្វព្រៃទន់ខ្សោយ បានបង្កលក្ខណៈ ងាយស្រួលដល់ឈ្មួញជួញដូរសត្វព្រៃ។ ឈ្មួញជួញដូរសត្វព្រៃ ទទួលបានប្រាក់កម្រៃខ្ពស់ និងជាទូទៅទទួលបានទៀងទាត់។ អាស្រ័យហេតុនេះហើយ ជំនួញទិដ្ឋារម្មណ៍នេះត្រូវបានចាត់ទុកថា ប្រាក់រង្វាន់ខ្ពស់ **ហានិភ័យទាប**។ ការបរបាញ់ និងការជួញដូរ សត្វព្រៃទ្រង់ទ្រាយធំនឹងនៅតែបន្តដរាបណារូបមន្តសមីការនេះ នៅតែមានមិនបាត់បង់។

និងការរីករាលដាលនៃវីរុស យើងចាំបាច់ត្រូវតែបញ្ជ្រាស់សមីការ នេះមកជា **ហានិភ័យខ្ពស់ ប្រាក់រង្វាន់ទាប**។ វិធីសាស្ត្រមួយដើម្បី សម្រេចការងារនេះគឺការរឹបអូសផលចំណេញទទួលបានពីការ ជួញដូរសត្វព្រៃ និងបង្កើតយន្តការផ្តល់ហិរញ្ញវត្ថុដល់ការការពារ និងស្តារសត្វព្រៃឡើងវិញ។

ឧក្រិដ្ឋកម្មសត្វព្រៃនៅក្នុងសង្គមសម័យទំនើបនៅតែបន្តជាមុខរបរដែលមានហានិភ័យទាប និងប្រាក់ចំណេញខ្ពស់សម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មចាត់តាំង។

តាមរយៈការកំណត់គោលដៅហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុរបស់ ឈ្មួញជួញដូរសត្វព្រៃ និងការប្រើប្រាស់ប្រាក់ចំណេញដែលបាន មកដោយមិនស្មោះត្រង់របស់ឧក្រិដ្ឋជនជាការផ្តល់ហិរញ្ញវត្ថុដល់ ការការពារ និងអភិរក្សសត្វព្រៃ យើងអាច៖

- ធ្វើឲ្យប្រតិបត្តិការជួញដូរសត្វព្រៃប្រឈមនឹងបញ្ហាជាប់គាំង ហិរញ្ញវត្ថុ
- ធ្វើឲ្យឧក្រិដ្ឋជនមានការខ្លាចញញើត
- ជួយស្តារឡើងវិញនូវចំនួនសត្វព្រៃគោលដៅ ទីជម្រក និង សហគមន៍ដែលរងផលប៉ះពាល់

រដ្ឋាភិបាល និងអង្គការជាច្រើនបានពិចារណា និងផ្តួចផ្តើមគំនិត បង្កើតយុទ្ធសាស្ត្រខុសៗគ្នាបំណងដោះស្រាយបញ្ហាទាំងនេះ។ ការផ្តោតសំខាន់នៃរបាយការណ៍នេះគឺផ្អែកលើការប្រើប្រាស់ វិធានការបដិទាន និងផ្តន្ទា ទោសបន្ថែម ដើម្បីតម្រូវឲ្យជនល្មើស ជួញដូរសត្វព្រៃបង់ថ្លៃខូចខាតដល់សត្វព្រៃ ប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី និង សហគមន៍មូលដ្ឋាន។ មូលនិធិអាចត្រូវបានបញ្ជូនតាមរដ្ឋាភិបាល- ដៃគូសង្គមស៊ីវិលសម្រាប់អនុវត្តន៍កម្មវិធីស្តារចំនួនសត្វព្រៃឡើង វិញ។

បញ្ហាប្រឈម

- **ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់:** ដើម្បីទទួលបានការដោះស្រាយផ្លូវច្បាប់ តុលាការត្រូវការមូលដ្ឋានច្បាប់ដើម្បីដាក់ ឬកំណត់បដិទាន ឬ វិធានការផ្តន្ទាទោសបន្ថែមដល់ជនល្មើស។
- **កំណត់អត្តសញ្ញាណជនរងគ្រោះ:** និងទទួលបានសិទ្ធិប្តឹង: ដោយសារជនរងគ្រោះផ្ទាល់នៃការជួញដូរសត្វព្រៃទំនងជា មិនអាចស្វែងរកសិទ្ធិផ្លូវច្បាប់ខ្លួនឯងបាន (តួយ៉ាង សត្វ) ភាគី ដែលទទួលរងការខូចខាតមិនផ្ទាល់ (រដ្ឋាភិបាល សាធារណៈ ជន ឬអង្គការ) នឹងចាំបាច់ដើរតួជាតំណាងឲ្យជនរងគ្រោះ។
- **រៀបចំមធ្យោបាយផ្លូវច្បាប់ល្អមួយ:** ការកំណត់បរិមាណ ការខូចខាតអរូបី (ដូចជា ការខូចខាតដល់ បរិស្ថាន ឬ ពណ្តកសត្វណាមួយ) គឺមានភាពស្មុគស្មាញ ហើយប្រហែលជា ត្រូវការការវិភាគសេដ្ឋកិច្ចបែបឆ្លាតវៃ។ នៅពេលបរិមាណនៃ ការខូចខាតត្រូវបានកំណត់ តុលាការនឹងត្រូវការជ្រើសរើស មធ្យោបាយផ្លូវច្បាប់សមរម្យមួយដែលអាចជួសជុល ការខូចខាតពិតប្រាកដ និងសមស្រប។
- **អនុវត្តន៍ការផ្តន្ទាទោស:** នៅពេលមានការបង់ថ្លៃដល់អង្គការ ដើម្បីអនុវត្តន៍កម្មវិធីដាក់លាក់ដើម្បីជួសជុលការខូចខាត ត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ដើម្បីធានាភាពមិនលំអៀងខាងផ្នែក តុលាការ។ ត្រូវមានវិធានការ និងការការពារដើម្បីធានាថាការ កាត់ទោសត្រូវបានអនុវត្តតាមបទបញ្ជារបស់តុលាការ។

ឪកាស

- **ការធ្វើឲ្យញញើតបន្ថែម:** ដើម្បីធានាឲ្យសម្រេចគោលបំណង នៃការធ្វើឲ្យញញើត ការធ្វើបដិទាន និងការស្តារនីតិសម្បទា វា មានសារៈសំខាន់ដែលត្រូវតែមានការដាក់ទោសទណ្ឌបន្ថែម

(និងមិនមែនជំនួស) លើទណ្ឌកម្មតាមច្បាប់បញ្ញត្តិ (ដូចជា ការពិន័យ និងការដាក់ពន្ធនាគារ)។ ដូចនេះ វិធានការទាំងនេះ ដើរតួនាទីជាការធ្វើឲ្យញញើតបន្ថែម។

- **មូលនិធិបន្ថែម:** ពេលមានការដាក់ទោសទណ្ឌបន្ថែមពីលើការ ពិន័យ វិធីទាំងពីរនេះដើរតួនាទីជាកត្តាលិករធ្វើឲ្យជនល្មើស មានការខ្លាចញញើតផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ ហើយប្រភពមូលនិធិបន្ថែម ដែលរដ្ឋាភិបាលអាចប្រើប្រាស់ដើម្បីជួសជុលការខូចខាត ឬ ការការពារប្រភេទសត្វព្រៃ។
- **លើកកម្ពស់ជនរងគ្រោះ:** ខណៈទណ្ឌកម្មតាមប្រពៃណីផ្តោត លើការដាក់ទោសចុងចោទ បដិទាន និងការដាក់ទោសទណ្ឌ បន្ថែមមានបំណងលើកកម្ពស់តួនាទីជនរងគ្រោះ និងស្វែងរក ដំណោះស្រាយដល់ការខូចខាតដាក់លាក់ដោយប្រើវិធីស្តារ ការខូចខាតប្រកបដោយយុត្តិធម៌។
- **ការចូលរួមរបស់សាធារណជន:** គោលការណ៍ណែនាំសម្រាប់ វិធានការដាក់ទណ្ឌកម្មបន្ថែមអាចត្រូវបានពង្រឹងបំណង ជម្រុញឲ្យមានតម្លាភាពបន្ថែមក្នុងដំណើរការយុត្តិធម៌ និង ដើម្បីលើកទឹកចិត្តឲ្យមានការចូលរួមរបស់សាធារណជន ក្នុងការកំណត់ទោសទណ្ឌ (ដូចជា កំណត់អត្តសញ្ញាណ ការខូចខាត និងកំណត់វិធានច្បាប់ចាំបាច់)។

គោលបំណងនៃរបាយការណ៍នេះគឺដើម្បីលើកទឹកចិត្តឲ្យមានការ ពិភាក្សាថែមទៀតលើការធ្វើបដិទាន និងវិធានការដាក់ទណ្ឌកម្ម បន្ថែម និងថាវិធានទាំងនេះអាចត្រូវបានអនុវត្តដើម្បីប្រយុទ្ធ និងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុនៃឧក្រិដ្ឋកម្មសត្វព្រៃ តាមរយៈ ការផ្តល់ដល់អង្គពាក់ព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលនូវប្រវត្តិដ៏មានប្រយោជន៍ ស្តីពីបទពិសោធន៍នៃសមត្ថកិច្ចសាលាក្តីដើម្បីជួយឲ្យការអនុវត្ត ទាំងនេះសម្រេចបាន និងពិតប្រាកដ។ ជាលទ្ធផល ការពិភាក្សា ទាំងនេះអាចជម្រុញទឹកចិត្តឲ្យអង្គពាក់ព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលពិចារណា លើការអនុវត្តកម្មវិធីថ្មី ឬការលម្អិតកម្មវិធីដែលមានស្រាប់ក្នុងដែន សមត្ថកិច្ចសាលាក្តីបំណងកំណត់គោលដៅទ្រព្យសម្បត្តិ និង ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុរបស់ឈ្មួញជួញដូរសត្វព្រៃ។

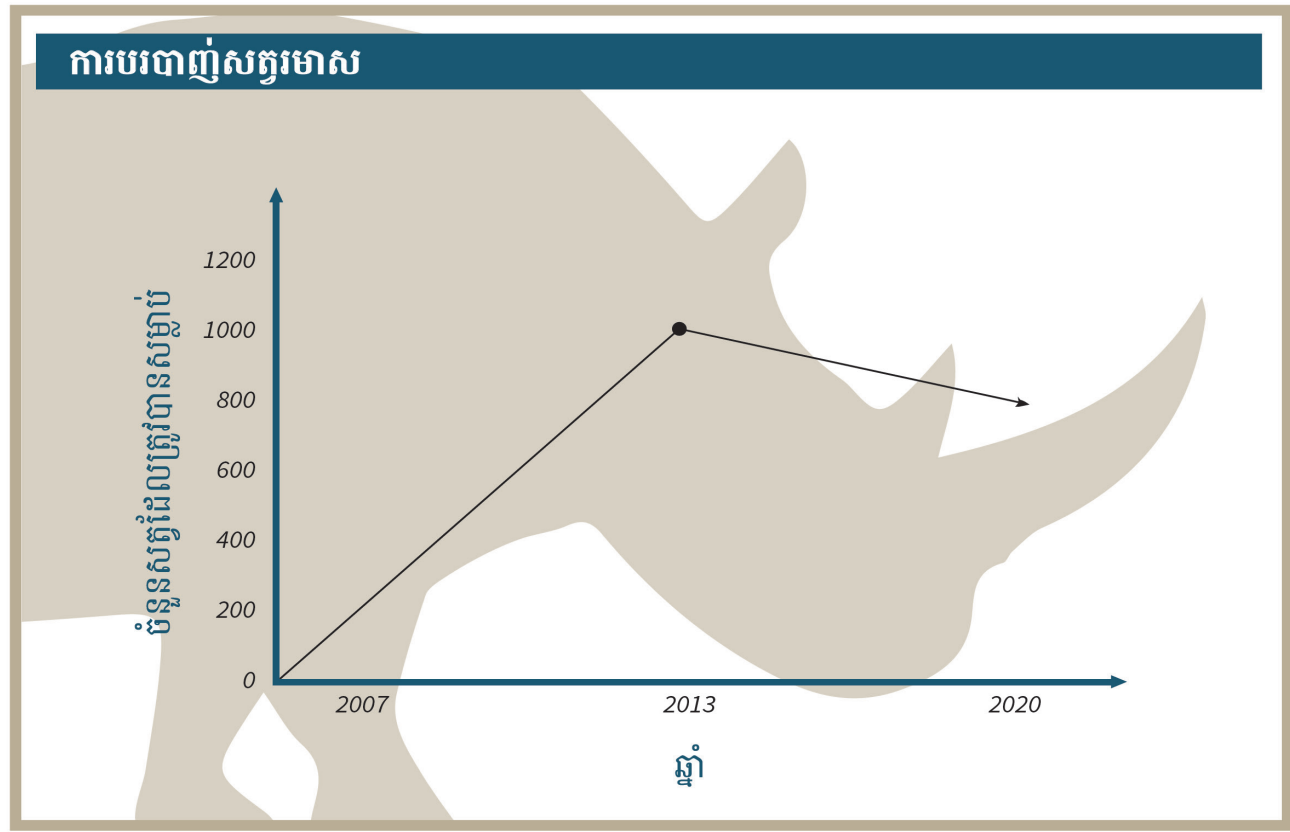
សនិទានភាពសម្រាប់ការប្រើប្រាស់បដិទាន និងវិធានដាក់ទោសទណ្ឌបន្ថែមដើម្បីបង្អាក់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុរបស់ឈ្មួញជួញដូរសត្វព្រៃ

រៀងរាល់ឆ្នាំ សត្វដំរីជាង៣០.០០០ក្បាលត្រូវបានគេបាញ់សម្លាប់ដើម្បីយកក្បាល សត្វខ្លាំងព្រៃត្រឹមតែ៤%ប៉ុណ្ណោះនៅសេសសល់បើប្រៀបធៀបទៅនឹងមួយសតវត្សមុន សត្វរមាសអាហ្វ្រិកមួយក្បាលត្រូវបានគេបាញ់សម្លាប់ សត្វពង្រួលជាង១លានក្បាលត្រូវបានគេលក់ខុសច្បាប់ចាប់តាំងពីឆ្នាំ២០០០មក ធ្វើឲ្យសត្វពង្រួលក្លាយជាសត្វព្រៃដែលត្រូវបានគេជួញដូរខ្លាំងជាគេបំផុតក្នុងពិភពលោក។^១

ការជួញដូរសត្វព្រៃកំពុងមានការកើនឡើង កំពុងគំរាមកំហែងដល់ចំនួនសត្វព្រៃ ប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី និងមនុស្សលោកផងដែរដូចយើងបានឃើញនូវវត្តមានវីរុសកូរ៉ូណា។ សកម្មភាពជួញដូរ និងការគំរាមកំហែងមានការកើនឡើងបើទោះជាមានការបង្កើននូវការអប់រំ ផ្សព្វផ្សាយដល់អតិថិជនអំពីការបំផ្លាញដ៏ខ្លាំងបណ្តាលមកពីការជួញដូរ ការគាំទ្រកាន់តែច្រើនចំពោះការអនុវត្តច្បាប់ប្រឆាំង

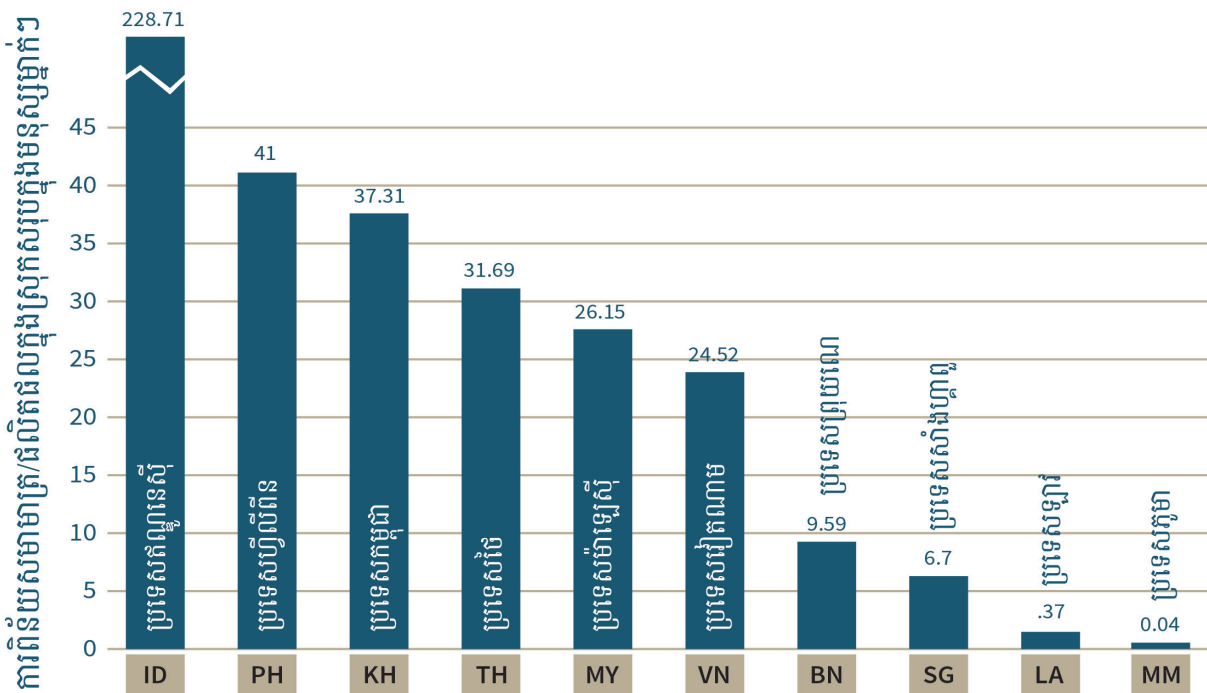
នឹងការជួញដូរសត្វព្រៃ និងគំនិតផ្តួចផ្តើមនានា។ បញ្ហាចម្បងមួយសម្រាប់អ្នកស៊ើបអង្កេត និងអ្នកអនុវត្តច្បាប់ជួញដូរសត្វព្រៃគឺកង្វះខាតថវិកា និងប្រព័ន្ធក្នុងការប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងការជួញដូរសត្វព្រៃ។ ផ្ទុយទៅវិញ កត្តាលើកទឹកចិត្តចម្បងមួយសម្រាប់ឈ្មួញជួញដូរសត្វព្រៃគឺមុខជំនួញនេះជាមុខជំនួញដែលផ្តល់ប្រាក់ចំណេញច្រើនជាងគេបំផុតក្នុងពិភពលោក។ ជាពិសេស “ដោយសារព្រំដែនធូរលុង ការច្បាប់ខ្សោយ និងការអនុវត្តច្បាប់មិនស្មើដៃ តំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍គឺជាទីតាំងក្តៅនៃពិភពលោកសម្រាប់ការបាញ់ ការជួញដូរ និងការបរិភោគ និងប្រើប្រាស់សត្វព្រៃ និងបំណែកសត្វព្រៃខុសច្បាប់។”^២

ដើម្បីបង្អាក់ និងធ្វើឲ្យញញើតដល់ការជួញដូរសត្វព្រៃដោយនិរន្តរភាព យើងចាំបាច់ត្រូវផ្តោតសំខាន់លើការវាយប្រហារលើ

ឧប្បត្តិហេតុបាញ់សត្វរមាសនៅអាហ្វ្រិកខាងត្បូងបានកើនឡើងយ៉ាងខ្លាំងពីសត្វចំនួន ១៣ ក្បាលដែលត្រូវបានសម្លាប់ក្នុងឆ្នាំ ២០០៧ រហូតដល់ជិត ១.០០០ នាក់ក្នុងឆ្នាំ២០១៣ ។^៥

ការពិន័យអតិបរមាចំពោះបុគ្គលលើផលិតផលក្នុងស្រុកសរុបក្នុងមនុស្សម្នាក់ៗ

សមាមាត្ររវាងការពិន័យអតិបរមាចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មសត្វព្រៃ និងព្រៃឈើ និងផលិតផលក្នុងស្រុកសរុបសម្រាប់មនុស្សម្នាក់ៗនៅក្នុងប្រទេសអាស៊ាន។ សមាមាត្រនេះបង្ហាញពីភាពខុសគ្នារវាងវិធីដាក់ពិន័យដែលប្រទេសនីមួយៗអនុវត្តនូវចំពោះឧក្រិដ្ឋជនសត្វព្រៃ។ ធនាគារពិភពលោក ទិន្នន័យ ផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប

ប្រាក់ចំណេញ ដើម្បីបំបាក់ទឹកចិត្តឈ្មួញជួញដូរសត្វព្រៃពីការចូលខ្លួនក្នុងមុខជំនួញពីដំណាក់កាល ដំបូង។ ប៉ុន្តែ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ កម្មវិធីទាំងនេះបំណងប្រយុទ្ធប្រឆាំងការជួញដូរសត្វព្រៃដែលមិនអាចប្រឆាំងនឹងឈ្មួញជួញដូរសត្វព្រៃផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ។ បញ្ហាជាច្រើនអាចកំណត់ឲ្យមានបញ្ហាប្រឈមនេះ៖

១. ការជួញដូរសត្វព្រៃទទួលបានប្រាក់ចំណេញកើនឡើង
២. កម្មវិធីប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងការជួញដូរសត្វព្រៃទទួលបានថវិកាតិចតួចបំផុត
៣. ទោសទណ្ឌទាប និងមិនសមាមាត្រនឹងផលប៉ះពាល់បង្កដោយការជួញដូរសត្វព្រៃ
៤. សមត្ថភាពអនុវត្តច្បាប់ - ចំណេះដឹង និងការបណ្តុះបណ្តាលមិនគ្រប់គ្រាន់

ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាទាំងនេះ យើងចាំបាច់ត្រូវតែបង្កើនហានិភ័យហិរញ្ញវត្ថុសម្រាប់ឈ្មួញជួញដូរសត្វព្រៃតាមរយៈការបង្កើនទោសទណ្ឌ និងការពិន័យសមាមាត្រនឹងទំហំនៃការខូចខាត និងផ្តល់យុត្តិធម៌ដល់ជនរងគ្រោះ ដូចជា ការដាក់បដិទាន និងវិធានការដាក់ទោសទណ្ឌបន្ថែម។ ទិដ្ឋភាពរួមនៃទស្សនទានទាំងនេះត្រូវបានលើកកមកពិភាក្សាលម្អិតក្នុងផ្នែកបន្ទាប់ (ផ្នែកទី២) នៃរបាយការណ៍នេះ។

១. ការជួញដូរសត្វព្រៃទទួលបានប្រាក់ចំណេញកើនឡើង

ដោយសារប្រភេទសត្វព្រៃជាច្រើនកាន់តែកម្រ ការជួញដូរសត្វព្រៃនឹងកាន់តែបន្តទទួលបានផលចំណេញច្រើនឡើងៗ។ តម្លៃលក់រាយនៃភ្នំកំដៅតែងបានកើនឡើងពី ៥,៧៧ដុល្លារអាមេរិកក្នុង១គីឡូក្រាមក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ ដល់ជាង ៣.០០០ដុល្លារអាមេរិកក្នុង១គីឡូក្រាមក្នុងឆ្នាំ២០១៤។^៤

២. កម្មវិធីប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងការជួញដូរសត្វព្រៃទទួលបានថវិកាតិចតួចបំផុត

ពេលប្រៀបធៀបជាមួយនឹងប្រភេទនៃការជួញដូរខុសច្បាប់ផ្សេងៗទៀត ការជួញដូរសត្វព្រៃនៅប្រទេសជាច្រើនមិនត្រូវបានចាត់ទុកជាបទល្មើសធ្ងន់ធ្ងរទេ។ ជាលទ្ធផល កម្មវិធីមានបំណងប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងការជួញដូរសត្វព្រៃដែលត្រូវបានគេចាត់អាទិភាពទាប និងទទួលបានថវិកាមិនគ្រប់។ “ការយកចិត្តទុកដាក់ពីអ្នកធ្វើគោលនយោបាយចំពោះសេដ្ឋកិច្ច និងការចំណាយធនធានខុសច្បាប់ដើម្បីប្រយុទ្ធប្រឆាំងការគំរាមកំហែងដល់សេដ្ឋកិច្ច។ ហេតុនេះហើយបានជាថវិកាសម្រាប់បង្ក្រាបការជួញដូរគ្រឿងញៀនមានបរិមាណច្រើនជាងថវិកាសម្រាប់បង្ក្រាបការជួញ

ដូរសត្វព្រៃ។”^៤ កត្តាផ្សេងទៀតដែលរួមចំណែកដល់ការផ្តល់ ថវិកាមិនគ្រប់គ្រាន់ដល់កម្មវិធីទាំងនេះគឺជាប្រទេសជាច្រើនដែល បទល្មើសជួញដូរសត្វព្រៃកើតមានគឺជាប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ហើយជាលទ្ធផលឧក្រិដ្ឋកម្មផ្សេងទៀតត្រូវបានផ្តល់អាទិភាព ជាងការជួញដូរសត្វព្រៃ។ “ពេលប្រទេសមួយកំពុងតែខិតខំ គាំទ្រ រស់ ឬកំពុងអភិវឌ្ឍសមត្ថភាពសេដ្ឋកិច្ចរបស់ខ្លួន ការ ការពារបរិស្ថាន និងសត្វព្រៃរបស់ប្រទេសនោះកម្រត្រូវបានគេ ចាត់ទុកជាសកម្មភាពអាទិភាពណាស់។ នេះជាបញ្ហាគ្រឹះសម្រាប់ ការបណ្តុះបណ្តាលបុគ្គលិក បង្កើតបណ្តាញអនុវត្តច្បាប់ និងប្រព័ន្ធ តាមដាន និងវាយតម្លៃ ខណៈការងារទាំងនេះត្រូវការថវិកា។”^៦

ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ បញ្ហាសំខាន់មួយសម្រាប់ប្រទេសកំពុង អភិវឌ្ឍន៍ត្រូវបានពិចារណាផ្តល់ថវិកាដល់កម្មវិធីទាំងនេះគឺតម្លៃនៃ បរិស្ថានខាងក្រៅបង្កឡើងដោយការជួញដូរសត្វព្រៃ។ “ឧក្រិដ្ឋកម្ម សត្វព្រៃត្រូវតែដឹងថាផ្តល់លទ្ធផលអវិជ្ជមានប៉ះពាល់ដល់បរិស្ថាន ខាងក្រៅរួមទាំងការបំផ្លាញសត្វព្រៃ និងព្រៃឈើ និងថ្លៃចំណាយ លើការផ្តល់ជាទីជម្រក និងថែរក្សាសត្វព្រៃសង្គ្រោះបាន ការស្តារ នីតិសម្បទាសត្វព្រៃ និង/ឬការខូចខាតទីជម្រកព្រៃឈើ។ ថ្លៃ ចំណាយកើនឡើងទាំងនេះប៉ះពាល់ដល់រដ្ឋាភិបាល លុយសម្រាប់ សាងសង់មជ្ឈមណ្ឌលសង្គ្រោះសត្វព្រៃ លុយសម្រាប់ប្រជាពលរដ្ឋ ដែលបានបាត់បង់ដំណាំ ឬប្រាក់ចំណូល និងសម្រាប់សង្គមជាតិ ទាំងមូលដែលរងផលប៉ះពាល់ដោយការប្រែប្រួលប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី - ឧទាហរណ៍ ការរីករាលដាលជំងឺ។”^៧ បរិស្ថានខាងក្រៅទាំងនេះ គួរតែត្រូវបានគិតពិចារណាទាំងផ្នែកកំណត់ទោសទណ្ឌសមស្រប ចំពោះឧក្រិដ្ឋជនសត្វព្រៃ និងការផ្តល់ថវិកាសម្រាប់ការពារ និងស្តារ ចំនួនសត្វព្រៃ។

៣. ទណ្ឌកម្មទាប និងមិនសមាមាត្រនឹង ផលប៉ះពាល់បង្កដោយការជួញដូរសត្វព្រៃ

មានករណីខ្លះ ប្រទេសជាច្រើនដាក់ទោសទណ្ឌសេដ្ឋកិច្ចតិចតួច ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មសត្វព្រៃ ហើយជនសង្ស័យដែលត្រូវនាំទៅ កាត់ទោសគឺតែងតែជាអ្នកបរាញ់សត្វតូចតាច ឬគ្រាន់តែជា អ្នកដឹកជញ្ជូន មិនមែនជាមេឈ្នួញ ឬអ្នកផ្គត់ផ្គង់ហិរញ្ញវត្ថុដល់ បណ្តាញឧក្រិដ្ឋជន។^៨ អង្គការចាត់តាំងជួញដូរសត្វព្រៃចាត់ទុក ការដាក់ពិន័យតិចតួចជា “ចំណាយលើការធ្វើជំនួញ” ជាចំណាយ ដែលពួកគេអាចផ្តល់ឲ្យអតិថិជន និងគ្រាន់តែជាការបរាជ័យ បណ្តោះអាសន្ន។ នេះគឺដោយសារតែសត្វព្រៃ និងទ្រព្យសម្បត្តិ ពាក់ព័ន្ធដែលត្រូវបានដកហូតដោយរដ្ឋាភិបាលគឺជាធម្មតាត្រូវបាន ផ្លាស់ប្តូរយ៉ាងលឿន ហើយតម្លៃនៃការពិន័យគឺតែងតែទាបខ្លាំង ជាងប្រាក់ចំណេញដែលជនល្មើសទទួលបាន។^៩

“រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ស្ទើរតែគ្មានផលប៉ះពាល់ដល់សេដ្ឋកិច្ច ចំពោះជនដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្គត់ផ្គង់ និងតម្រូវការនៃការជួញដូរ សត្វព្រៃ។ ប្រទេសដែលបានបង្កើតច្បាប់ដាក់ទោសទណ្ឌសេដ្ឋកិច្ច លើជនពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មសត្វព្រៃបានកំណត់កម្រិតទោសទណ្ឌ ផ្តោតតែលើការរឹបអូស និងដកហូតសត្វព្រៃ និងបំណែកក្លែងក្លាយ - មិនផ្តោតលើទំហំប្រាក់ចំណេញនៃបទឧក្រិដ្ឋ។ តាមបទពិសោធន៍ នៃការជួញដូរគ្រឿងញៀនបានបង្ហាញ ការរឹបអូសគ្រឿងញៀន ពេលប្រព្រឹត្តិមិនបានសម្រេចរបស់អង្គការចាត់តាំងគ្រាន់តែធ្វើ

ស្តែងរមាសមួយត្រូវបានរឹបអូសក្នុងអំឡុងពេលប្រតិបត្តិការពស់វែក (ឆ្នាំ២០១៣)។ ការដាក់ពិន័យទៅលើអ្នកជួញដូរគឺមានចំនួនតិចតួចបើ ប្រៀបធៀបទៅនឹងតម្លៃនៃកុយរមាស ដូច្នេះមិនមានតម្លើរវាងឡើយ។ មូលនិធិ Freeland

បណ្តោះអាសន្ន និងត្រូវបានជំនួសយ៉ាងលឿន។ ប៉ុន្តែ ការប្រយុទ្ធ ប្រឆាំងនឹងទ្រព្យធន និងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុនៃអង្គការ ចាត់តាំងទាំងនេះបានបង្កកំសមត្ថភាពពួកគេក្នុងការបន្តប្រតិបត្តិ ការខុសច្បាប់ ធ្វើឲ្យពួកគេចុះខ្សោយ និងប្រឈមនឹងសកម្មភាព បង្ក្រាបដោយច្បាប់។”^{១០}

សមត្ថភាពនៃការអនុវត្តច្បាប់

ការងាររបស់មន្ត្រីអនុវត្តច្បាប់មានសារៈសំខាន់នៅគ្រប់ ដំណាក់កាលនៃការស៊ើបអង្កេត - “ចាប់ពីការស៊ើបអង្កេតបឋម ការ ការពារកន្លែងកើតហេតុ ឬការរឹបអូស ការដឹកនាំការស៊ើបអង្កេត និងបន្តការគ្រប់គ្រងសំណុំរឿងត្រឹមត្រូវ ការវិនិច្ឆ័យសេចក្តីក្នុងបន្ទប់ សារនាការ ការផ្តន្ទាទោស និងការស្តារឡើងវិញនូវទ្រព្យសម្បត្តិ សក្តានុពល។”^{១១} ទោះយ៉ាងណាក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានឆ្នាំកន្លងមក នេះ អ្នកជួញដូរសត្វព្រៃបានរីករាលដាលជាអង្គការចាត់តាំងឧក្រិដ្ឋជន មានលក្ខណៈស្មុគស្មាញ ដែលអាចទាញយកផលប្រយោជន៍ពីភាព ចន្លោះប្រហោងនៃច្បាប់ការអនុវត្តច្បាប់ខ្សោយ និងប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ ព្រហ្មទណ្ឌដែលងាយរងគ្រោះ។^{១២} ការរៀបបណ្តាញស្មុគស្មាញនៃ អ្នកបរាញ់សត្វ អ្នកកាប់ឈើខុសច្បាប់ ឈ្នួញកណ្តាល បណ្តាញ អ្នកជួញដូរ អ្នកដឹកជញ្ជូន និងឈ្នួញ ក្រុមឧក្រិដ្ឋជនទាំងនេះបាន ឈានមួយជំហានទៅមុខច្បាប់។”^{១៣}

ក្នុងការអនុវត្ត“មន្ត្រីអនុវត្តច្បាប់ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវការពារ ព្រំដែនពីការរត់ជួញដូរសត្វព្រៃ និងប្រាក់ចំណេញនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម ជា រឿយៗមិនដឹងពីវិធីសាស្ត្រ និងបច្ចេកទេសដែលត្រូវឧក្រិដ្ឋជន ប្រើប្រាស់ឡើយ ហើយកង្វះខាតជំនាញ និងធនធានចាំបាច់ សម្រាប់ធ្វើការស៊ើបអង្កេតផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ។”^{១៤} ហេតុដូច្នេះការ ផ្តោតជាសកលនៅប៉ុន្មានឆ្នាំថ្មីៗនេះគឺទៅលើការបណ្តុះបណ្តាល ភ្នាក់ងារអនុវត្តច្បាប់តំបន់ ការចែករំលែកព័ត៌មានរវាងទីភ្នាក់ងារ និងរវាងយុត្តាធិការ និងការពង្រឹងសមត្ថភាពស៊ើបអង្កេត និងវិភាគ

ក្នុងកិច្ចប្រឹងប្រែងមួយដើម្បីធានាការចាប់ខ្លួន និងការកាត់ទោស ជនជាប់ទាក់ទងដោយផ្ទាល់ និងស្វែងរកការផ្ដន្ទាទោសចំពោះ ឧក្រិដ្ឋជនកម្រិតខ្ពស់ផងដែរ។

៤. ការបង្កើនហានិភ័យហិរញ្ញវត្ថុសម្រាប់ ឈ្មួញជួញដូរសត្វព្រៃ

ឧក្រិដ្ឋកម្មសត្វព្រៃបង្កឲ្យមានការខូចខាតរីករាលដាលដល់បរិស្ថាន និងគំរាមកំហែងដល់សុខភាព និងសុវត្ថិភាពរបស់សហគមន៍ ជុំវិញ។ ប៉ុន្តែ ការកំណត់អត្តសញ្ញាណ “ជនរងគ្រោះ” ត្រឹមត្រូវ (តាមច្បាប់) អាចជាបញ្ហាប្រឈម ហើយលទ្ធផលនៃផលប៉ះពាល់ ឬការខូចខាតបង្កឡើងអាចពិបាកក្នុងការវាស់បរិមាណ។ ជា លទ្ធផល ការខូចខាតមិនត្រូវបានជួសជុលតាមរយៈការដាក់ទោស បែបប្រពៃណីនៃការពិន័យ ឬការដាក់ពន្ធនាគារឡើយ។ បើគ្មាន ការដាក់ទោសទណ្ឌកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរទេ ការលើកទឹកចិត្តសម្រាប់ ឧក្រិដ្ឋជនក្នុងសកម្មភាពជួញដូរសត្វព្រៃនៅតែបន្តកើនឡើង ខណៈ ហានិភ័យទាប។

យើងចាំបាច់ត្រូវតែបង្កើនហានិភ័យនៃការជួញដូរសត្វព្រៃតាមរយៈ ការដាក់ទោសទណ្ឌកាន់តែតឹងរឹងសមាមាត្រនឹងទំហំនៃការខូចខា។ លុយ/ទ្រព្យសម្បត្តិទទួលបានមកពីលក់ទ្រព្យធនរបស់ឈ្មួញ ជួញដូរសត្វព្រៃអាចត្រូវបានប្រើប្រាស់សម្រាប់ផ្តល់ថវិកាដល់ការ ការពារ និងការស្ដារសត្វព្រៃឡើងវិញ មានន័យថា ធ្វើឲ្យឈ្មួញ ជួញដូរសត្វព្រៃផ្តល់ហិរញ្ញវត្ថុដល់ការការពារសត្វព្រៃ។

យុទ្ធសាស្ត្រថ្មីៗក្នុងការបង្កាក់ដល់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរបស់ឧក្រិដ្ឋកម្មសត្វព្រៃ៖ បដិទាន

ក្នុងប៉ុន្មានឆ្នាំថ្មីៗនេះ រដ្ឋាភិបាល និងក្រុមប្រឆាំងនឹងការជួញដូរសត្វព្រៃបានពិចារណា ឬផ្ដើមបង្កើតយុទ្ធសាស្ត្រផ្សេងៗគ្នាបំណងដោះស្រាយនូវកង្វល់ធំៗពីរក្នុងការប្រឆាំងនឹងការជួញដូរសត្វព្រៃ៖ (១) ការអនុវត្តការដាក់ទណ្ឌកម្មដែលបណ្ដាលឱ្យមានគ្រោះថ្នាក់ធ្ងន់ធ្ងរដល់ជនល្មើសជួញដូរសត្វព្រៃ និង (២) ប្រើប្រាស់មូលនិធិឬទ្រព្យសម្បត្តិដែលបានប្រមូលមកវិញដើម្បីគាំទ្រ ឬឧបត្ថម្ភធនលើថ្លៃដើមដែលកើតឡើងសម្រាប់ការពារ និង សង្គ្រោះសត្វព្រៃ។ យុទ្ធសាស្ត្រមួយដែលដោះស្រាយកង្វល់ទាំងពីរ និងទទួលបានជោគជ័យខ្លះក្នុងយុទ្ធនាការមួយចំនួនគឺការអនុវត្តកម្មវិធីបដិទានសម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មសត្វព្រៃបន្ថែមពីលើទណ្ឌកម្មប្រពៃណីផ្សេងទៀត។

ក. សេចក្ដីផ្ដើមនៃបដិទាន

“បដិទានជាទូទៅត្រូវបានប្រើជាដំណោះស្រាយផ្លូវច្បាប់រដ្ឋប្បវេណីដែលត្រូវបានរៀបចំឡើងដើម្បីការពារអ្នកធ្វើខុសពីការទាញយក

ប្រយោជន៍ណាមួយដែលទទួលបានដោយខុសច្បាប់ពីជនរងគ្រោះ និងជួយឱ្យជនរងគ្រោះមានស្ថានភាពដូចដើមវិញ។”^{១៤} ក្នុងករណីបទឧក្រិដ្ឋបរិស្ថាន ឬសត្វព្រៃ បដិទានអាចមានលក្ខណៈសមស្របជាយន្តការមួយដើម្បី៖ (១) តម្រូវឱ្យចុងចោទសងភាគីទីបីចំពោះការចំណាយជួសជុលការខូចខាតដែលបង្កឡើងដោយអំពើខុសច្បាប់របស់ចុងចោទ។ ឬ (២) ទាមទារឱ្យចុងចោទស្ដារផ្នែកខ្លះនៃបរិស្ថានដែលខូចខាតដោយបទល្មើសជាក់ស្ដែង។^{១៦} ច្បាប់ស្តីពីបដិទានមានគោលបំណងដោះស្រាយការទទួលបានផលលាភមិនត្រឹមត្រូវរបស់ចុងចោទដោយទាញ ប្រយោជន៍ពីដើមចោទតាមរយៈការស្ដារឡើងវិញនូវផលប្រយោជន៍ដែលពាក់ព័ន្ធ ឬទ្រព្យធនរបស់ដើមចោទ។^{១៧}

បើនិយាយឱ្យចំ ដើមចោទដែលអះអាងទាមទារបដិទានត្រូវតែមានធាតុផ្សំបីយ៉ាង៖

- ចុងចោទទទួលបានទ្រព្យធន ឬបានទទួលផលប្រយោជន៍។

សន្និធិភ្នកដំរីរបស់រដ្ឋាភិបាល។ វិនិយោគិនលើសត្វព្រៃខុសច្បាប់កំពុងសម្លឹងមើលការថែរក្សាភ្នកដំរី និងកុយរមាសក៏ដូចជាផលិតផលពាក់ព័ន្ធជាច្រើនទៀតជាការវិនិយោគនាពេលអនាគត។ ពួកគេបានប្រាក់ដាក់នៅធនាគារទទួលបានពីការវិនិយោគសហិរហោចនៃសត្វព្រៃមួយប្រភេទ ក្នុងកិច្ចប្រឹងប្រែងឆ្លៀតយកប្រយោជន៍ពីការវិនិយោគរបស់ខ្លួន។ មូលនិធិ Freeland

មន្ត្រីប៉ូលីសចៃក្នុងសន្និសីទសារព័ត៌មាននៅអាកាសយានដ្ឋានសុវណ្ណភូមិ ក្រុងបាងកកកាលពីខែមករាឆ្នាំ ២០១៨ ប្រកាសអំពីការចាប់ខ្លួនជនសង្ស័យជាមេខ្លោងជួញដូរសត្វព្រៃឈ្មោះ Boonchai Bach។ មូលនិធិ Freeland.

- ទ្រព្យធនរបស់ចុងចោទគឺមិនត្រឹមត្រូវ និង
- ទ្រព្យធនរបស់ចុងចោទគឺជាការទាញប្រយោជន៍របស់ដើមចោទ។^{១៨}

ផ្ទុយទៅនឹងការពិន័យដែលជាទូទៅត្រូវបានដាក់បន្ទុកសម្រាប់គោលបំណងដាក់ទោសជនជាប់ចោទពីបទបំពាន ច្បាប់ បដិទានត្រូវបានចាត់ទុកថាជាដំណោះស្រាយផ្លូវច្បាប់សមធម៌ ហើយអាចត្រូវបានដាក់បន្ទុកដើម្បីស្តារស្ថានភាពជនរងគ្រោះឱ្យមានស្ថានភាពដូចដើមវិញ មានន័យថា ឱ្យដូចស្ថានភាពមុនពេលមានបទល្មើស និងជួយឱ្យគាត់/នាងដូចដើមវិញ។^{១៩} ចំពោះហេតុផលនោះ បដិទានត្រូវបានអនុវត្តជាទូទៅក្នុងករណីចោរកម្ម ឬបន្តដែលដំណោះស្រាយផ្លូវច្បាប់ដល់ជនរងគ្រោះគឺច្បាស់ - ចុងចោទប្រគល់មកវិញនូវចំនួនទឹកប្រាក់ដែលត្រូវបានលួចហើយសំណងផ្លូវច្បាប់ទៅឱ្យរដ្ឋ/សាធារណៈគឺជាទម្រង់នៃការផ្តន្ទាទោស (និងការដាក់ទណ្ឌកម្មផ្សេងទៀតដែលអាចកើតមាន)។

ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ បដិទានក៏ត្រូវបានប្រើដើម្បីជួសជុលបទឧក្រិដ្ឋបរិស្ថាន និងឧក្រិដ្ឋកម្មជួញដូរសត្វព្រៃ។ ក្នុងករណីទាំងនេះ ឧក្រិដ្ឋជនបរិស្ថាន ឬឈ្មួញជួញដូរសត្វព្រៃត្រូវបានគេតម្រូវឱ្យជួសជុលការខូចខាតបណ្តាលមកពីការទទួលបានទ្រព្យធនមិនត្រឹមត្រូវរបស់ពួកគេ ជាធម្មតាតាមរយៈការផ្តល់ហិរញ្ញប្បទានដល់ការការពារ ឬស្ថាប័នបរិស្ថាន និងសត្វព្រៃ។

សនិទានភាពនៅពីក្រោយកត្តានេះគឺថា “ការខូចខាតដល់បរិស្ថានបង្កដោយសកម្មភាពនៃបទល្មើសប្រហែលជាមិនអាចទទួលបាននូវសំណងពេញលេញតាមរយៈការស្តារបរិស្ថានដែលរងផល

ប៉ះពាល់។ បរិស្ថានអាចនឹងត្រូវរងការខូចខាតយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរហូតមិនអាចស្តារឡើងវិញឱ្យដូចលក្ខណៈមុនពេលមានសកម្មភាពល្មើសឡើយ។ ប្រភេទនៃការខូចខាតផ្នែកបរិស្ថានទាំងនេះអាចនឹងត្រូវផ្តល់សំណងដោយជនល្មើសដែលបានប្រព្រឹត្តបទល្មើស ឬជួលអ្នកដទៃធ្វើការងារឱ្យខ្លួន គម្រោងសម្រាប់ការស្តារបរិស្ថានឡើងវិញ ឬលើកកម្ពស់បរិស្ថាននៅកន្លែងផ្សេងទៀតដូចជាការផ្តល់ទីជម្រកជាសំណង។”^{២០} វិធីសាស្ត្រស្រដៀងគ្នានេះអាចត្រូវបានអនុវត្តទាក់ទងនឹងការជួញដូរសត្វព្រៃ កន្លែងត្រូវធ្វើបដិទានសម្រាប់ការស្តារឡើងវិញ ឬការពារទីជម្រកប្រើដោយប្រភេទសត្វដែលត្រូវបានគេជួញដូរ។

បដិទានមានគោលបំណងអនុវត្តបន្ថែម និងមិនប្រើជំនួសឱ្យទណ្ឌកម្មប្រពៃណីទេ។ យោងតាមគោលការណ៍នៃការផ្តន្ទាទោសផ្នែករបស់ក្រសួងយុត្តិធម៌អាមេរិក “ដរាបណាការបង់ប្រាក់ពិន័យមិនប៉ះពាល់ដល់ចុងចោទក្នុងការផ្តល់សំណងដល់ជនរងគ្រោះដោយសារការបំពានទេ ព្រះរាជអាជ្ញាគួរតែស្វែងរកករណីនីយ័ត្នប្រាក់ស្របទៅនឹងភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃបទល្មើស និងកត្តាផ្សេងទៀត។”^{២១}

ខ. បញ្ហាច្បាប់

នៅក្នុងយុត្តាធិការភាគច្រើន បដិទានមិនមែនជាទម្រង់ដោះស្រាយធម្មតានៃការជួសជុលដែលត្រូវបានអនុវត្តនៅក្នុងករណីជួញដូរសត្វព្រៃ ឬសំណុំរឿងបរិស្ថានទេ។ មានបញ្ហាផ្លូវច្បាប់មួយចំនួនក្នុងការអនុវត្តទម្រង់បែបបទនៃដំណោះស្រាយផ្លូវច្បាប់នេះ។

ដោយសារបច្ចុប្បន្ននេះយើងកំពុងប្រឈមនឹងការរីករាលដាលនៃវីរុសកូរ៉ូណា-១៩ និងការបង្កើត
 ទំនាក់ទំនងរវាងការបរិភោគសត្វព្រៃដែលត្រូវបានជួញដូរ និងការបាត់បង់ជីវិតមនុស្ស^{២៧} វាអាចមាន
 ភាពងាយស្រួលជាងមុនក្នុងការតាមដានទំហំនៃការខូចខាតពីការជួញដូរសត្វព្រៃដល់ជនរងគ្រោះ
 និងកំណត់បរិមាណនៃការខូចខាតបែបនោះដោយផ្អែកលើលើចំនួននៃការខាតបង់ជីវិតមនុស្ស
 ការបាត់បង់អាជីវកម្ម ការរំខានដល់ឧស្សាហកម្ម និងការចំណាយរាប់កោដិដុល្លារលើការថែទាំ
 សុខភាពដែលបណ្តាលមកពីវីរុសកូរ៉ូណា-១៩។

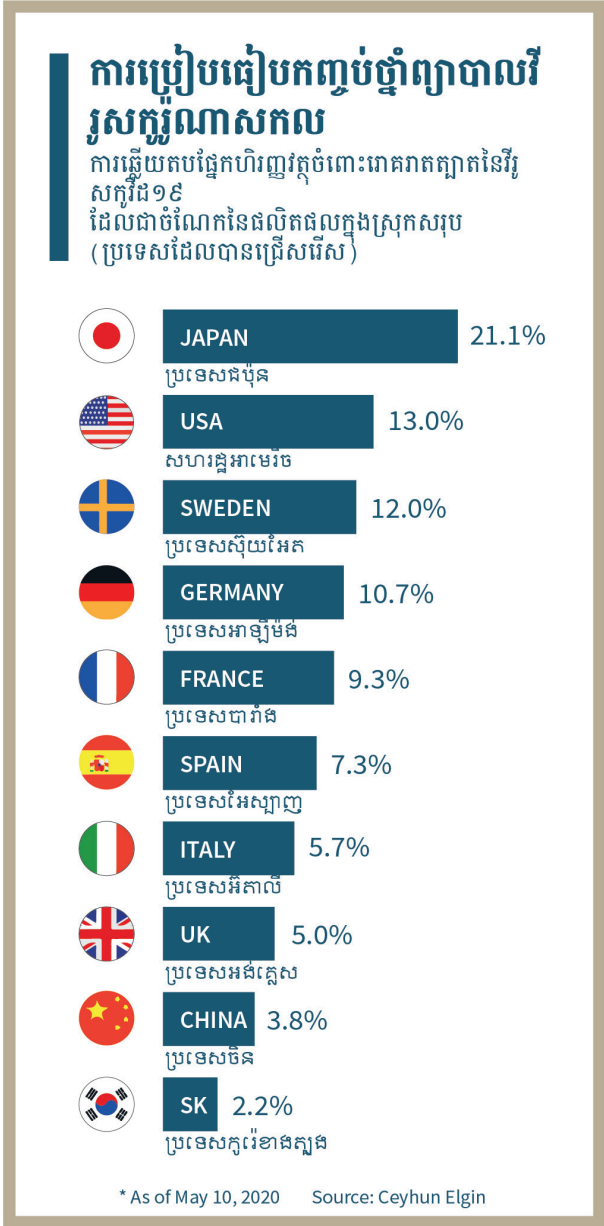
(១) មូលដ្ឋានច្បាប់

ដើម្បីអាចអនុវត្តបានដោយស្របច្បាប់ បដិទានអាចត្រូវបាន
 យកមកចែងក្នុងក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ដែលជាដំណោះស្រាយផ្លូវច្បាប់
 សម្រាប់បទល្មើសដែលពាក់ព័ន្ធ។ នេះមានន័យថាច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ
 និង/ឬគោលការណ៍ណែនាំស្តីពីការផ្តន្ទាទោសដែលពាក់ព័ន្ធចាំបាច់
 អាចត្រូវបានធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពដើម្បីចែងអំពីបដិទានជាវិធានការណ៍
 ដាក់បន្ទុកចំពោះចុងចោទ។ ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋជួញដូរសត្វព្រៃ
 នៅក្នុងដែនសមត្ថកិច្ចភាគច្រើន បញ្ហានេះទំនងជាមិនកើតមានដូច
 ពេលបច្ចុប្បន្ននេះទេ។

(២) កំណត់អត្តសញ្ញាណជនរងគ្រោះសមស្រប

បដិទានគឺដើម្បីជួយស្តារស្ថានភាពឱ្យជនរងគ្រោះ ប៉ុន្តែតើនរណាជា
 “ជនរងគ្រោះ” នៅក្នុងករណីជួញដូរសត្វព្រៃហើយតើ“មនុស្ស”
 ឬភាគីនោះមានសិទ្ធិស្របច្បាប់ក្នុងការទទួលសំណងផ្លូវច្បាប់ដែរ
 ឬទេ? ការពិចារណាសមហេតុផលបំផុតអាចថា ជនរងគ្រោះគឺជា
 សត្វព្រៃដោយខ្លួនឯង ប៉ុន្តែទោះបីជាសត្វព្រៃនេះនៅមានជីវិត
 ក៏ដោយ ក៏វាមិនអាចទទួលបាននូវទូទាត់បដិទានប្រភេទណាមួយ
 ដោយផ្ទាល់ទេ។ ជាលទ្ធផលនៅពេលបដិទានត្រូវបានអនុវត្ត
 នៅក្នុងករណីឧក្រិដ្ឋកម្មសត្វព្រៃ ភាគីដែលអាចបង្ហាញពីទំហំនៃ
 ការខូចខាតប៉ុន្តែត្រូវរងការប៉ះពាល់ដោយប្រយោលច្រើនតែត្រូវ
 បានគេចាត់ទុកថាជាជនរងគ្រោះ។^{២២} ឧទាហរណ៍នៅក្នុងករណី
 ជួញដូរសត្វព្រៃដែលនាំមកដោយក្រសួងយុត្តិធម៌ (ឬសមភាព
 រដ្ឋបាល) របស់រដ្ឋាភិបាលមួយ៖

- រដ្ឋាភិបាលថ្នាក់ជាតិ (ឬក្នុងតំបន់) ដែលបានបង្ក្រាបការ
 ជួញដូរសត្វព្រៃអាចទាមទារកម្មសិទ្ធិលើបដិទានដោយហេតុថា
 រដ្ឋាភិបាលនេះបានចំណាយធនធានក្នុងការស៊ើបអង្កេត និង
 កាត់ទោសសំណុំរឿងនេះ។
- រដ្ឋាភិបាលបរទេស ឬពលរដ្ឋបរទេសនៅក្នុងប្រទេសដែលជា
 កន្លែងដែលសត្វព្រៃត្រូវបានគេចាប់យកដំបូងអាចទាមទារ
 បដិទានថាជាកម្មសិទ្ធិរបស់ពួកគេដោយហេតុថា ការបរិច្ចាគ
 សត្វព្រៃធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់បរិស្ថាន វប្បធម៌ ឬបេតិកភណ្ឌ។
- អង្គការសត្វព្រៃដែលធ្វើការលើការការពារសត្វព្រៃអាច
 ទាមទារបដិទានដោយហេតុផលថាអង្គការនេះនឹងត្រូវការ
 ចំណាយធនធានបន្ថែមដើម្បីស្តារនីតិសម្បទាចំនួនសត្វព្រៃ

ការបង់ថវិកាសង្គ្រោះជាសកលធ្វើឡើងដោយប្រទេសនានា។ ការចំណាយ
 លើវីរុសកូរ៉ូណា-១៩ របស់រដ្ឋាភិបាលមានច្រើនណាស់។ ថវិកាមួយចំនួន
 អាចត្រូវបានបម្រុងទុកសម្រាប់គម្រោងនានាបំណងបញ្ចប់ការរីករាលដាល
 មេរោគដែលផ្ទុយពីការដោះស្រាយបណ្តោះអាសន្ន។ ថ្ងៃទី១០ ខែឧសភា
 ឆ្នាំ២០២០ Ceyhun Elgin

ដែលរងគ្រោះ។

- អង្គការសង្គមស៊ីវិលដែលជួយការអនុវត្តច្បាប់អាចទាមទារសំណងបដិទានដោយហេតុផលថា អង្គការបានចំណាយធនធានជួយក្នុងការស៊ើបអង្កេត និងការចោទប្រកាន់ពីបទល្មើសជួញដូរសត្វព្រៃ ឬ
- រដ្ឋអាចទាមទារបដិទានជំនួសឱ្យសាធារណៈជន សត្វព្រៃ ឬមនុស្សជំនាន់ក្រោយដោយហេតុផលថា រដ្ឋដើរតួជាអ្នកតំណាងរបស់ភាគីទាំងនោះ។
- ភាគីដែលអាចទាមទារបដិទានបានពិតជាអាស្រ័យលើក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ពាក់ព័ន្ធ គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីទោសទណ្ឌ ឬការធានាសិទ្ធិរបស់តុលាការ (ដែលអាចអនុវត្តបាន។ យោងទៅតាមការិយាល័យអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីគ្រឿងញៀន និងឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុងបរិបទនៃបទល្មើសសត្វព្រៃ “បដិទាននិងត្រូវបង់ជូនរដ្ឋក្នុងនាមសត្វព្រៃឬព្រៃហើយមិនផ្តល់ជូនជនរងគ្រោះជាក់លាក់ណាមួយឡើយ”។^{២៣} ទោះយ៉ាងណាសហគមន៍ដែលទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ពីសត្វព្រៃនិងសត្វព្រៃដែលជាជនរងគ្រោះក៏អាចត្រូវបានតំណាងដោយ

បង្កងថ្មមួយ (Jasus edwardsii) សហរដ្ឋអាមេរិក និង Bengis គឺជាបទបញ្ជាបដិទានធំជាងគេបំផុតដែលមិនធ្លាប់មាននៅក្រោមច្បាប់របស់សហរដ្ឋអាមេរិក U.S. Lacey Act ។ បុរសចិនាក់បានអនុវត្តផែនការមួយនៅអាហ្វ្រិកខាងត្បូង និងសហរដ្ឋអាមេរិក កន្លែងដែលពួកគេបានប្រមូលផលបង្កងថ្មអាហ្វ្រិកខាងត្បូងលើសក្តា បានរាយការណ៍ចំនួនតិចជាងចំនួនបង្កងថ្មដែលចាប់បាន ស្លឹកបានមន្ត្រីឱ្យបិទភ្នែក បន្ទាប់មកនាំចេញនិងលក់បង្កងថ្មនៅរដ្ឋភាគខាងកើតនៃសហរដ្ឋអាមេរិកដោយទទួលបានប្រាក់ចំណេញគួរឱ្យកត់សម្គាល់។

អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល ឬអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលដែលទទួលខុសត្រូវ ឬចូលរួមក្នុងការការពារ ឬស្តារសត្វព្រៃឡើងវិញ។^{២៤}

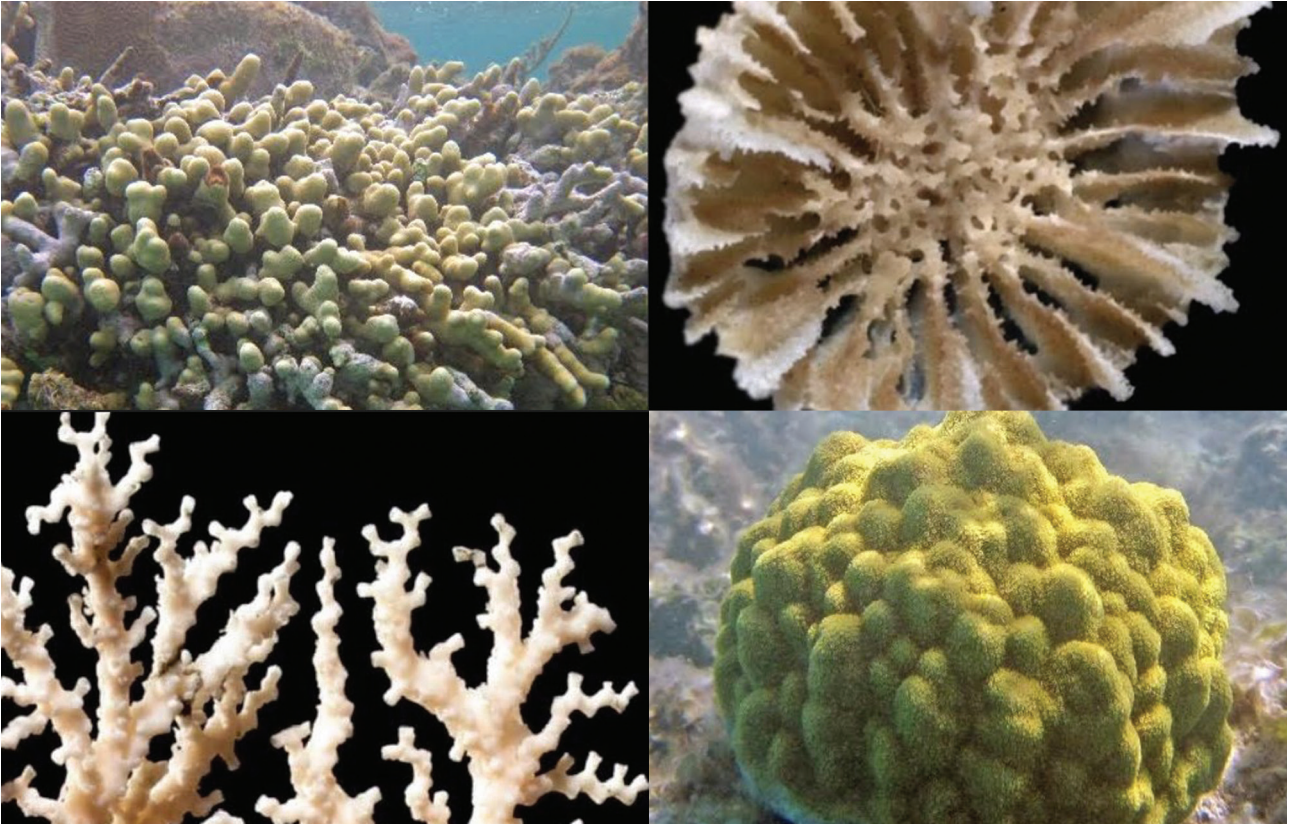
(៣) បង្កើតយន្តការដោះស្រាយផ្លូវច្បាប់ល្អមួយ

នៅពេលដែលជនរងគ្រោះសមស្របត្រូវបានជ្រើសរើស បញ្ហាបន្ទាប់គឺវិធីបង្កើតយន្តការផ្លូវច្បាប់សមស្រប និងមានអត្ថន័យដែលអាចស្តារស្ថានភាពជនរងគ្រោះបែបនេះឱ្យដូចដើមវិញបាន។ យោងតាមផ្នែកការពារសត្វព្រៃរបស់ការិយាល័យសហប្រជាជាតិស្តីពីគ្រឿងញៀន និងបទឧក្រិដ្ឋ “បដិទានគួរតែរាប់បញ្ចូលការប្រគល់ទ្រព្យសម្បត្តិ ឬការទូទាត់សងការខូចខាត ឬការបាត់បង់សំណងនៃការចំណាយរបស់ជនរងគ្រោះ ការផ្តល់សេវា និងការស្តារសិទ្ធិឡើងវិញ។”^{២៥} អាស្រ័យលើស្ថានភាពសត្វព្រៃដែលបានជួញដូរ ការចំណាយអាចរួមមាន៖ ការព្យាបាលវេជ្ជសាស្ត្រ ឬការស្តារនីតិសម្បទាសត្វព្រៃ មជ្ឈមណ្ឌលសត្វព្រៃ ឬក្រុមជាតិដែលរឹបអូសយកបាន និងការធ្វើមាតុភូមិនិរុត្តន៍សត្វរស់ទៅកាន់ប្រទេសដើមរបស់ពួកគេ។^{២៦} ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយការចំណាយខ្លះពិបាកក្នុងការកំណត់បរិមាណ។ ឧទាហរណ៍នៅពេលវាលីពេញទៅដោយកុយរមាសអាហ្វ្រិកខាងត្បូងត្រូវបានរឹបអូសនៅចំណុចច្រកចូល/ច្រកចេញគយ យើងអាចកំណត់ថ្លៃដើមសម្រាប់ការដឹកជញ្ជូន/ការត្រឡប់មកវិញនៃទ្រព្យសម្បត្តិ (ប្រសិនបើអាច) ចំណាយលើការស៊ើបអង្កេត និងណាមួយ រដ្ឋានសម្រាប់អ្នកផ្តល់ព័ត៌មានសម្ងាត់ពាក់ព័ន្ធ។ ទោះយ៉ាងណា តើយើងកំណត់បរិមាណ “ការទូទាត់ប្រាក់សម្រាប់ការខូចខាត ឬការបាត់បង់” (តួយ៉ាងការបាត់បង់សត្វរមាស ឬការបាត់បង់សត្វមួយក្បាលដែលនៅសល់ចុងក្រោយនៃប្រភេទសត្វដែលជិតផុតពូជ) ? តើយើងកំណត់ថ្លៃដើមចាំបាច់ដើម្បី “ស្តារសិទ្ធិ” (របស់ជនរងគ្រោះ) ពោលគឺថាតើសកម្មភាព ឬចំនួនទឹកប្រាក់អ្វីដែលត្រូវការដើម្បីជួយស្តារស្ថានភាពជនរងគ្រោះឱ្យដូចដើមវិញបាន (មានន័យថាជួយស្តារចំនួនប្រភេទសត្វផ្តល់ចំនួនមុនពេលមានការបរាជ័យ)។

គ. ករណីសិក្សា: សហរដ្ឋអាមេរិក

នៅក្នុងសហរដ្ឋអាមេរិច:

- មូលដ្ឋានច្បាប់: មូលដ្ឋានច្បាប់សម្រាប់ការអនុវត្តបដិទានចំពោះសំណុំរឿងជួញដូរសត្វព្រៃមានរួចហើយនៅច្បាប់ the Lacey Act ១៦ U.S.C ៣៣៧១-៣៣៧៨ របស់សហរដ្ឋអាមេរិក ដោយកំណត់សកម្មភាពខុសច្បាប់ចំពោះជនណាដែល “នាំចូល នាំចេញ ដឹកជញ្ជូន លក់ ទទួលយក ឬទិញនៅ ក្រៅរដ្ឋ ឬពាណិជ្ជកម្មនៅបរទេសនូវមធ្យោ ឬសត្វព្រៃដែលបានកាន់កាប់ ដឹកជញ្ជូន ឬលក់ដោយបំពានច្បាប់ឬបទបញ្ញត្តិរបស់រដ្ឋណាមួយ ឬបំពានច្បាប់បរទេសណាមួយ។”^{២៧} បដិទានក៏ត្រូវបានផ្តល់សិទ្ធិ ផងដែរនៅសហរដ្ឋអាមេរិកទាក់ទងនឹងការបំពានបែបឧក្រិដ្ឋនៃលក្ខន្តិកៈបរិស្ថាន ១៨ U.S.C ៣៥៦៣ របស់សហរដ្ឋអាមេរិក ប៉ុន្តែក្នុងករណីទាំងនោះ បដិទានគឺអាស្រ័យលើការសម្រេចចិត្ត មិនមែនជាកាតព្វកិច្ចទេហើយវាត្រូវតែជាលក្ខខណ្ឌនៃការសាកល្បង។
- ជនរងគ្រោះ ជនរងគ្រោះត្រូវតែជា “មនុស្សដែលរងគ្រោះ:

អនុលោមតាមមាត្រា ៩៦ នៃក្រមផលជលរបស់ប្រទេសហ្វីលីពីន ការធ្វើអាជីវកម្ម ឬការនាំចេញផ្កាថ្មខុសច្បាប់អាចឱ្យឈានដល់ការដាក់ពិន័យ ការដកហូត និងការទូទាត់សំណងសម្រាប់ការស្តារការខូចខាត។ ក្របខ័ណ្ឌនេះអាចត្រូវបានកែសម្រួលដើម្បីអនុញ្ញាតឱ្យមានការអនុវត្តដំណោះស្រាយផ្លូវច្បាប់ស្រដៀងគ្នានេះ ទាក់ទងនឹងប្រភេទសត្វព្រៃដទៃទៀតដែលត្រូវបានធ្វើអាជីវកម្ម ឬនាំចេញដោយបំពានច្បាប់។ (ការបង្កើតជាប្រភេទនៃផ្កាថ្មជិតផុតក្នុងបញ្ជីសាយតែសម្លេង ៗគ្នា)។ អាជ្ញាប័ណ្ណរូបថត CC-BY-SA 2.0

ថ្នាក់ដោយផ្ទាល់ និងរងការខូចខាត”។^{២៩} ប៉ុន្តែ តុលាការ សហរដ្ឋអាមេរិកបានបញ្ជាក់ម្តងហើយម្តងទៀតថា រដ្ឋាភិបាល សហព័ន្ធ និងទីភ្នាក់ងារ រដ្ឋ និងរដ្ឋាភិបាលបរទេស មាន លក្ខណៈសម្បត្តិជាជនរងគ្រោះមានសិទ្ធិទទួលបាននូវបដិ ទាន។^{៣០} លើសពីនេះ តុលាការបានផ្តល់យន្តការផ្លូវច្បាប់ដល់ មូលនិធិ អង្គការ និង/ឬសាជីវកម្មដែលជាធម្មតា (ប៉ុន្តែមិន តែងតែ) មានសិទ្ធិទទួលយកការបរិចាគវិភាគទាន។^{៣១}

- ដំណោះស្រាយផ្លូវច្បាប់: ដំណោះស្រាយនេះមានលក្ខណៈ ខុសៗគ្នា ប៉ុន្តែភាពទាក់ទងគ្នាត្រូវបានបង្កើតឡើង រវាងបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ហើយដំណោះស្រាយផ្លូវច្បាប់ ត្រូវបានផ្តល់ជូន។^{៣២} ទោះយ៉ាងណាដោយសារបដិទាន គឺផ្អែកលើទ្រព្យធនមិនត្រឹមត្រូវរបស់ចុងចោទ និងការ ជួសជុលការខូចខាតដល់ភាគីរងគ្រោះ នៅសហរដ្ឋអាមេរិក ដំណោះស្រាយផ្លូវច្បាប់ដែលទទួលបានជារឿយៗលើសពីការ ពិន័យតាមលក្ខន្តិកៈដែលមានចែងក្នុងច្បាប់ ហើយពេលខ្លះ រួមបញ្ចូលទាំងសំណងមិនមែនរូបិយវត្ថុផងដែរ។^{៣៣}

(១) ករណី BENGIS

ករណីមួយដែលជារឿយៗដើរតួជាខុទ្ទកថា បង្ហាញអំពីវិធីនៃ ការអនុវត្តបដិទានដោយជោគជ័យលើសំណុំរឿងជួញដូរសត្វព្រៃ គឺសហរដ្ឋអាមេរិក និង Bengis - United States v. Bengis, S1 03

Crim. 0308(LAK) (S.D.N.Y. ថ្ងៃទី១៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣) ដែលជាការបទបញ្ជាបដិទានធំជាងគេបំផុតមិនធ្លាប់មានក្រោម ច្បាប់ U.S. Lacey Act។^{៣៤} ករណី Bengis បុរសបីនាក់បានអនុវត្ត ផែនការមួយនៅអាហ្វ្រិកខាងត្បូង និងសហរដ្ឋអាមេរិក កន្លែងដែល ពួកគេបានប្រមូលផលបង្កងថ្មអាហ្វ្រិកខាងត្បូងលើសក្ខតា បាន រាយការណ៍ចំនួនតិចជាងចំនួនបង្កងថ្មដែលចាប់បាន ស្លាកប៉ាន់ មន្ត្រីឱ្យបិទភ្នែក បន្ទាប់មកនាំចេញ និងលក់បង្កងថ្មនៅរដ្ឋភាគ ខាងកើតនៃសហរដ្ឋអាមេរិកដោយទទួលបានប្រាក់ចំណេញគួរឱ្យ កត់សម្គាល់។^{៣៥}

ករណីនេះពិសេសបំផុត ព្រោះតុលាការមណ្ឌលរបស់ សហរដ្ឋអាមេរិកបានកាត់ឱ្យរដ្ឋាភិបាលអាហ្វ្រិក ខាងត្បូងមានសិ ទ្ធិផ្តល់បដិទានសម្រាប់ការប្រមូលផលបង្កងថ្មហួសកម្រិតរបស់ ចុងចោទ ដោយបំពានលើច្បាប់នេសាទអាហ្វ្រិកខាងត្បូង។

“សេចក្តីសំខាន់នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការមណ្ឌលគឺជា វិធីដែលច្បាប់អាហ្វ្រិកខាងត្បូងទាក់ទងនឹងបង្កងថ្ម។ នៅពេលបង្កង ថ្មត្រូវបាននេសាទលើសពីក្ខតា ច្បាប់អាហ្វ្រិកខាងត្បូងអនុញ្ញាតឱ្យ រដ្ឋាភិបាលរឹបអូសបង្កងថ្មដែលលើស ហើយលក់វាដោយខ្លួនឯង។ តុលាការមណ្ឌលបានបង្ហាញថានេះគឺជាផលប្រយោជន៍លើ ទ្រព្យសម្បត្តិ...។ ដូច្នេះ សកម្មភាពរបស់ចុងចោទបានធ្វើឱ្យ ខូចប្រយោជន៍ជាទ្រព្យសម្បត្តិរដ្ឋាភិបាលអាហ្វ្រិកខាងត្បូង និង ជាលទ្ធផលបានបង្កផលប៉ះពាល់ដោយផ្ទាល់ទៅលើប្រទេស

ហូរអាន ប្រទេសវៀតណាម។ ការប្រមូលផលផ្កាចូនៅក្នុងផ្នែកនេះនៃពិភពលោកនៅតែមិនទាន់មានច្បាប់កំណត់នៅឡើយ។ មូលនិធិ Freeland

នេះ។ ដូច្នោះ រដ្ឋាភិបាលអាហ្វ្រិកខាងត្បូងត្រូវនឹងនិយមន័យនៃជនរងគ្រោះនៅក្រោម ច្បាប់របស់សហរដ្ឋអាមេរិក។^{៣៦}

បន្ទាប់ពីទឹកប្រាក់ជាង ៧ លានដុល្លារត្រូវបានបង់ទៅអាហ្វ្រិកខាងត្បូងដែលជាផ្នែកមួយនៃសំណុំរឿងករណីព្រហ្មទណ្ឌដាច់ដោយឡែកហើយទឹកប្រាក់ចំនួន ៥,៩ លានដុល្លារទៀតត្រូវបានដកហូតឱ្យរដ្ឋាភិបាលសហរដ្ឋអាមេរិក ចុងចោទនៅសហរដ្ឋអាមេរិកត្រូវបានបញ្ជាឱ្យបង់ប្រាក់ ២២.៥ លានដុល្លារជាបដិទានសងការខូចខាតដល់រដ្ឋាភិបាលអាហ្វ្រិកខាងត្បូង។^{៣៧} លោក Preet Bharara មេធាវីអាមេរិកនៅ Manhattan មានប្រសាសន៍ថា “ដូចដែលបទបញ្ជាច្នៃនេះបង្ហាញថា អ្នកដែលរំលោភច្បាប់បរិស្ថាននៃប្រទេសមួយផ្សេងទៀតដោយនេសាទត្រី សត្វព្រៃ ឬរុក្ខជាតិខុសច្បាប់ បន្ទាប់មកនាំចូលទំនិញទាំងនេះចូលក្នុងសហរដ្ឋអាមេរិកនឹងតម្រូវឱ្យសងជនរងគ្រោះនៃបទល្មើសរបស់ពួកគេ។”^{៣៨}

(២) ដែនកំណត់របស់ Bengis

ខណៈពេលដែល Bengis ជារឿយៗត្រូវបានគេសរសើរថាជាជ័យជំនះក្នុងការកាត់ទោសសំណុំរឿងជួញដូរសត្វព្រៃ សេចក្តីសម្រេចចុងក្រោយគឺតូចចង្អៀតបំផុត - តុលាការមណ្ឌលបានកំណត់ថា អាហ្វ្រិកខាងត្បូងគឺជាជនរងគ្រោះ មិនមែនដោយសារប្រទេសនេះមានសិទ្ធិជាម្ចាស់លើបង្កងជាទូទៅទេ ប៉ុន្តែដោយសារតែអាហ្វ្រិកខាងត្បូងមានសិទ្ធិស្របច្បាប់ក្នុងការលក់ត្រីដែលត្រូវបាននេសាទពីទឹកដោយខុសច្បាប់ វាត្រូវបានបំផ្លាញហើយជាជនរងគ្រោះស្ថិតក្រោមច្បាប់សហព័ន្ធ។^{៣៩} ការកាត់ទោស

នៅ Bengis ពិតជាបានដាក់ការគណនាចំនួនពីរសម្រាប់ការកំណត់បដិទាន និងសំណងត្រូវសង៖ ទី១ ផ្អែកលើការចំណាយទៅលើសំណងបរិស្ថាន និងការបង្កើតឡើងវិញនូវចំនួនសត្វបង្កង និង (២) ទី២ គឺផ្អែកលើតម្លៃទីផ្សាររបស់បង្កង។^{៤០} តុលាការបានទទួលយកការគណនាចុងក្រោយតែប៉ុណ្ណោះ។

(៣) វិបុលកម្ម

- នៅក្នុងសហរដ្ឋអាមេរិក v Butler, ៦៩៤ F.3d ១១៧៧, ១១៨២ (ទី១០.២០១២), តុលាការមណ្ឌលទី១០ របស់សហរដ្ឋអាមេរិក បានធ្វើវិបុលកម្មគោលគំនិតនៃ “ជនរងគ្រោះ” ក្នុងការផ្តល់បដិទានដល់រដ្ឋ Kansas ដែលចុងចោទត្រូវបានផ្ដន្ទាទោសពីបទសមគំនិត លក់ និងដឹកជញ្ជូនសត្វក្ដាន់ ដោយរំលោភលើច្បាប់ Lacey។ តុលាការ Butler បានរកឃើញថារដ្ឋ Kansas មានផលប្រយោជន៍លើទ្រព្យសម្បត្តិចំពោះគ្រោងឆ្អឹងសត្វក្ដាន់ដែលមិនមានបិទស្លាក ដោយពឹងផ្អែកលើការពិតដែលថា “រដ្ឋជាច្រើនកាន់កាប់សត្វនៅក្នុងព្រៃដែនរបស់ខ្លួនក្នុងសមត្ថភាពអធិបតេយ្យ” ដូច្នោះ “ធ្វើឱ្យអន្តរាយដល់សត្វព្រៃក្នុងរដ្ឋមួយដូចគ្នានឹងល្អដូចសកម្មភាពបំផ្លាញដល់ទ្រព្យសម្បត្តិរបស់រដ្ឋនោះសម្រាប់គោលបំណងរបស់ច្បាប់សហរដ្ឋអាមេរិក។”^{៤១}
- តុលាការនៅសហរដ្ឋអាមេរិក v v. Ross, No. 11-30101, 2012 WL 4848876, at *5 (D.S.D. Oct. 10, 2012) បានលើកយកអំណះអំណាងបន្ថែមទៀតក្នុងការកំណត់តម្លៃនៃបដិទានដល់សត្វស្នាំង ១៦ ក្បាលដែលត្រូវបានម្ចាស់ផ្ទះសំណាក់ និង

បុគ្គលិកបាញ់សម្លាប់ដោយខុសច្បាប់។^{៤២} តុលាការបានរកឃើញថា “រដ្ឋាភិបាលមានផលប្រយោជន៍ស្របច្បាប់ និងសំខាន់ក្នុងការការពារ និងការពារស្នាក់នៅលើដែនអាកាសរបស់ខ្លួនដែលមិនមែនមកពីការកាន់កាប់ធនធានណាមួយនោះទេប៉ុន្តែជាកាតព្វកិច្ចដែល រដ្ឋាភិបាលជំពាក់ប្រជាជន។ កាតព្វកិច្ចរបស់រដ្ឋាភិបាលក្នុងការការពារផលប្រយោជន៍សាធារណៈលើធនធានសត្វព្រៃធម្មជាតិត្រូវបានធ្វើឱ្យខូចខាតដោយទង្វើរបស់ចុងចោទផ្ទាល់ និងត្រូវបានគាំទ្របទបញ្ជាឱ្យមានបដិទានវិញ។”^{៤៣}

មានសក្តានុពលសម្រាប់យុត្តាធិការដទៃទៀតក្នុងការធ្វើតាមគំរូរបស់ Bengis និងប្រើ “អំណះអំណាង ផលប្រយោជន៍ទ្រព្យសម្បត្តិ” ជាមូលដ្ឋានច្បាប់ដើម្បីធ្វើឱ្យការទាមទារ ថាបដិទានត្រូវជំពាក់ពួកគេដោយសារសកម្មភាពខុសច្បាប់របស់ពលរដ្ឋអាមេរិក ឬក្រុមហ៊ុនដែលជាប់ទាក់ទងក្នុងការជួញដូរសត្វព្រៃ ឬឧក្រិដ្ឋកម្ម បរិស្ថាន។ ឧទាហរណ៍ រដ្ឋាភិបាលបរទេសអាចទាមទារថាពួកគេមានផលប្រយោជន៍លើទ្រព្យសម្បត្តិលើប្រភេទសត្វជាក់លាក់មួយដែលត្រូវបានជួញដូរដោយសំអាងថា ភ្ញៀវទេសចរជាតិ និងអន្តរជាតិមកទស្សនាប្រទេសរបស់ពួកគេដើម្បីមើលឃើញសត្វទាំងនេះនៅក្នុងព្រៃ និងជាមួយនឹងការបាត់បង់សត្វព្រៃ សហគមន៍ពាក់ព័ន្ធ និងទទួលបាននូវផលចំណូលខាងសេដ្ឋកិច្ច (ចំនួនជាក់លាក់នៃការខូចខាតដែលបានប៉ាន់ស្មាននឹងត្រូវការកំណត់បរិមាណ)។ អំណះអំណាងស្រដៀងគ្នាអាចត្រូវបានធ្វើឡើងនៅក្នុងលក្ខខណ្ឌនៃប្រាក់ចំណូលពន្ធដែលកំពុងបាត់បង់។

ម្យ៉ាងវិញទៀត រដ្ឋាភិបាលបរទេសប្រហែលអាចទាមទារដោយផ្ទាល់នូវការទាមទារបដិទានក្នុងសំណុំ រឿងជួញដូរសត្វព្រៃរបស់សហរដ្ឋអាមេរិកប្រសិនបើមានច្បាប់ក្នុងសៀវភៅ ដែលផ្តល់ជាពិសេសដល់រដ្ឋាភិបាល ឬប្រជាជនខ្លួននូវផលប្រយោជន៍ទ្រព្យសម្បត្តិជាក់លាក់មួយ ឬសិទ្ធិនៅក្នុងសត្វព្រៃនៅក្នុងព្រៃដែនរបស់ខ្លួន។ តាមវិធីនោះ និងស្រដៀងនឹងរបៀបតុលាការមណ្ឌលឈានដល់ការសន្និដ្ឋានសម្រាប់ Bengis តុលាការអាមេរិកប្រហែលជាមានឆន្ទៈក្នុងការពិចារណាលើសត្វព្រៃដែលត្រូវបានគេយកមិនត្រឹមត្រូវដោយបំពានលើប្រយោជន៍ទ្រព្យសម្បត្តិរបស់រដ្ឋាភិបាល (ឬប្រជាជនរបស់ខ្លួន)។

យ. ការអនុវត្តបដិទានក្នុងប្រព័ន្ធយុត្តាធិការផ្សេងៗ

(១) ប្រទេសថៃ

បដិទានជាដំណោះស្រាយផ្លូវច្បាប់មិនមានចែងក្នុងច្បាប់ និងបទបញ្ញត្តិស្តីពីសត្វព្រៃបច្ចុប្បន្ននៅព្រះរាជាណាចក្រថៃទេ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី បដិទានតាមគោលគំនិតមាននៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌច្បាប់បែបទូលាយ និងតុលាការនៅក្នុងប្រទេសថៃបានដាក់បញ្ហាជាពិសេសឱ្យមានការធ្វើបដិទានឱ្យជនរងគ្រោះនៃការជួញដូរមនុស្ស។ យោងតាមរបាយការណ៍ស្តីពីការជួញដូរមនុស្សឆ្នាំ២០១៨ របស់ក្រសួងការបរទេសសហរដ្ឋអាមេរិកបានឱ្យដឹងថាក្នុងឆ្នាំ២០១៦ “រដ្ឋាភិបាលបានធ្វើវិសោធនកម្មច្បាប់ស្តីពីឧក្រិដ្ឋកម្មជួញដូរមនុស្ស បំណងអនុញ្ញាតឱ្យចៅក្រមផ្តល់សំណង ឬ

បដិទានដល់ជនរងគ្រោះ រួមទាំងអវត្តមានសំណើសុំថវិការបស់ជនរងគ្រោះ។”^{៤៤} សរុបមក តុលាការបានបញ្ជាឱ្យជួញដូរសត្វព្រៃធ្វើបដិទានទឹកប្រាក់ជាង ១៨,៤ លានបាត (៥៦៥.៦៤០ ដុល្លារអាមេរិក) ជូនទៅជនរងគ្រោះ ១៥១ នាក់ក្នុងឆ្នាំ២០១១ ដែលកើនឡើងពី ១,៧ លានបាត (៥០.៦១០ ដុល្លារអាមេរិក) ជូនជនរងគ្រោះ ១៥ នាក់ក្នុងឆ្នាំ ២០១៦។^{៤៥} នៅពេលមានការចោទប្រកាន់ថាកម្មវិធីនេះមិនត្រូវបានអនុវត្តពេញលេញ ហើយរង្វាន់ខ្លះមិនត្រូវបានបង់ទេ^{៤៦} អត្ថិភាពនៃកម្មវិធីនេះបង្ហាញពីសក្តានុពលថា កម្មវិធីស្រដៀងគ្នានេះអាចត្រូវបានបង្កើតឡើងសម្រាប់ប្រភេទបទល្មើសដទៃទៀតដូចជាការជួញដូរសត្វព្រៃជាដើម។ ប្រសិនបើត្រូវបានបង្កើតឡើង បញ្ហាចម្បងដែលត្រូវពិចារណាគឺ៖

- ភាគីណាមួយដែលនឹងត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើជាជនរងគ្រោះ (ដោយប្រយោល) និង
- របៀបប្រើប្រាស់បដិទានដើម្បីជួសជុលការខូចខាតពាក់ព័ន្ធ។

(២) កេនយ៉ា

ខណៈពេលបដិទានមិនត្រូវបានគេគិតគូរក្នុងក្របខ័ណ្ឌប្រទេសកេនយ៉ាចំពោះបទល្មើសជួញដូរសត្វព្រៃ ច្បាប់ស្តីពីការអភិរក្សសត្វព្រៃអនុញ្ញាតឱ្យមានដំណោះស្រាយផ្លូវច្បាប់នៃបដិទានសម្រាប់ជនរងគ្រោះនៃការបំពុលបរិស្ថាន។ បន្ថែមលើការកាត់ទោសដែលតុលាការអាចដាក់បន្ទុក តុលាការអាចបញ្ជាឱ្យចុងចោទ “បង់ថ្លៃចំណាយទាំងស្រុងលើការសម្អាតដែនជម្រកសត្វព្រៃ និងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីដែលបានបំពុល និងលើការបំបាត់ការបំពុលឱ្យបានពេញចិត្ត”។^{៤៧} ក្រៅពីដំណោះស្រាយផ្លូវច្បាប់ទាំងនេះ តុលាការត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យ “ចេញបទបញ្ជាដល់អ្នកបំពុល បរិស្ថានឱ្យចូលរួមចំណែកក្នុងសកម្មភាពអភិរក្សសត្វព្រៃជាសំណង ការស្តារ និងបដិទាន។”^{៤៨} ស្រដៀងនឹងការជួញដូរសត្វព្រៃដែរ ការខូចខាតបណ្តាលមកពីការបំពុលអាចជាការពិបាកក្នុងការកំណត់បរិមាណ។ វាជាការលើកទឹកចិត្តដែលនិយតករនៅក្នុងប្រទេសកេនយ៉ាបានបង្កើតគំរូមុនដើម្បីអនុញ្ញាតឱ្យមានដំណោះស្រាយផ្លូវច្បាប់ដល់ការខូចខាតបរិស្ថាន (ឬប៉ះពាល់តិចតួច) តាមរយៈកម្មវិធីការពារនិងកម្មវិធីស្តារបរិស្ថានទូទៅបន្ថែមទៀត។ វិធីនេះអាចត្រូវបានចាត់ចែងឡើងវិញទាក់ទងនឹងការកំណត់ដំណោះស្រាយផ្លូវច្បាប់សម្រាប់ជនរងគ្រោះដោយសារការជួញដូរសត្វព្រៃ។

(៣) ហ្វីលីពីន

នៅប្រទេសហ្វីលីពីន ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌគិតគូរអំពីបដិទានជាដំណោះស្រាយផ្លូវច្បាប់សម្រាប់ករណីទំនួលខុសត្រូវរដ្ឋប្បវេណី និងមានកាតព្វកិច្ចសម្រាប់ចុងចោទក្នុងសំណុំរឿងឧក្រិដ្ឋដែលត្រូវធ្វើបដិទានប្រសិនបើបុគ្គលនោះ “បានចូលរួមដោយឥតយកកម្រៃក្នុងការទទួលបាននូវប្រាក់ចំណេញនៃបទឧក្រិដ្ឋ” (ក្នុងបរិមាណស្មើនឹងការចូលរួមបែបនេះ)។^{៤៩} ក្រមផលផលហ្វីលីពីនខណៈពេលដែលមិនបានគិតគូរអំពី “បដិទាន” ជាដំណោះស្រាយ ផ្លូវច្បាប់ទទួលស្គាល់គោលគំនិតនៃ៖

- ការចាត់ទុករដ្ឋាភិបាលជាអ្នកតំណាងឱ្យប្រជាជន គឺជា “ជនរងគ្រោះ” និង

- តម្រូវការសម្រាប់ដំណោះស្រាយផ្លូវច្បាប់ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋ បែបនេះរួមបញ្ចូលសំណងសម្រាប់គោលបំណងនៃការស្តារ បរិស្ថាន។

អនុលោមតាមមាត្រា ៩៦ នៃក្រមផលធុល ការធ្វើអាជីវកម្ម ខុសច្បាប់ ឬការនាំចេញផ្តាច់អាចឱ្យផលជា៖

- a) ការផាកពិន័យស្មើនឹងប្រាំបីដងនៃតម្លៃនៃផ្តាច់ ឬ ៥០០.០០០ ទៅ ១០.០០០.០០០ ប៉េសូ មួយណាដែលខ្ពស់ជាង។
- b) ការដកហូតផ្តាច់ និង
- c) ការទូទាត់សំណងសម្រាប់ការស្តារឡើងវិញនូវផ្តាច់ប្រេះ ទឹកដែលរងការខូចខាត (បរិមាណផ្អែកទៅលើការសិក្សាដែល មាន និងដូចបានកំណត់ដោយក្រសួងពាក់ព័ន្ធ)។^{៥០}

ដោយសារគោលគំនិតដូចគ្នានេះមានរួចហើយសម្រាប់ការ ធ្វើអាជីវកម្ម និងការនាំចេញផ្តាច់ ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់អាចត្រូវបាន កែសម្រួលបំណងអនុញ្ញាតឱ្យអនុវត្តដំណោះស្រាយផ្លូវច្បាប់ ទាក់ទងនឹងប្រភេទសត្វព្រៃដទៃទៀតដែលត្រូវបានធ្វើអាជីវកម្ម ឬ នាំចេញដោយខុសច្បាប់។

ការដោះស្រាយផ្លូវច្បាប់ចំពោះការខូចខាតដល់សត្វព្រៃ តាមរយៈវិធានការដាក់ទោសទណ្ឌ៖ “ការដាក់ទោសទណ្ឌបែប បង្កើតថ្មី” “សេវាកម្មហិរញ្ញវត្ថុសហគមន៍” និង “កិច្ចព្រមព្រៀង សម្រាលទោស”

ក. សេចក្តីផ្តើម

ខណៈយុត្តាធិការជាច្រើនមិនអាចអនុវត្តជាក់លាក់ “បដិទាន” ជា
យន្តការផ្លូវច្បាប់ចំពោះបទល្មើសជួញដូរសត្វព្រៃ យុត្តាធិការកាន់តែ
ច្រើនកំពុងចាប់ផ្តើមអនុវត្តវិធានការ “ការផ្តន្ទាទោសបន្ថែម”
(ពេលខ្លះហៅថា “ ការផ្តន្ទាទោសប្រកបដោយភាពច្នៃប្រឌិត ”) ។
វិធានការទាំងនេះផ្តល់ឆន្ទានុសិទ្ធិឱ្យតុលាការក្នុងការផ្តល់ការពិន័យ
បន្ថែមដល់ចុងចោទក្នុងករណីជាក់លាក់មួយចំនួនពេលត្រូវផ្តន្ទា
ទោស ឬជាផ្នែកមួយនៃកិច្ចព្រមព្រៀងសម្រាលទោស។
ទាក់ទងទៅនឹងបទល្មើសបរិស្ថាន ឬសត្វព្រៃ វិធានការទាំងនេះ
មានសមត្ថភាពក្នុងការដោះស្រាយផ្លូវច្បាប់យ៉ាងពេញលេញដល់
ការខូចខាតបរិស្ថាន និងសហគមន៍ដែលបណ្តាលមកពីការបំពាន
នេះ ផ្តល់នូវការទប់ស្កាត់កាន់តែខ្លាំងឡើងចំពោះអាកប្បកិរិយា
ព្រហ្មទណ្ឌ និងលើកទឹកចិត្តឱ្យសាជីវកម្មមានការអនុលោម
តាមច្បាប់បរិស្ថានកាន់តែប្រសើរឡើង។^{៤១} ជាលទ្ធផលវិធានការ
ទាំងនេះបានអនុញ្ញាតឱ្យតុលាការផ្តល់បដិទានជាចាំបាច់ទោះបី
ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់មិនបានគិតជាពិសេសអំពីបដិទានចំពោះបទល្មើស
ដែលពាក់ព័ន្ធក៏ដោយ។

សនិទានភាពគឺថាបទល្មើសដែលបណ្តាលឱ្យមានការខូចខាតដល់
បរិស្ថាន ប្រសិនបើមិនត្រូវបានដោះស្រាយអាចនឹងបន្តកើតមាន
នាពេលអនាគត ឬនៅតែធ្ងន់ធ្ងរដូចមុន។^{៤២} លទ្ធផលនៃការស្តារ
ឡើងវិញគឺសម្រាប់ជនល្មើសត្រូវចាត់វិធានការដើម្បីទប់ស្កាត់
គ្រប់គ្រង បង្កនូវបន្ថយការខូចខាតដល់បរិស្ថានដែលបណ្តាល
មកពីសកម្មភាពនៃបទល្មើស បំណងស្តារការខូចខាតដល់
បរិស្ថាន។^{៤៣}

ខ. បញ្ហាច្បាប់

បញ្ហាកើតចេញពីទស្សនៈច្បាប់រួមមានការវិភាគដូចគ្នាទាក់ទង
នឹងការកំណត់អត្តសញ្ញាណជនរងគ្រោះសមស្រប និងការបង្កើត
យន្តការសំណងផ្លូវច្បាប់ល្អមួយដូចមានចែងក្នុងផ្នែកទី ២ (ខ)
(២) និង (៣) ខាងលើ។ ក្រៅពីបញ្ហានេះ បញ្ហាផ្លូវច្បាប់បន្ថែម
ខាងក្រោមត្រូវពិចារណាក្នុងការអនុវត្តវិធានការផ្តន្ទាទោសបន្ថែម៖

(១) មូលដ្ឋានច្បាប់

នៅក្នុងយុត្តាធិការខ្លះ តុលាការអាចត្រូវបានកំណត់ដែនអំណាច
នៃការដាក់ទណ្ឌកម្មតាមលក្ខន្តិកៈជាក់លាក់ដែលបានកំណត់
ចំពោះបទល្មើសជាក់លាក់។ ដើម្បីឱ្យយុត្តាធិការអនុវត្តវិធានការ

យុត្តាធិការមួយចំនួនបានអនុម័តឱ្យប្រើ “តុលាការបែតង” ដើម្បីដោះស្រាយ
ជាពិសេសលើបទឧក្រិដ្ឋបរិស្ថាន (ប្រទេសបង់ក្លាដែស ប្រទេសចិន
ប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី ប្រទេសកូរ៉េខាងត្បូង ប្រទេសប៉ាគីស្ថាន ប្រទេស
ហ្វីលីពីន និងប្រទេសថៃ) ។

ផ្តន្ទាទោសបន្ថែម គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីការផ្តន្ទាទោសក្នុង
យុត្តាធិការពាក់ព័ន្ធ (ប្រសិនបើមាន) ចាំបាច់ត្រូវផ្តល់មូលដ្ឋាន
ច្បាប់ដល់តុលាការដើម្បីដាក់ទោសបន្ថែមលើចុងចោទក្រៅពី
បទប្បញ្ញត្តិស្តីពីច្បាប់ដែលត្រូវអនុវត្ត។

យុត្តាធិការមួយចំនួន (រួមមាន៖ បង់ក្លាដែស សាធារណរដ្ឋ
ប្រជាមានិតចិន ឥណ្ឌា ឥណ្ឌូនេស៊ី កូរ៉េ ប៉ាគីស្ថាន ហ្វីលីពីន និង
ថៃ និងប្រទេសផ្សេងទៀត) បានអនុម័ត “តុលាការបែតង” (គេ
ស្គាល់ថាជាតុលាការបរិស្ថាន) ដើម្បីដោះស្រាយជាពិសេស
ករណីបរិស្ថាន។^{៤៤} គោលបំណងគឺចង់ឱ្យមានចៅក្រមមាន
ជំនាញច្បាប់បរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិជាអ្នកវិនិច្ឆ័យកាត់ក្តី
ករណីនានា បំណងពង្រឹងការអនុវត្ត ការគោរពតាម និងការអនុវត្ត
តាមច្បាប់បរិស្ថាន។^{៤៥} នៅក្នុងយុត្តាធិការដែលតុលាការមានកម្រិត
សមត្ថភាពក្នុងការដាក់ទណ្ឌកម្មបន្ថែមក្រៅពីបទប្បញ្ញត្តិដែលបាន
ចែងយ៉ាងជាក់លាក់ គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីការផ្តន្ទាទោសរបស់
តុលាការបែតងអាចអនុញ្ញាតឱ្យមានសម្របខ្លួនទៅនឹងការអនុញ្ញាត
ឱ្យតុលាការបែតងវិនិច្ឆ័យសិទ្ធិអំណាចពិសេស ដើម្បីដាក់ទោស
បន្ថែមជាចាំបាច់ក្នុងសំណុំរឿងបរិស្ថាន ឬឧក្រិដ្ឋកម្មសត្វព្រៃ។
យុត្តិកម្មអាចថាលក្ខណៈនៃបទឧក្រិដ្ឋបែបនេះលេចចេញខាងក្រៅ

យ៉ាងសំខាន់លើសហគមន៍ដែលនៅជុំវិញ ដូច្នោះអាចសម្រេចការដោះស្រាយជូនជូនជាមួយនឹងដំណោះស្រាយផ្លូវច្បាប់ឯកទេសដែលដោះស្រាយដោយផ្ទាល់នូវសកម្មភាពខុសច្បាប់។

(២) ការចូលខ្លួននៃភាពខុសឆ្គង

នៅពេលការកាត់ទោសបន្ថែមពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្តល់ថវិកាដល់អង្គការឬកម្មវិធីជាក់លាក់មួយក្នុងបំណងដើម្បីដោះស្រាយការខូចខាតឬការការពារសត្វព្រៃពិគ្រោះថ្នាក់នាពេលអនាគត ការជ្រើសរើសរបស់តុលាការ ឬការឯកភាពលើថវិកាសម្រាប់អង្គការជាក់លាក់ឬបុគ្គលិកជាក់លាក់ណាមួយអាចនាំឱ្យមានអំពើពុករលួយឬយ៉ាងហោចណាស់ ការចូលខ្លួននៃភាពខុសឆ្គង។^{៤៦} ក្នុងការរៀបចំគ្រោងការផ្តន្ទាទោសបន្ថែម តុលាការគួរតែពិចារណាអំពីការខូចខាតជាក់លាក់ដែលបណ្តាលមកពីបទល្មើស ហើយធានាថាមានទំនាក់ទំនងជាដុំកំរូនរវាងការខូចខាត និងការជួសជុលដែលត្រូវទទួលបាន។^{៤៧} ដើម្បីកាត់បន្ថយហានិភ័យនេះ នៅសហរដ្ឋអាមេរិកសភាបានបង្កើត ឬឯកភាពជាពិសេសនូវមូលនិធិមួយចំនួន ជាគោលដៅដែលត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យទទួលយកមូលនិធិសម្រាប់គោលបំណងនេះ។^{៤៨}

(៣) ការតាមដានទោសទណ្ឌ

នៅពេលការកាត់ទោសត្រូវបានចេញបទបញ្ជា បញ្ជាចុងក្រោយត្រូវពិចារណាគឺវិធានការ ឬការការពារដែលមានស្រាប់ដើម្បីធានាថា ការដាក់ទោសបន្ថែមនឹងត្រូវបានអនុវត្តយ៉ាងត្រឹមត្រូវ - ទាំងផ្នែកកាតព្វកិច្ចរបស់ចុងចោទ ទាំងកាតព្វកិច្ចរបស់ភាគីទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ហិរញ្ញវត្ថុ ដើម្បីធានាថាវាឆ្ពោះទៅរកគោលបំណងដែលបានបញ្ជា។ កាតព្វកិច្ចរបស់ចុងចោទគួរតែត្រូវបានអនុវត្តតាមរបៀបដែលវិធានការសាកល្បង ឬការដោះលែងដោយមានលក្ខខណ្ឌ ចំពោះទណ្ឌកម្ម (ថ្មី ឬបន្ថែម) រួមទាំងការជាប់ពន្ធនាគារប្រសិនបើចុងចោទមិនបំពេញកាតព្វកិច្ចបែបនេះទាំងស្រុង។ ចំពោះភាគីដែលទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ (ទោះបីជាជាស្ថាប័ន រដ្ឋាភិបាល ឬអង្គការដាច់ដោយឡែកក៏ដោយ) តុលាការអាចស្វែងរកចំណែកនៃរង្វាន់ទៅឱ្យអធិការ ឬសវនករដើម្បីធានាថារង្វាន់នេះត្រូវបានប្រើសម្រាប់គោលបំណងច្បាស់លាស់។

គ. ករណីសិក្សា៖ កាណាដា

ច្បាប់បរិស្ថានរបស់ប្រទេសកាណាដាអនុញ្ញាតឱ្យតុលាការដាក់ចេញនូវវិធានការ “ការកាត់ទោសប្រកបដោយភាពច្នៃប្រឌិត” ទៅលើចុងចោទប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្មសត្វព្រៃ បន្ថែមលើការដាក់ទណ្ឌកម្មណាមួយផ្សេងទៀត។^{៤៩}

- **មូលដ្ឋានច្បាប់៖** ផ្នែកទី ១៦ នៃច្បាប់សត្វព្រៃរបស់ប្រទេសកាណាដា អនុញ្ញាតឱ្យតុលាការបញ្ជាឱ្យចុងចោទ “ឱ្យចាត់វិធានការណាមួយដែលតុលាការចាត់ទុកថាសមស្របជាដំណោះស្រាយផ្លូវច្បាប់ ឬចៀសវាងការខូចខាតដល់សត្វព្រៃដែលបណ្តាលមកពីសកម្មភាពប្រព្រឹត្តបទល្មើស”។ លើសពីនេះទៀតច្បាប់ផលជលសហព័ន្ធ “អនុញ្ញាតឱ្យតុលាការចេញ

បញ្ជាមិនប៉ះពាល់ដល់បរិស្ថានប្រឆាំងនឹងជនណាដែលត្រូវបានផ្តន្ទាទោសពីបទល្មើសណាមួយ”។^{៥០}

- **ការជួសជុល៖** ក្រោមច្បាប់សត្វព្រៃ ការកាត់ទោសប្រកបដោយការច្នៃប្រឌិតអាចរួមមាន៖
 - បញ្ជាឱ្យចុងចោទទូទាត់សងការចំណាយណាមួយនៃដំណោះស្រាយផ្លូវច្បាប់ ឬវិធានការបង្ការដោយសារលទ្ធផលនៃបទល្មើសរបស់ចុងចោទ។
 - បញ្ជាឱ្យចុងចោទបង់ប្រាក់ទុកលើកកម្ពស់ការអភិរក្ស ឬការការពារសត្វព្រៃដែលរងគ្រោះថ្នាក់។
 - បញ្ជាឱ្យចុងចោទបង់ប្រាក់ចំនួនណាមួយទៅស្ថាប័នអប់រំជាអាហារូបករណ៍សម្រាប់និស្សិតដែលបានចុះឈ្មោះរៀនផ្នែកបរិស្ថាន។
 - បញ្ជាឱ្យចុងចោទបង់ប្រាក់ចាំបាច់ដើម្បីធ្វើការស្រាវជ្រាវអំពីការការពារសត្វព្រៃ ឬជម្រកដែលរងគ្រោះថ្នាក់។
 - បញ្ជាឱ្យចុងចោទអនុវត្ត ឬបង់ប្រាក់គាំទ្រដំណើរការត្រួតពិនិត្យផលប៉ះពាល់បរិស្ថាន និង
 - បញ្ជាឱ្យចុងចោទបំពេញការងារសហគមន៍ស្របតាមលក្ខខណ្ឌសមហេតុផលណាមួយដែលបានបញ្ជាក់។^{៥១}

ករណីច្បាប់ស្តីពីផលជលសហព័ន្ធបង្ហាញពីការកាត់ទោសប្រកបដោយការច្នៃប្រឌិតរួមមាន៖ “អនុវត្តការស្តារទីជម្រកឡើងវិញយោងតាមរបាយការណ៍ទីប្រឹក្សាវិស្វកម្ម។ ការបង្កើត និងការអនុវត្តការផ្សព្វផ្សាយអំពីការកំពប់ប្រេង និងវត្ថុបណ្តុះបណ្តាលឆ្លើយតបសម្រាប់បុគ្គលិករោងម៉ាស៊ីនអារឈើ។” សាងសង់ទីកន្លែងរក្សាទឹកព្យុះនៅរោងចក្រប្រព្រឹត្តកម្មឈើ និងបង្កើតសមាសធាតុអប់រំស្តីពីប្រតិបត្តិការរបងរាប់ត្រីសាល់ម៉ុន។^{៥២}

- **បញ្ជាជនរងគ្រោះ/ភាពខុសឆ្គង៖** ដើម្បីកាត់បន្ថយការចូលខ្លួននៃភាពខុសឆ្គង ប្រទេសកាណាដាបានបង្កើតមូលនិធិមួយចំនួនអនុញ្ញាតឱ្យទទួលបានថវិកាចុងចោទដែលរំលោភច្បាប់ស្តីពីសត្វព្រៃ។ មូលនិធិបែបនេះមួយមានឈ្មោះថា មូលនិធិបរិស្ថានកិច្ចអភិរក្សទីជម្រក បានទទួលរង្វាន់ទី១ពីការដាក់ទោសបែបច្នៃប្រឌិតក្នុងឆ្នាំ១៩៩៣។^{៥៣} ចាប់តាំងពីពេលនោះមករហូតដល់ថ្ងៃទី៣១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៩ ពានរង្វាន់បន្ថែមចំនួន ២៩៤ ត្រូវបានទទួលដែលមានតម្លៃសរុបលើសជាង ២,៦ លានដុល្លារ។^{៥៤}

- **ការតាមដាន៖** ដើម្បីធានានូវកាតព្វកិច្ចរបស់ចុងចោទ តុលាការក៏អាចតម្រូវឱ្យចុងចោទដាក់ប័ណ្ណធានា ឬផ្តល់ប្រាក់ធានាដើម្បីធានាបាននូវការអនុលោមតាមការហាមឃាត់ បទបញ្ជា ឬតម្រូវការណាមួយដែលបានផ្តល់ជាផ្នែកនៃការកាត់ទោស។^{៥៥}

ឃ. ករណីសិក្សា៖ សហរដ្ឋអាមេរិក

(“សេវាកម្មហិរញ្ញវត្ថុសហគមន៍”)

នៅសហរដ្ឋអាមេរិក ក្រៅពីបដិទាន និងការដាក់ពិន័យតាមច្បាប់ដែលអាចអនុវត្តបាន ព្រះរាជអាជ្ញានៃបទឧក្រិដ្ឋបរិស្ថាន និងសត្វព្រៃអាចដាក់បណ្តឹងទៅតុលាការដើម្បីដាក់បន្ទុកដល់ចុងចោទ

ឲ្យធ្វើ "ការបង់ថ្លៃសេវាហិរញ្ញវត្ថុសហគមន៍"។

- **មូលដ្ឋានច្បាប់:** អនុស្សារណៈពីអគ្គមេធាវីរងនៃក្រុមមេធាវីផ្នែកឧក្រិដ្ឋកម្មបរិស្ថានរបស់សហរដ្ឋអាមេរិកចុះថ្ងៃទី ១៦ ខែមករាឆ្នាំ ២០០៩ ទទួលស្គាល់អំណាច និងការអនុវត្តរបស់មេធាវីអាមេរិកស្វែងរកសេវាកម្មហិរញ្ញវត្ថុសហគមន៍ក្នុងការកាត់ទោសបទឧក្រិដ្ឋកម្មបរិស្ថាន។ អនុស្សារណៈបានបញ្ជាក់ថា “បដិទានផ្តោតទៅលើការសងសំណងដល់ការបាត់បង់កំណត់ដោយជនរងគ្រោះនៃឧក្រិដ្ឋកម្មជាក់លាក់ ខណៈសេវាកម្មសហគមន៍ជារឿយៗសំដៅទៅលើកាលៈទេសៈ ដូចជាការវិចារិលបរិដ្ឋានទូទៅដែលជនរងគ្រោះមិនអាចត្រូវបានកំណត់អត្តសញ្ញាណ។ សេវាកម្មសហគមន៍...អាចផ្តល់នូវការទប់ស្កាត់បន្ថែមទៀតចំពោះអាកប្បកិរិយាឧក្រិដ្ឋកម្ម លើកទឹកចិត្តឱ្យមានការគោរពច្បាប់បរិស្ថានល្អប្រសើរនិងជំរុញអាទិភាពសំខាន់ៗដូចជាការការពារការបំពុល ការលើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាពបច្ចេកវិទ្យាបរិស្ថាន និងការកែលម្អការអនុវត្តការគ្រប់គ្រងសាធារណៈកម្ម។”^{៦៦}
- **ការទូទាត់សំណង:** ការបង់សេវាហិរញ្ញវត្ថុសហគមន៍ត្រូវតែដោះស្រាយតាមច្បាប់ដោយផ្ទាល់ចំពោះការខូចខាតដែលត្រូវបានជួសជុល។ ក្នុងករណីជួញដូរសត្វព្រៃមួយ ការទូទាត់សំណងរបស់ភាគីទីបីដើម្បីដោះស្រាយផ្លូវច្បាប់ចំពោះការខូចខាតផ្ទាល់ត្រូវផ្តោតលើការការពារ និងការស្តារឡើងវិញនូវប្រភេទសត្វរងគ្រោះ ជាពិសេសចំនួនសត្វដែលរងផលប៉ះពាល់នៃប្រភេទសត្វនោះនៅកន្លែងដែលអាចធ្វើទៅបាន។ ការទូទាត់លើការស្តារឡើងវិញនូវប្រភេទសត្វព្រៃផ្សេងៗ ឬមិនបំពេញតាមបទដ្ឋាន “ដោះស្រាយផ្លូវច្បាប់ដោយផ្ទាល់” ទេ។^{៦៧}
- **បញ្ហាជនរងគ្រោះ/ភាពខុសឆ្គង:** ប្រសិនបើការបង់ប្រាក់សេវាកម្មហិរញ្ញវត្ថុសហគមន៍ស្វែងរកផ្តល់មូលនិធិដល់សកម្មភាពមួយមានសំខាន់ដូចគ្នានឹងសភាពផ្តល់សិទ្ធិ និងផ្តល់ថវិកាដល់កម្មវិធីរួចហើយនោះ វានឹងត្រូវបានពិនិត្យពិច័យយ៉ាងខ្លាំងហើយប្រហែលជាមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតទេ។^{៦៨} ក្រៅពីការ ផ្តល់មូលនិធិដល់អង្គការជាក់លាក់ ផ្នែកទី ៨៦១.២ (ខ) នៃគោលការណ៍ណែនាំស្តីពីគណៈកម្មការជាក់ទោសទណ្ឌរបស់សហរដ្ឋអាមេរិកអនុញ្ញាតឱ្យចៅក្រមបង្កើតមូលនិធិបរិច្ឆេទបាលកិច្ច ដើម្បីដោះស្រាយ “ការខូចខាតដែលរំពឹងទុក” នៅពេលដែលតុលាការអាច “ប៉ាន់ស្មានបានសមរម្យ” អំពីទំហំនៃការខូចខាតនាពេលអនាគត។^{៦៩}
- **ការតាមដាន:** បទបញ្ញត្តិតាមដាន និងការអនុវត្តច្បាប់សំលាប់ត្រូវតែបង្កើតឡើងដើម្បីធានាថាគម្រោងពាក់ព័ន្ធត្រូវបានអនុវត្តហើយ “ដោយសារភាពស្មុគស្មាញចូលរួមក្នុងសំណុំរឿងបរិស្ថាន ការិយាល័យហាត់ការមិនមានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីវាយតម្លៃការអនុលោមតាមទិដ្ឋភាពសេវាសហគមន៍នៃការកាត់ទោស។”^{៧០} យុទ្ធសាស្ត្រមួយចំនួនដែលតុលាការសហរដ្ឋអាមេរិកបានដាក់ចេញបញ្ចូលរួមមាន៖
 - តម្រូវឱ្យអង្គការទទួលបន្ទុកអនុវត្តគម្រោងបរិស្ថានផ្តល់នូវរបាយការណ៍គណនេយ្យប្រចាំឆ្នាំ ឬត្រីមាសបង្ហាញនូវរបៀបណាយថវិកា។
 - សម្រាប់គម្រោងសេវាសហគមន៍ធំៗ ការងាររបស់សវនករ

ខាងក្រៅ ឬអ្នកប្រឹក្សាយោបល់ដើម្បីធានាថាការអនុវត្តទោសនេះអាចសមស្រប។

- ផ្តល់សិទ្ធិចេញចូល រួមទាំងការមិនប្រកាសជាមុនចូលទៅទីតាំងនៃគម្រោងសេវាកម្មសហគមន៍ បំណងពិនិត្យស្ថានភាពរូបវន្ត យកជាគំរូជាចាំបាច់ សម្ភាសន៍និយោជិក និងពិនិត្យមើលឯកសារពាក់ព័ន្ធ។
- ការអនុញ្ញាតឱ្យមូលនិធិទៅរកមូលនិធិ ឬអង្គការជាក់លាក់មួយដែលត្រូវបានផ្តល់សិទ្ធិអំណាចតាមបែបសភា និងមានសិទ្ធិស្របច្បាប់ក្នុងការទទួលយកអំណោយសម្រាប់គោលបំណងនេះ និង
- នៅពេលដែលការទូទាត់ត្រូវបានបង្កើតជាមូលនិធិបរិច្ឆេទបាលកិច្ច មានភាគីអព្យាក្រឹតទីបីដូចជាមន្ត្រីរដ្ឋាភិបាល មូលដ្ឋាន ឬស្ថាប័នហិរញ្ញវត្ថុគ្រប់គ្រងគណនី ឬមានប្រាក់តម្លៃក្នុងគណនី escrow ហើយចែកចាយនៅចន្លោះពេលទៀងទាត់រហូតដល់គម្រោងត្រូវបានបញ្ចប់។^{៧១}

ង. ករណីសិក្សា: អូស្ត្រាលី

- **មូលដ្ឋានច្បាប់:** ក្រោមច្បាប់ស្តីពីការការពារបរិស្ថានអូស្ត្រាលីឆ្នាំ១៩៩៧ (“ច្បាប់POEO”) ជម្រើសនៃការផ្តន្ទាទោសថ្មីមួយចំនួនត្រូវបានណែនាំដែលមានបន្ថែមលើ ឬជំនួសការពិន័យ ឬការឃុំខ្លួនដែលអាចត្រូវបានអនុវត្ត។ បទបញ្ជាមួយ ឬច្រើនអាចត្រូវបានដាក់ចេញប្រឆាំងនឹងជនល្មើស ហើយបទបញ្ជាអាចរកបាននៅកន្លែងដែលបទល្មើសត្រូវបានបង្ហាញ ប៉ុន្តែមិនមានការផ្តន្ទាទោស។^{៧២}
- **ការជួសជុល:** “តុលាការត្រូវបានគេផ្តល់ជម្រើសផ្តន្ទាទោសថ្មីក្នុងការទទួលស្គាល់ការពិតដែលថាការ ដាក់ពិន័យ/ការផ្តន្ទាទោសឃុំខ្លួនមិនតែងតែជាការដាក់ទណ្ឌកម្មគ្រប់គ្រាន់ ឬសមរម្យនោះទេ... គោលបំណងរបស់ពួកគេគឺប៉ុនប៉ងធ្វើឱ្យបរិស្ថានវិលត្រឡប់មកវិញហើយអ្នកប្រព្រឹត្តល្មើស/រងផលប៉ះពាល់ពីបទល្មើសនោះនឹងមានជំហរដូចគ្នានឹងវា/ពួកគេមុនបទល្មើស និងដើម្បីធានាថាជនល្មើសចាត់វិធានការការពារប្រឆាំងនឹងការរំលោភបំពាននាពេលអនាគត។”^{៧៣}

យោងតាមច្បាប់ POEO តុលាការអាចបញ្ជាឱ្យពិរុទ្ធជនមានដូចតទៅ:

- ចំណាយលើការស៊ើបអង្កេត (ផ្នែក ២៤៨ (១))។
- បង់ប្រាក់សរុបដល់ចំនួនផលចំណេញជារូបិយវត្ថុទទួលបានពីបទល្មើស (មាត្រា ២៤៩ (១))។
- ផ្សព្វផ្សាយសេចក្តីលម្អិតនៃបទល្មើស និងបទបញ្ជាដែលធ្វើឡើងដោយតុលាការតាមកាសែត និង/ ឬនៅក្នុងរបាយការណ៍ប្រចាំឆ្នាំរបស់ក្រុមហ៊ុន (ផ្នែក២៥០ (១) (ក)-(ខ))។
- អនុវត្តគម្រោងជាក់លាក់សម្រាប់ការស្តារ ឬលើកកម្ពស់បរិស្ថាននៅទីសាធារណៈ ឬដើម្បីផលប្រយោជន៍សាធារណៈ (ផ្នែក ២៥០ (១) (គ))។

មន្ត្រីអនុវត្តច្បាប់សត្វព្រៃកំពុងត្រួតពិនិត្យក្នុងដំរីដែលត្រូវបានរឹបអូសក្នុងអំឡុងពេលប្រតិបត្តិការពស់វែក។ នៅក្នុងខែមករា ឆ្នាំ២០១៣ បណ្តាញអនុវត្តច្បាប់សត្វព្រៃអាស៊ាន (អាស៊ាន - វែន) ប្រទេសចិន សហរដ្ឋអាមេរិក អាស៊ីខាងត្បូង និងបណ្តាប្រទេសអាហ្វ្រិក បានសហការគ្នាប្រតិបត្តិការពស់វែក COBRA ដើម្បីធ្វើការរឹបអូស និងចាប់ខ្លួនឱ្យបានច្រើន មួយចំនួនឈានដល់ការកាត់ទោស។ ប្រតិបត្តិការពស់វែក COBRA ទទួលបានការគាំទ្រផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ និងបច្ចេកទេសពីសំណាក់រដ្ឋាភិបាលសហរដ្ឋអាមេរិក និងមូលនិធិ Freeland ។ មូលនិធិ Freeland. Photo: Freeland.

- អនុវត្តសវនកម្មបរិស្ថានជាក់លាក់នៃសកម្មភាពប្រព្រឹត្តិដោយជនល្មើស (ផ្នែក២៥០ (១) (ឃ) និង
- ដើម្បីទូទាត់ថ្លៃល្អលសំអាត និងថ្លៃដើម។^{៧៤}

- **បញ្ហាជនរងគ្រោះ/ភាពខុសឆ្គង:** យោងតាមលោក Brian J Preston ចៅក្រមកិត្តិយស “ជនរងគ្រោះ” ក្នុងគោលបំណងដើម្បីដោះស្រាយផ្លូវច្បាប់ចំពោះការខូចខាតបរិស្ថាន ឬសត្វព្រៃនៅប្រទេសអូស្ត្រាលីអាចរួមមាន: អ្នកស្រុកដើម មនុស្សដែលជីវិត ឬសុខភាពត្រូវរងផលប៉ះពាល់ មនុស្សដែលទ្រព្យសម្បត្តិរងផលប៉ះពាល់ សមាជិកសហគមន៍ ឬមនុស្សជំនាន់ក្រោយដែលតំណាងដោយអង្គការរដ្ឋាភិបាល ឬអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលដែលទទួលខុសត្រូវ ឬចូលរួមក្នុងការការពារបរិស្ថាន។^{៧៥}
- **ការត្រួតពិនិត្យ:** ជនល្មើសអាចត្រូវបានគេចេញបញ្ជាឱ្យធ្វើរបាយការណ៍ដោយខ្លួនឯងទៅតុលាការហើយទីភ្នាក់ងារមានសមត្ថកិច្ចអាចឃើញការអនុវត្តតាមរបស់ជនល្មើសហើយរាយការណ៍ពីការរកឃើញទៅតុលាការ។^{៧៦} ក្នុងករណីផ្សេងទៀត គោលការណ៍ណែនាំអាចត្រូវបានអនុម័តទៅក្នុងលំដាប់ជាក់លាក់ ហើយវាអាចមានតម្រូវការក្នុងការបោះពុម្ពផ្សាយនូវប្រតិបត្តិការដែលអាចប្រតិបត្តិបាន។^{៧៧} ការងារនេះជួយធានាភាពឆ្លាតវៃ គណនេយ្យភាពអាចជួយក្នុងការទប់ស្កាត់។^{៧៨}

ច. ការអនុវត្តទោសបន្ថែមក្នុងយុត្តាធិការផ្សេងទៀត

(១) ណាមមីបៀ

បន្ថែមលើការដាក់ទណ្ឌកម្មប្រពៃណី ក្នុងការផ្តន្ទាទោសជនល្មើសចំពោះការរំលោភលើច្បាប់ពាណិជ្ជកម្មសត្វព្រៃនៅណាមមីបៀ តុលាការអាចដាក់ពិន័យបន្ថែម ឬធ្វើដីកាទូទាត់សងដើម្បីជួយរដ្ឋ:

- a) រាល់ការចំណាយទាក់ទងនឹងការថែទាំ ឬការព្យាបាលវេជ្ជសាស្ត្រនៃសំណាករស់ និងការបោះចោលទោះបីវាកើតឡើងមុនការចេញបញ្ជា ឬក្រោយមកក៏ដោយ។
- b) រាល់ការចំណាយទាក់ទងនឹងការប្រគល់ត្រឡប់នៃសំណាកណាមួយ (មិនថានៅរស់ ឬងាប់) ទៅប្រទេសដើមរបស់វា និង
- c) ចំនួនសមមូលនឹងថ្លៃដើមទាំងអស់ដែលបានកើតឡើងដើម្បីស្តារចំនួនសត្វព្រៃតាមរយៈការចាប់ ឬបរបាញ់សត្វព្រៃដោយខុសច្បាប់ដោយបុគ្គលដែលត្រូវផ្តន្ទាទោស ឬស្របជាមួយនឹងផលប៉ះពាល់នៃការចាប់សត្វព្រៃខុសច្បាប់ដោយបុគ្គលដែលត្រូវបានផ្តន្ទាទោស។^{៧៩}

ទោះយ៉ាងណា "ព្រំ" មិនទាន់ច្បាស់ទេ ថាតើការពិន័យបន្ថែមទាំងនេះត្រូវបានដាក់ជាប្រចាំ ឬយ៉ាងណា។^{៨០}

(២) ប្រទេសកូម៉ា

នៅប្រទេសកូម៉ា ក្រោមច្បាប់ស្តីពីការការពារសត្វព្រៃ និងការអភិរក្សតំបន់ការពារធម្មជាតិ ចុះថ្ងៃទី៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៩៤ ផ្នែកទី៣៩ នៃច្បាប់ស្តីពីការការពារសត្វព្រៃ និងការអភិរក្សតំបន់ការពារធម្មជាតិ ចែងថា បន្ថែមលើការដាក់ពិន័យតាមច្បាប់ដែលអាចអនុវត្តចំពោះបទល្មើសសត្វព្រៃ តុលាការក៏មានសិទ្ធិក្នុងការចេញដីកាទាមទារ "តម្លៃនៃការបាត់បង់ និងការខូចខាតដល់នាយកដ្ឋានព្រៃឈើដែលបណ្តាលមកពីជនល្មើសត្រូវបានបង់តាមសំណង។"^{៤១} ជាថ្មីម្តងទៀត វាមិនច្បាស់ទេថាតើសិទ្ធិក្នុងការផ្តល់សំណងត្រូវបានអនុវត្តជាទូទៅ ប៉ុន្តែវាបង្ហាញពីសក្តានុពលរបស់រដ្ឋាភិបាលក្នុងការស្វែងរកសំណងសម្រាប់ជនរងគ្រោះនៃឧក្រិដ្ឋកម្មសត្វព្រៃ។

៧. កិច្ចព្រមព្រៀងសម្រាលទោស

ដោយសារការខូចខាតដែលបណ្តាលមកពីការបំពានបរិស្ថានជាញឹកញាប់អាចរីករាលដាលយូរអង្វែង និងនៅតែបន្តទៀត ហើយអាចបន្តជាបញ្ហាយូរអង្វែងបន្ទាប់ពីសកម្មភាពសម្អាតធម្មតាបានបញ្ចប់ “កិច្ចព្រមព្រៀងសម្រាលទោសជាញឹកញាប់មួយបញ្ចូលការបង់ប្រាក់ទៅ មូលនិធិបរិស្ថាន ដើម្បីតាមដាន ស្តារឡើងវិញ និងការពារបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិដែលរងផលប៉ះពាល់ពីការបំពានទាំងនេះ។”^{៤២}

ក្រៅពីការពិន័យផ្នែកលើចៅក្រមដើម្បីដាក់ការផ្តល់សំណង ឬសំណងបដិទានជាការផ្តន្ទាទោស ព្រះរាជអាជ្ញាក៏អាចរួមបញ្ចូលនូវតម្រូវការក្នុងការបង់ប្រាក់បែបនេះជាផ្នែកមួយនៃដំណោះស្រាយសម្រាលទោស ក្នុងការចរចាលើបណ្តឹងសុំទោសមុនការផ្តន្ទាទោស។

ការចោទប្រកាន់ពីការលេចធ្លាយប្រេង Exxon Valdez Alaskan គឺជាឧទាហរណ៍មួយដែលត្រូវបានគេស្គាល់នៅក្នុងសហរដ្ឋអាមេរិកដែលអនុលោមតាមការព្រមព្រៀងសម្រាលទោស តុលាការបានពិន័យលើអង្គការទាំងពីរដែលមានទឹកប្រាក់សរុបចំនួន ១៥០ លានដុល្លារអាមេរិក ដែលក្នុងនោះ៖

- (i) ១២៥ លានដុល្លារត្រូវបានសងវិញដោយផ្អែកលើកត្តារាប់បញ្ចូលទាំងការចំណាយលើការសម្អាតប្រេងរបស់ក្រុមហ៊ុន Exxon ចំពោះការកំលប់ប្រេង និងការទូទាត់ទៅឱ្យភាគីរងរបួស និង
- (ii) ១២ លានដុល្លារត្រូវបានបង់ទៅក្នុងមូលនិធិអភិរក្សតំបន់សើមនៅអាមេរិកខាងជើងដែលជាមូលនិធិមូលនិធិបរិស្ថានបាលកិច្ច បង្កើតឡើងដោយសភា។^{៤៣}

លើសពីនេះទៀត ចុងចោទបានបង់សំណង ១០០ លានដុល្លារជាដំណោះស្រាយផ្លូវច្បាប់ និងជាសំណងដែលត្រូវប្រើសម្រាប់គម្រោងស្តារឡើងវិញនៅក្នុងរដ្ឋអាឡាស្កា។^{៤៤}

ក្នុងការប្រើកិច្ចព្រមព្រៀងសម្រាលទោសដើម្បីដាក់ទោសបន្ថែម ព្រះរាជអាជ្ញាគួរតែមានការប្រុងប្រយ័ត្នក្នុងការធានាថាចុងចោទមិនអាចចរចា (និងបង់ប្រាក់) ឱ្យរួចបន្ទុកពីទណ្ឌកម្មធ្ងន់ធ្ងរដូចជាការ

ជាប់ពន្ធនាគារនិងការផ្តន្ទាទោសឡើយ។ ដើម្បីឱ្យទណ្ឌកម្មដែលបានចែងបំណងសម្រេចបាននូវប្រសិទ្ធិភាពនៃការបង្កាក់ចិត្តការស្តារការខូចខាត និងធានានូវការដាក់ទណ្ឌកម្មសមស្រប ការពិន័យបន្ថែមតាមលក្ខន្តិកៈដូចជាបដិទាន និងការទូទាត់សំណងគួរតែធ្វើឡើងដោយភ្ជាប់ជាមួយទណ្ឌកម្មប្រពៃណីផ្សេងទៀត និងមិនមែនជំនួសឱ្យការដាក់ទណ្ឌកម្មប្រពៃណីទេ។^{៤៥}

ចំណុចត្រូវពិចារណាបន្ថែម និងបញ្ហាប្រឈម

ក្រៅពីបញ្ហាច្បាប់ដែលបានកំណត់នៅក្នុងផ្នែកទី ២ (ខ) និងទី ៣ (ខ) ខាងលើក្នុងការអនុវត្តកម្មវិធីបដិទាន ឬ ការផ្តន្ទាទោសបន្ថែម អ្នកតាក់តែងច្បាប់គួរតែពិចារណាដូចខាងក្រោម៖

- ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់បច្ចុប្បន្ន និងវិធីនៃការដាក់ចេញនូវវិធានការទាំងនេះដោយមិនតម្រូវឱ្យមានការធ្វើវិសោធនកម្មច្បាប់ដែលមានស្រាប់។
- សមត្ថភាពហិរញ្ញវត្ថុរបស់ជនល្មើស និងសមត្ថភាពក្នុងការរឹបអូសប្រាក់ចំណូលពីបទឧក្រិដ្ឋ
- ស្វែងរកសំណងពីរដ្ឋាភិបាលបរទេសនៅពេលមានគ្រោះថ្នាក់កើតឡើងក្នុងមូលដ្ឋានតែជនល្មើសត្រូវបានកាត់ទោសនៅក្នុងដែនសមត្ថកិច្ចបរទេស។
- អនុញ្ញាតឱ្យសាធារណៈជនចូលរួមក្នុងការកំណត់បរិមាណ និងវាយតម្លៃការខូចខាត និង
- ផ្តល់លទ្ធភាពឱ្យជនរងគ្រោះស្វែងរកការជួសជុលដាច់ដោយឡែកតាមរយៈវិវាទដល់ប្រយោជន៍សាធារណៈ (រដ្ឋប្បវេណី) ។

ក. ធ្វើឱ្យប្រសើរឡើង ឬធ្វើវិសោធនកម្មក្របខ័ណ្ឌច្បាប់បច្ចុប្បន្ន

1. ប្រសិនបើមូលដ្ឋានច្បាប់ដែលមានស្រាប់មិនមានដែលអនុញ្ញាតឱ្យតុលាការដាក់ (ឬការកាត់ទោសដើម្បីផ្តល់ជាផ្នែកមួយនៃការចរចាប្តូរចម្លើយជាមួយការសម្រាលទោស) វិធានការបដិទាន ឬការផ្តន្ទាទោសបន្ថែមផ្សេងទៀតដើម្បីបញ្ចូលវិធានការបែបនេះទៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌមានស្រាប់ នោះច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌពាក់ព័ន្ធ និង/ឬគោលការណ៍ណែនាំស្តីពីការកាត់ទោសអាចតម្រូវឱ្យមានការធ្វើបច្ចុប្បន្នភាព ឬកែប្រែ។ នេះទំនងជាករណីបច្ចុប្បន្នសម្រាប់យុត្តាធិការភាគច្រើន។
2. ដំណើរការនៃការធ្វើវិសោធនកម្មច្បាប់មានលក្ខណៈស្មុគស្មាញច្រើន ជាធម្មតាទាមទារការផ្តល់សិទ្ធិពី រដ្ឋាភិបាលជាន់ខ្ពស់ហើយអាចចំណាយពេលវេលារាប់ឆ្នាំរហូតមានប្រសិទ្ធភាព។ ដោយហេតុផលនោះ វាអាចមានតម្លៃជាងមុនក្នុងការពិចារណាពីរបៀបដែលវិធានការទាំងនេះអាចត្រូវបានអនុវត្តដោយមិនចាំបាច់ធ្វើវិសោធនកម្មច្បាប់។ លទ្ធភាពមួយចំនួនអាចរួមមាន៖
 - **អាជ្ញាធរមានឆន្ទានុសិទ្ធិ៖** ខណៈពេលដែលអភិបាលកិច្ចល្អគួរតែតម្រូវឱ្យតុលាការគោរពតាមវិធានដាក់លាក់ក្នុងការ

ដាក់ទណ្ឌកម្មលើជនល្មើសរហូតដល់ច្បាប់ ឬគោលការណ៍ណែនាំនេះត្រូវបានប្រកាសឱ្យប្រើ ឬចេញច្បាប់ អ្នកតាក់តែងច្បាប់អាចពិចារណាពីវិសាលភាពដែលតុលាការមានឆន្ទានុសិទ្ធិចាំបាច់ក្នុងការដាក់ទោសបន្ថែមនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌបច្ចុប្បន្ន។

- **ការធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពគោលការណ៍ណែនាំស្តីពីការកាត់ទោស៖** ដោយសារវិធានការទាំងនេះជាវិធានការផ្តន្ទាទោស វិធីមួយដើម្បីបញ្ចូលពួកគេទៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌដោយគ្មានការធ្វើវិសោធនកម្មច្បាប់អាចជាការធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពគោលការណ៍ណែនាំស្តីពីការកាត់ទោស ដោយពិចារណាជាពិសេសទៅលើវិធានបន្ថែម (យ៉ាងហោចណាស់ជាបឋមខណៈពេលដែលការធ្វើវិសោធនកម្មកំពុងត្រូវបានពិចារណា) ផ្តល់ឆន្ទានុសិទ្ធិដល់តុលាការដើម្បីពិចារណាលើការដាក់វិធានការបន្ថែមលើជនជាប់ចោទ។ ខណៈពេលដែលការធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពគោលការណ៍ណែនាំស្តីពីការផ្តន្ទាទោសអាចនៅតែតម្រូវឱ្យមានការយល់ព្រមកម្រិតមួយចំនួន វាអាចមានប្រសិទ្ធភាពពេលវេលា និងនៅតែមិនច្បាស់ជាងការធ្វើវិសោធនកម្មច្បាប់ ឬក្រឹត្យ។
- **ការចរចាប្តូរចម្លើយជាមួយការសម្រាលទោស៖** ក្រុមអ្នកតាក់តែងច្បាប់អាចពិចារណាបទបញ្ញត្តិជុំវិញការតវ៉ាដើម្បីកំណត់ទំហំដែលវិធានការកាត់ទោសបន្ថែម អាចត្រូវបានដាក់បញ្ចូលក្នុងការចរចាប្តូរចម្លើយជាមួយការសម្រាលដោយអនុលោមតាមក្របខ័ណ្ឌដែលមានស្រាប់ និងអាចដាក់បញ្ចូលចំណុចតូចតាចក្នុងក្របខ័ណ្ឌបែបនេះតាមកម្រិតសិទ្ធិអំណាច ឬការណែនាំថ្នាក់ក្រោម (នៅកម្រិតក្រសួង ឬនាយកដ្ឋាន) ។
- **តុលាការបរិស្ថាន ឬតុលាការជំនាញ៖** កន្លែងដែលគោលការណ៍ណែនាំស្តីពីការផ្តន្ទាទោសជាទូទៅមិនអាចត្រូវបានធ្វើឱ្យទាន់សម័យឬងាយស្រួលដោយមិនចាំបាច់មានបន្ទុកធ្ងន់ (ឬនៅពេលដំណើរការកំពុងត្រូវបានអនុវត្ត) រដ្ឋាភិបាលដែលបានបង្កើតតុលាការបរិស្ថានឬតុលាការជំនាញស្រដៀងគ្នាផ្សេងទៀតអាចមានចន្លោះនៅក្នុងការកាត់ទោស។ គោលការណ៍ណែនាំរបស់តុលាការទាំងនោះដើម្បីអនុញ្ញាតឱ្យមានវិធានការកាត់ទោសបន្ថែមឬអាចធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពសេចក្តីណែនាំផ្តន្ទាទោសរបស់តុលាការជំនាញបែបនេះដោយងាយដោយមានការអនុញ្ញាតឬការណែនាំកម្រិតទាប។

ខ. សមត្ថភាពហិរញ្ញវត្ថុរបស់ឈ្មួញ និងការរឹបអូសប្រាក់ចំណេញនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម

ជោគជ័យនៃប្រភេទណាមួយនៃកម្មវិធីបដិទាន ឬផ្តល់សំណងណាមួយនឹងអាស្រ័យលើសមត្ថភាពហិរញ្ញវត្ថុរបស់ចុងចោទ (តួយ៉ាង សមត្ថភាពគាត់/នាង/វាក្នុងការបង់ប្រាក់) ហើយសំខាន់ជាងនេះទៅទៀត សមត្ថភាពរបស់តុលាការ/អាជ្ញាធរក្នុងការធ្វើការសម្រេចចិត្តដាក់បន្ទុកផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ និងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ចុងចោទ។

នៅក្នុងការស៊ើបអង្កេត និងការកាត់ទោសករណីឧក្រិដ្ឋកម្មសត្វព្រៃជាធម្មតាអាជ្ញាធរត្រូវបានប្រគល់សិទ្ធិអំណាចឱ្យរឹបអូសសត្វព្រៃខុសច្បាប់ដោយខ្លួនវាផ្ទាល់ និងទ្រព្យសម្បត្តិដែលត្រូវបានប្រើប្រើសកម្មភាពឧក្រិដ្ឋកម្ម។ ដោយផ្អែកលើវិធានដែលបានអនុវត្តនៅក្នុងយុត្តាធិការពាក់ព័ន្ធនេះ អាចរាប់បញ្ចូលទាំងកាំភ្លើង អន្ទាក់ អ្នន មង ឧបករណ៍ ទ្រុង ឬយានជំនិះដែលបានប្រើក្នុងការប្រព្រឹត្តបទល្មើសប៉ុន្តែប្រសិនបើការតភ្ជាប់អាចត្រូវបានធ្វើឡើងចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មមូលដ្ឋាន ឬពាក់ព័ន្ធ អាចមានសក្តានុពលពង្រីកដើម្បីរួមបញ្ចូល៖

- ទ្រព្យសម្បត្តិពិតប្រាកដរបស់ជនល្មើស
- មាស ឬគ្រឿងអលង្ការ
- គណនីធនាគារ
- យន្តហោះ
- ភាគហ៊ុន ឬ
- មូលធនហ៊ុន

ទោះយ៉ាងណា “នៅពេល ប្រាក់ចំណេញរបស់ឧក្រិដ្ឋកម្មត្រូវបានតាមដាន និងកំណត់អត្តសញ្ញាណ វាជាការចាំបាច់ណាស់ដែលត្រូវរៀបចំយន្តការការពារប្រាក់ចំណេញនេះឱ្យបានឆាប់រហ័ស។ ដោយសារល្បឿនដែលទ្រព្យសម្បត្តិអាចត្រូវបានផ្ទេរពីរដ្ឋមួយទៅរដ្ឋមួយទៀត សារៈសំខាន់នៃការចាត់វិធានការដើម្បីរឹបអូស និងបង្កកទ្រព្យសម្បត្តិយ៉ាងឆាប់រហ័ស មុនពេលបញ្ចប់ការចេញបទបញ្ជាឱ្យធ្វើការរឹបអូសមិនអាចត្រូវបានគេគិតជាជឿហួសហេតុនោះទេ។”^{៥៦} ដោយហេតុថាករណីជួញដូរសត្វព្រៃភាគច្រើនពីដំបូងពាក់ព័ន្ធនឹងការចាប់ខ្លួន ឬការកាត់ទោសតែតូចតាច ពេលវេលាស៊ើបអង្កេត និងការរឹបអូសគឺមានសារៈសំខាន់ជាពិសេសក្នុងការបង្កើត បណ្តាញភ្ជាប់គ្រប់គ្រាន់ដើម្បីធ្វើឱ្យមេដឹកនាំ និងអ្នកផ្តល់ហិរញ្ញប្បទាននៃអង្គការចាត់តាំង ទទួលខុសត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់ពួកគេ។^{៥៧}

នៅពេលប្រាក់ចំណេញនៃបទល្មើសជួញដូរសត្វព្រៃត្រូវបានកំណត់អត្តសញ្ញាណ តាមដានច្បាស់លាស់ និងរឹបអូស ទ្រព្យសម្បត្តិទាំងនោះក្លាយជាទ្រព្យសម្បត្តិរបស់រដ្ឋតាមរយៈនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌឬរដ្ឋប្បវេណីធម្មតាពាក់ព័ន្ធនឹងបទល្មើស។ ដំណើរការនេះអាចចំណាយពេលច្រើនឆ្នាំមុនពេលចុងចោទបញ្ចប់ការការពារក្តី និងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់គេ។ នៅពេលនោះ ទ្រព្យសម្បត្តិ និងធនធានរបស់ចុងចោទអាចនឹងរលាយបាត់។ ជាលទ្ធផលជោគជ័យនៃដំណើរការនេះភាគច្រើនពឹងផ្អែកទៅលើការស៊ើបអង្កេតបឋមនិងបន្ថែមទៅលើប្រាក់ចំណេញនៃឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់ចុងចោទ។

ប្រសិនបើទំនាក់ទំនងជាក់លាក់មិនត្រូវបានបង្កើតឡើងរវាងទ្រព្យសម្បត្តិដែលរកបានខុសច្បាប់របស់ចុងចោទ និងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលនៅនឹងដៃ ភស្តុតាងអាចត្រូវបានកំណត់ថាមិនអាចទទួលយកបាន។

នៅពេលរដ្ឋមិនអាចទទួលបាននូវបទបញ្ជាទាន់ពេលសម្រាប់ដកហូត ឬរឹបអូស ឬនៅពេលទ្រព្យសម្បត្តិ ឬធនធានរបស់ចុងចោទបានរលាយបាត់ កម្មវិធីបដិទាន និងការផ្តន្ទាទោសបន្ថែមអាចជាកត្តាសំខាន់សម្រាប់ទទួលបានប្រាក់ចំណេញខុសច្បាប់របស់ចុងចោទ ដូចបានពន្យល់ខាងក្រោម៖

1. ការចរចាប្តូរចម្លើយជាមួយការសម្រាលទោស៖ នៅពេលដែលភស្តុតាងមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ រដ្ឋអាចពិចារណាលើវិធានការបដិទាន ឬការផ្តន្ទាទោសបន្ថែមផ្សេងៗទៀត (នៅពេលចុងចោទត្រូវបានតម្រូវឱ្យផ្តល់សំណងជាប្រយោជន៍ ឬថវិកាដល់ជនរងគ្រោះ ឬដល់កម្មវិធី) ដែលជាផ្នែកមួយនៃការចរចាប្តូរចម្លើយជាមួយការសម្រាលទោសដែលគួរតែ (នៅតែ) រួមបញ្ចូលការផ្តន្ទាទោស និងតិចជាង (មិនទាន់គ្រប់គ្រាន់) ការកាត់ទោសប្រពៃណីនៃការដាក់ពន្ធនាគារ និង/ឬពិន័យជាប្រាក់។ ក្នុងស្ថានភាពនេះ យើងអាចប្រើភស្តុតាងក្នុងដៃដើម្បីចាប់ឱ្យចុងចោទទទួលខុសត្រូវ ទទួលបានព័ត៌មានសក្តានុពលអំពីអ្នកសមគំនិត និងឧក្រិដ្ឋជនកម្រិតខ្ពស់ និងទទួលបានសំណង/បដិទានដល់ជនរងគ្រោះ ដោយមិនចាំបាច់ទ្រាំរងចាំដំណើរការនៃការជំនុំជម្រះទាំងមូល និងប្រចុយនឹងការរំលាយទ្រព្យសម្បត្តិ និងសាក្សីនៅក្នុងដំណើរការ។
2. នៅពេលដែលតុលាការមានសិទ្ធិស្របច្បាប់ក្នុងការដាក់វិធានការបដិទាន ឬទណ្ឌកម្មបន្ថែម (ពាក់ព័ន្ធនឹងសំណងឬថវិកា) ទៅលើជនជាប់ចោទ សមត្ថភាពរបស់តុលាការក្នុងការដាក់ទោសបែបនេះមិនចាំបាច់ពឹងផ្អែកលើអត្តសញ្ញាណនៃទ្រព្យសម្បត្តិសម្រាប់បដិទាន/សំណង។ ដោយផ្អែកទៅលើរបៀបដែលច្បាប់ត្រូវបានចែង វាអាចត្រូវបានគេជជែកតបថា ដោយសារបដិទានគឺទាក់ទងនឹង “ការទទួលទ្រព្យធនដោយឥតហេតុ”របស់ចុងចោទ តុលាការគួរតែដាក់ទោសលើជនជាប់ចោទដែលព្រះរាជអាជ្ញាអាចបង្ហាញដោយជោគជ័យថា ចុងចោទទទួលបានផលប្រយោជន៍ពីបទឧក្រិដ្ឋ ដោយមិនគិតថា តើចុងចោទនៅតែរក្សាបានប្រាក់ចំណេញបែបនេះទេ។ ប្រសិនបើការជជែកតបនេះទទួលបានជោគជ័យ វានឹងអនុញ្ញាតឱ្យការចោទប្រកាន់ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពលើទ្រព្យសម្បត្តិខុសច្បាប់ ដែលត្រូវបានលាក់ប្តូររលាយនោះ និងទ្រព្យសម្បត្តិស្របច្បាប់របស់ចុងចោទផងដែរ។

តាមវិធីនេះ ការដកហូតទ្រព្យសម្បត្តិ និងបដិទានគួរតែត្រូវបានគេមើលឃើញថាជាការដាក់ទណ្ឌកម្មស្របគ្នា ជាជាងដោយឡែកពីគ្នា។

នៅសហរដ្ឋអាមេរិក “តុលាការមិនបានរកឃើញនូវទំនាស់ណាមួយដែលទាក់ទងនឹងការកាត់ទោស ទាំងបទបញ្ជានៃបដិទាន និងទាំងបទបញ្ជានៃការដកហូតទ្រព្យសម្បត្តិបទល្មើស កត់សម្គាល់គោលបំណងជាក់លាក់ដែលបម្រើដោយបដិទាននិងការដកហូតទ្រព្យសម្បត្តិបទល្មើស ក្នុងការគាំទ្រការផ្តន្ទាទោសទាំងនេះ។ ខណៈការដកហូតទ្រព្យសម្បត្តិបទល្មើសដើរតួដកហូតនូវប្រាក់ចំណេញមិនស្របច្បាប់ និងត្រូវបានគេចាត់ទុកថាជាការដាក់ទណ្ឌកម្មធម្មនុញ្ញ

បដិទានគឺមានគោលបំណងជួយស្តារស្ថានភាពដើមរបស់រងគ្រោះ និងត្រូវបានចាត់ទុកជាដំណោះស្រាយផ្លូវច្បាប់។^{៤៤}

តើបដិទាន ឬសំណងអាចត្រូវបានស្វែងរកសម្រាប់ជនរងគ្រោះនៃ បទល្មើសដោយរបៀបណា។^{៤៥}

គ. ស្វែងរកការទូទាត់សំណងពីរដ្ឋាភិបាល បរទេស

រដ្ឋាភិបាលបរទេសដែលអាចបង្ហាញពីការខូចខាតដោយសារ បទល្មើសជួញដូរសត្វព្រៃនៅក្នុងដែនសមត្ថកិច្ចផ្សេងទៀតអាច ស្វែងរកការរឹបអូសទ្រព្យសម្បត្តិ សំណងលើការខូចខាត ឬ បដិទានពីជនល្មើសនៅក្នុងយុត្តាធិការនៃការកាត់ទោស។ ការងារ នេះអាចសម្រេចបានតាមរយៈពិធីសារដែលបានបង្កើតឡើង ក្រោមសន្ធិសញ្ញាជំនួយផ្នែកច្បាប់ទៅវិញទៅមកដែលសន្ធិសញ្ញា បែបនេះគ្របដណ្តប់លើបទល្មើសសត្វព្រៃ។ “ជំនួយផ្នែកច្បាប់ ទៅវិញទៅមកគឺជាយន្តការមួយដែលអនុញ្ញាតឱ្យរដ្ឋមួយផ្តល់ជំនួយ ដល់រដ្ឋមួយផ្សេងទៀត ក្នុងពេលធ្វើការស៊ើបអង្កេត ឬដំណើរការ កាត់ទោស។ ប្រភេទនៃជំនួយដែលអាចត្រូវបានផ្តល់តាមរយៈ ជំនួយផ្នែកច្បាប់ទៅវិញទៅមកគឺត្រូវអនុវត្តតាមសន្ធិសញ្ញា និង ច្បាប់ក្នុងប្រទេសហើយអាចរាប់បញ្ចូលទាំងវិធានការជាភាគព្រឹក្ស ឬការបង្ខិតបង្ខំ។”^{៤៤} នៅពេលដែលសន្ធិសញ្ញាជំនួយផ្នែកច្បាប់ ទៅវិញទៅមកគ្របដណ្តប់លើបទល្មើសសត្វព្រៃ រដ្ឋអាចមាន ពិធីសារដែលបានបង្កើតឡើងរួចទៅនឹងវិធីរឹបអូសទ្រព្យសម្បត្តិ នៅក្នុងយុត្តាធិការផ្សេងៗគ្នា វិធីគ្រប់គ្រងប្រាក់នៃបទល្មើស និងថា

ឃ. ការចូលរួមរបស់សាធារណៈជនក្នុង ការកំណត់បរិមាណ និងការវាយតម្លៃ ការខូចខាត

សមាជិកនៃសាធារណៈជន និងអង្គការបម្រើផលប្រយោជន៍ សាធារណៈពាក់ព័ន្ធអាចមានតួនាទីសំខាន់ក្នុងការជួយតុលាការ វាយតម្លៃការខូចខាត/គ្រោះថ្នាក់ដែលបង្កឡើងដោយចុងចោទ និង ដើម្បីគណនាថ្លៃដើមដើម្បីដោះស្រាយផ្លូវច្បាប់ (តាមរយៈកិច្ចខិតខំ ប្រឹងប្រែងស្តារ និងការពារ)។ យុត្តាធិការខ្លះអនុញ្ញាតឱ្យមានជំនួយ ពីអ្នកជូនយោបល់តុលាការ (ឡាតាំងសម្រាប់“មិត្តរបស់តុលាការ”) ដែលមានតួនាទី “ជូនដំណឹង និងផ្តល់យោបល់ដល់ចៅក្រមអំពី បញ្ហាអង្គហេតុ ឬអង្គច្បាប់ដែលអាចនឹងគេចផុតពីការពិចារណា ដើម្បីកាត់បន្ថយហានិភ័យនៃកំហុសនៃការវិនិច្ឆ័យសេចក្តី។”^{៤៥} ការងារនេះជួយសម្រួលបន្ទុកដល់តុលាការក្នុងការវាយតម្លៃ លើការខូចខាត ដោយផ្ទាល់ដែលអាចត្រូវការពេលវេលាច្រើន និងចំណាយខ្ពស់ និងអនុញ្ញាតឱ្យអ្នកជំនាញក្នុងវិស័យពាក់ព័ន្ធ ធ្វើការវិភាគផ្នែកលើជំនាញ និងបទពិសោធន៍របស់ពួកគេ។ វា ក៏អាចជួយបង្កើនការចូលរួមជាសាធារណៈនៅក្នុងដំណើរការ និង តម្លាភាពនៃសំណុំរឿង។

រូបថតបង្ហាញអំពីផ្សារដាលីនៅប្រទេសចិនដែលជាកន្លែងមានការជួញដូរសត្វព្រៃខ្ពស់ច្បាប់ដោយបើកចំហ។ មូលនិធិ Freeland លើកទឹកចិត្តឱ្យសាធារណជន ទូទៅចែកចាយព័ត៌មានស្តីពីការជួញដូរសត្វព្រៃខ្ពស់ច្បាប់តាមរយៈគេហទំព័ររបស់យើង ឬ Wildscan ។ រូបថត: Shutterstock

ង. វិវាទផលប្រយោជន៍សាធារណៈ

ក្រៅពីរដ្ឋាភិបាលដែលស្វែងរកបដិទានជំនួសឱ្យជនរងគ្រោះ នៃបទល្មើសជួញដូរសត្វព្រៃ យុត្តាធិការមួយចំនួនអនុញ្ញាត ឱ្យជនរងគ្រោះចាប់ផ្តើមប្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដោយផ្ទាល់ប្រឆាំងនឹង ជនល្មើសនៃបទល្មើសសត្វព្រៃ និងព្រៃឈើ។^{៤២} ឧទាហរណ៍ ច្បាប់ស្តីពីការការពារបរិស្ថាននៅក្នុងប្រទេសម៉ុងហ្គោលីអនុញ្ញាត ឱ្យពលរដ្ឋ អង្គការអាជីវកម្ម និងអង្គការនានា នាំយកបណ្តឹងទៅ តុលាការប្រឆាំងនឹងអ្នករំលោភច្បាប់បរិស្ថានដោយតម្រូវឱ្យសងការ ចំណាយលើការស្តារតុល្យភាពអេកូឡូស៊ី និងធនធានធម្មជាតិ ការ ជម្លៀសប្រជាជន និងការផ្លាស់ប្តូរទីតាំងសត្វពាហនៈ និងបសុសត្វ និងបើជោគជ័យជនល្មើសត្រូវបានតម្រូវឱ្យ “ទូទាត់សងការខូចខាត ដោយផ្ទាល់ដែលបង្កឡើងដល់បរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ ដោយសារការប្រព្រឹត្តិខុសច្បាប់”។^{៤៣} ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ ការទូទាត់សំណង “មិនឱ្យជនល្មើសរួចខ្លួនពីការទទួលខុសត្រូវ ព្រហ្មទណ្ឌ ឬរដ្ឋបាលដែលកើតឡើងពីការរំលោភបំពាននោះ ទេ”។^{៤៤}

អនុសាសន៍ជាយុទ្ធសាស្ត្រ

ផ្នែកនេះនឹងស្វែងរកអនុសាសន៍ជាយុទ្ធសាស្ត្រដើម្បីពិចារណាលើការអនុវត្តកម្មវិធីបដិទាន និងការដាក់ទោសបន្ថែមផ្សេងទៀត។

1. ដើម្បីធានាឱ្យសម្រេចនូវគោលបំណងរួមនៃការបង្កាក់ បដិទាន និងការស្តារនីតិសម្បទា ការដាក់ទោសបន្ថែមគួរតែត្រូវបានដាក់បន្ថែមលើ (និងមិនមែនជំនួសឱ្យ) **ការដាក់ទណ្ឌកម្មតាមច្បាប់ផ្សេងទៀត** (ដូចជាការពិន័យ ការដាក់ពន្ធនាគារ) ទេ។
 - a. តាមរយៈការដាក់ទោសបន្ថែមជំនួសការដាក់ទណ្ឌកម្មតាមបែបប្រពៃណី វាធ្វើឱ្យអន្តរាយដល់ប្រសិទ្ធភាពនៃការបង្កាក់ដោយប្រើប្រាស់ការដាក់ទណ្ឌកម្មបន្ថែមជាអាទិភាពព្រោះវាអនុញ្ញាតឱ្យចុងចោទរួចខ្លួនពីការដាក់ទណ្ឌកម្ម។
 - b. វាក៏អាច“ផ្តល់នូវការយល់ដឹងអំពីភាពអយុត្តិធម៌ចំពោះជនរងគ្រោះនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម និងចំពោះសាធារណជនទូទៅផងដែរ” និងអាចនឹងធ្វើឱ្យអន្តរាយដល់ទំនុកចិត្តរបស់សាធារណជនចំពោះសមត្ថភាពរបស់តុលាការក្នុងការរារាំងដល់ការប្រព្រឹត្តិបទឧក្រិដ្ឋ។^{៤៤}
 - c. ចុងបញ្ចប់ វាមានសារៈសំខាន់សម្រាប់ដំណើរការយុត្តិធម៌ចំពោះចុងចោទក្នុងការទទួលយកការទទួលខុសត្រូវចំពោះការខូចខាត ហើយយ៉ាងហោចណាស់ការផ្ដន្ទាទោស (រដ្ឋប្បវេណី ឬព្រហ្មទណ្ឌ) គួរតែអមជាមួយនឹង **ទោសទណ្ឌបន្ថែម**។
2. ជាអនុសាសន៍ការដាក់ទោសបន្ថែមគួរតែជាភាគព្វកិច្ចចំពោះបទល្មើសសត្វព្រៃធ្ងន់ធ្ងរ និងជាការសម្រេច ចិត្តចំពោះបទល្មើសមិនសូវធ្ងន់ធ្ងរ។
 - a. ប្រសិនបើការដាក់ទោសទណ្ឌបន្ថែមជាការសម្រេចរបស់តុលាការ ឬធនាស្តិ៍ទ្រព្យរាជអាជ្ញា វាទំនងមានក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ តុលាការ/ព្រះរាជអាជ្ញាប្រហែលមិនស្វែងរកបន្ទុកបន្ថែមនៃការដាក់ទោសការគ្រប់គ្រង និងតាមដានការកាត់ទោសនោះទេ។ ដើម្បីធានាបាននូវទំនុកចិត្តជាសាធារណៈនៅក្នុងដំណើរការនេះ វាជាការសំខាន់ណាស់ដែលត្រូវប្រកាន់យកនូវវិធីសាស្ត្រជាប់លាប់ចំពោះការដាក់ទោសទណ្ឌ និងចាត់ដំណើរការនេះជាភាគព្វកិច្ចចំពោះបទល្មើសជាក់លាក់។
3. ទាក់ទងនឹងការកាត់ទោសបន្ថែមដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការទូទាត់សំណង ឬសំណងបដិទាន ការកាត់ទោសហាក់ដូចជាចាំបាច់ត្រូវបង្ហាញថាចុងចោទមានមធ្យោបាយហិរញ្ញវត្ថុដើម្បីបំពេញទោសដែលត្រូវដាក់។
 - a. ចាប់ពីដំណាក់កាលដំបូងនៃការស៊ើបអង្កេត ប៉ូលីស និងតំណាងអយ្យការគួរធ្វើការជាមួយអង្គការស៊ើបការណ៍ហិរញ្ញវត្ថុពាក់ព័ន្ធដើម្បីរកឱ្យឃើញ (ហើយបើអាច ត្រូវរឹបអូស និងពិន័យ) ប្រាក់ចំណេញរបស់ចុងចោទ។ ទ្រព្យសម្បត្តិ ឬមធ្យោបាយហិរញ្ញវត្ថុរបស់ចុងចោទគួរតែត្រូវបានពិចារណានៅក្នុងការគណនាបរិមាណសាច់ប្រាក់សម្រាប់ដាក់បន្ទុក។

4. គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីការដាក់ទណ្ឌកម្មបន្ថែមគួរតែត្រូវយកលំនាំជាការដាក់បន្ទុកការដាក់ទណ្ឌកម្មបន្ថែមជាភាគព្វកិច្ចក្នុងស្ថានភាពជាក់លាក់ និងផ្តល់ព័ត៌មានលម្អិតអំពីដំណើរការដែលត្រូវអនុវត្តដើម្បីធានាបាននូវការចាត់វិធានការ និងវិធីសាស្ត្រសមស្រប និងត្រឹមត្រូវទាក់ទងនឹងករណីនីមួយៗ។
 - a. ការបោះពុម្ពផ្សាយនឹងផ្តល់នូវតម្លាភាពកាន់តែច្រើនដល់សាធារណៈជន និងជួយជំរុញឱ្យមានការបង្កាក់សកម្មភាពបទល្មើសនាពេលអនាគត។
5. ដើម្បីឱ្យការដាក់ទោសទណ្ឌបន្ថែមមានភាពស្របច្បាប់ ត្រូវតែមានភាពជាប់ទាក់ទងគ្នាសមហេតុផល រវាងលក្ខណៈ និងកាលៈទេសៈនៃបទល្មើស និងការស្នើឡើងនូវដំណោះស្រាយត្រូវច្បាប់ ឬការជួសជុលដែលការដាក់ទោសទណ្ឌបន្ថែមត្រូវជួសជុល។
 - a. គួរតែធ្វើការពិចារណាអំពីការអនុញ្ញាតឱ្យការកាត់ទោសដោយប្រើអ្នកជំនាញដើម្បីផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីខូចខាត និងជួយកំណត់បរិមាណនៃទ្រព្យធនមិនត្រឹមត្រូវរបស់ចុងចោទនិងថ្លៃដើមចាំបាច់ដើម្បីដោះស្រាយជួសជុលការខូចខាត។
 - b. នៅពេលដែលការចំណាយលើអ្នកជំនាញបែបនេះខ្ពស់សម្រាប់តុលាការ អង្គការក្រៅ (មិនពាក់ព័ន្ធក្នុងរឿងក្តី) អាចត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើការវិភាគ និងការគណនាចាំបាច់ ហើយផ្តល់ សេចក្តីសង្ខេបយោបល់តុលាការដាក់ជូនតុលាការ។
 - c. វាក៏នឹងផ្តល់តម្លាភាពបន្ថែមទៀត និងលើកទឹកចិត្តឱ្យមានការចូលរួមជាសាធារណៈនៅក្នុងដំណើរការនេះ។
6. យុត្តាធិការអាចពិចារណាបង្កើតមូលនិធិអភិរក្សសត្វព្រៃដែលត្រូវបានរៀបចំឡើងជាពិសេសសម្រាប់កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងបដិទាន និងការពារសត្វព្រៃ។
 - a. នេះអាចជួយដល់តុលាការក្នុងការធានាថាការបង់ប្រាក់ដែលធ្វើឡើងដោយចុងចោទត្រូវបានប្រើសម្រាប់គោលបំណងដែលបានគ្រោងទុក (មានន័យថា

ដោះស្រាយគ្រោះថ្នាក់ជាក់លាក់ដែលបង្កឡើង) ដោយរួមបញ្ចូលកម្មវិធីរងនៅក្នុងមូលនិធិដែលត្រូវបានប្រើសម្រាប់គោលបំណងជាក់លាក់ (ដូចជា៖ គម្រោងស្តារនីតិសម្បទានិងការងើបឡើងវិញរបស់ខ្លា ឬគម្រោងពង្រីកទិដ្ឋភាពស្នែង) ។

បណ្តឹងទៅរដ្ឋាភិបាលរបស់ខ្លួនឱ្យប្រើប្រាស់បណ្តាញការទូត (ដូចជាតាមរយៈជំនួយផ្នែកច្បាប់ទៅវិញទៅមក ឬសន្និសីទសញ្ញាទ្វេភាគីផ្សេងទៀត) ឬដំណើរការក្រៅផ្លូវការដើម្បីស្នើសុំជំនួយ។

- b. មូលនិធិនេះអាចត្រូវបានផ្សំឡើងពី៖ ដំណើរការនៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលទទួលបានតាមរយៈការរឹបអូសក្នុងករណីសត្វព្រៃ។ ការទូទាត់ពិន័យ ថវិការបស់រដ្ឋាភិបាល (បើអាច) និងការបង់ប្រាក់ប្រយោគបន្ថែម។

7. ដើម្បីធានាថា ចុងចោទបំពេញកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន ហើយថាគម្រោងសម្រេចគោលបំណងរបស់ខ្លួន (និងមិនបានក្លាយជា“មូលនិធិសម្ងាត់ខាងនយោបាយ”សម្រាប់អង្គការឬអង្គការរដ្ឋាភិបាលពាក់ព័ន្ធ) តុលាការត្រូវតែចាត់វិធានការតាមដានការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចរបស់ចុងចោទ ក៏ដូចជាវឌ្ឍនភាពនៃគម្រោង និងត្រួតពិនិត្យការអនុវត្ត។ វានឹងបំផ្លាញការយល់ឃើញរបស់សាធារណៈជនទៅលើប្រព័ន្ធតុលាការប្រសិនបើការបញ្ជាឱ្យអនុវត្តទោសទណ្ឌបន្ថែមមិនត្រូវបានត្រួតពិនិត្យ និងអនុវត្តទេ។

- a. សិទ្ធិអំណាចនៃការសាកល្បង/ការដោះលែងនេះត្រូវតែទទួលខុសត្រូវក្នុងការធានានូវកាតព្វកិច្ចរបស់ចុងចោទនិងដាក់ទណ្ឌកម្មបន្ថែមទៀត និងច្ងន់ធ្ងរជាងនេះនៅពេលដែលកាតព្វកិច្ចទាំងនោះមិនត្រូវបានបំពេញទាន់ពេលវេលា។ ចុងចោទក៏អាចត្រូវបានតម្រូវឱ្យប្រកាសប័ណ្ណស្នើនឹងប្រាក់សំណងបន្ថែមដើម្បីបញ្ជាក់ពីកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនដែលជាលក្ខខណ្ឌនៃការសាកល្បងឬការដោះលែង។
- b. អាជ្ញាធរទទួលខុសត្រូវនឹងចាំបាច់ត្រូវបានតែងតាំងឱ្យតាមដាន និងរាយការណ៍ជូនតុលាការនូវការរីកចម្រើននៃគម្រោងណាមួយ ដែលត្រូវបានបញ្ជាឱ្យអនុវត្តជាផ្នែកមួយនៃយន្តការដោះស្រាយសំណងដែលបានដាក់បន្ទុក។

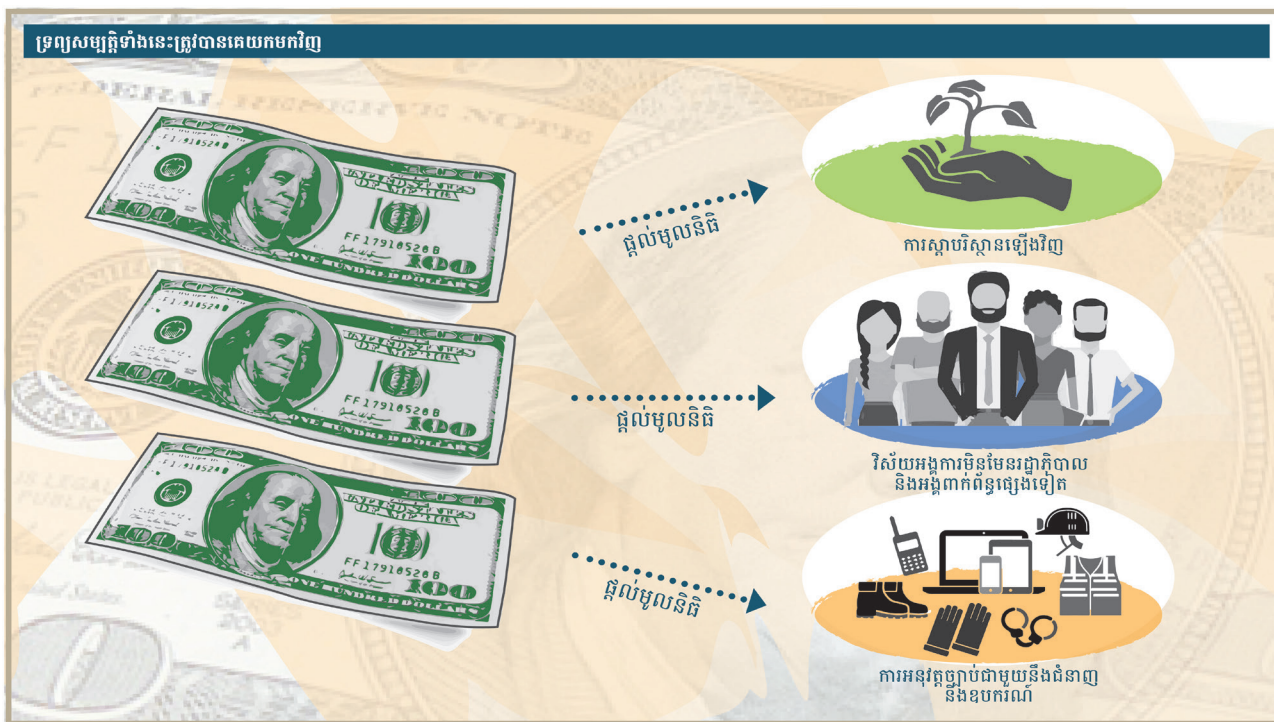
8. បន្ថែមលើការទទួលខុសត្រូវរបស់រូបវន្តបុគ្គល អង្គការធានានូវទាំងក្រុមហ៊ុន អង្គការ និងអង្គការខុសច្បាប់ដែលជាប់ទាក់ទងនឹងបទល្មើសបរិស្ថានត្រូវតែទទួលខុសត្រូវផងដែរ។ ការផ្តន្ទាទោសបន្ថែមត្រូវតែត្រូវបានដាក់បន្ទុកលើនាយក/មន្ត្រីនៃក្រុមទាំងនេះ ថាតើពួកគេ“បានដឹង”អំពីសកម្មភាពដែលត្រូវបានអនុវត្តដោយអង្គការដែលពាក់ព័ន្ធ។

- a. ការផ្សព្វផ្សាយការកាត់ទោសនេះនឹងជះឥទ្ធិពលដល់កេរ្តិ៍ឈ្មោះរបស់អង្គការ និងជម្រុញឱ្យមានការបង្អាក់ទឹកចិត្ត។

9. ចុងក្រោយ នៅពេលដែលការជួញដូរសត្វព្រៃធ្វើឱ្យខូចខាតដល់ជនរងគ្រោះនៅក្រៅដែនសមត្ថកិច្ចដែលជាកន្លែងដែលជនជួញដូរត្រូវបានកាត់ទោស ជនរងគ្រោះរូបនេះត្រូវតែទាមទារឱ្យរដ្ឋាភិបាលដែលកាត់ក្តីទទួលខុសត្រូវចំពោះការខូចខាតរបស់ពួកគេ និងដាក់ពន្ធនាគារបណ្តឹងទៅតុលាការកាត់ក្តីដើម្បីផ្តល់សំណងដល់ជនរងគ្រោះបរទេស។

- a. នៅពេលដែលតុលាការក្នុងយុត្តាធិការកាត់ទោសបដិសេធមិនទទួលយកពាក្យបណ្តឹង ជនរងគ្រោះអាចដាក់ពាក្យ

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

សូម្បីតែនៅក្នុងយុគ្រាធិការដែលមានប្រព័ន្ធច្បាប់ដែលមានការអភិវឌ្ឍកាន់តែច្រើនកម្មវិធីរឹតត្បិតនិងការផ្តន្ទាទោសបន្ថែមនៅតែស្ថិតក្នុងដំណាក់កាលចាប់ផ្តើមត្រឹមត្រូវនៅឡើយនៅពេលនិយាយដល់ការជួញដូរសត្វព្រៃ។ ដើម្បីឱ្យយុគ្រាធិការថ្មីអនុវត្តកម្មវិធីបែបនេះម្នាក់ៗត្រូវពិចារណាលើក្របខ័ណ្ឌពិសេសរបស់ខ្លួននិងសំណុំនៃបញ្ហាប្រឈមដើម្បីជំនះ។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយសារស្ថានភាពជួញដូរសត្វព្រៃបច្ចុប្បន្នទទួលបានរង្វាន់ខ្ពស់ហានិភ័យទាបតម្រូវការរំខានដល់ទ្រព្យសម្បត្តិហិរញ្ញវត្ថុរបស់អ្នកជួញដូរសត្វព្រៃមិនអាចត្រូវបានគេផ្តល់តម្លៃខ្ពស់ឡើយ។ ការពិនិត្យជាប្រពៃណីដូចជាការផ្តល់ព័ត៌មាននិងការជាប់ពន្ធនាគារគ្រាន់តែដើម្បីដោះស្រាយការប្រព្រឹត្តរបស់ជនជាប់ចោទហើយមិនមានឧបសគ្គគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការទប់ស្កាត់“រង្វាន់” នៃការជួញដូរសត្វព្រៃទេ។

ម៉្យាងវិញទៀត កម្មវិធីបដិទាន និងការដាក់ទណ្ឌកម្មបន្ថែមមិនត្រឹមតែលើកកម្ពស់តួនាទីរបស់ជនរងគ្រោះនៃការជួញដូរសត្វព្រៃប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងមានសក្តានុពលបង្កើនប្រសិទ្ធភាពនៃការធ្វើឱ្យញញើតកាន់តែខ្លាំងដល់អង្គការចាត់តាំងជួញដូរសត្វព្រៃជាការពិនិត្យបែបប្រពៃណី ពីព្រោះកម្មវិធីទាំងនេះព្យាយាមជួសជុលការខូចខាតពិតប្រាកដ និងស្ដារ “ស្ថានភាពដើម” ដល់ជនរងគ្រោះ។

នេះមានន័យថា មិនត្រឹមតែដោះស្រាយការខូចខាតផ្ទាល់ទេ តែថែមទាំងផលប៉ះពាល់មិនផ្ទាល់ទៀតផង (ដូចនេះ ផលប៉ះពាល់បរិស្ថានខាងក្រៅ) ដែលក្រៅពីនេះមិនត្រូវបានដោះស្រាយតាមផ្លូវច្បាប់តាមរយៈទោសទណ្ឌបែបប្រពៃណី។ នៅពេលកម្មវិធីបដិទានឬការដាក់ទោសបន្ថែមត្រូវបានប្រើប្រាស់ស្របនឹងការដាក់ទណ្ឌកម្មតាមប្រពៃណី ហានិភ័យហិរញ្ញវត្ថុទាក់ទងនឹងការប្រព្រឹត្តបទល្មើសសត្វព្រៃកើនឡើងយ៉ាងខ្លាំង ហើយផលប៉ះពាល់នៃបទល្មើសទៅលើបរិស្ថាន និងសាធារណៈជន អាចត្រូវបានកាត់បន្ថយតាមរយៈការដាក់បន្ទុកឱ្យជួញដូរសត្វព្រៃបង់ប្រាក់គាំទ្រសកម្មភាពការពារ និង ការស្ដារសត្វព្រៃឡើងវិញ។ ខណៈពេលដែលច្បាប់ និងការអនុវត្តមានស្រាប់ផ្តល់ជាមូលដ្ឋានសម្រាប់វិធានបដិទាន និងការផ្តន្ទាទោសបន្ថែមទាក់ទងនឹងការប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងការជួញដូរសត្វព្រៃ របាយការណ៍នេះមានគោលបំណងដើម្បីធ្វើជាចំណុចលេចធ្លោមួយសម្រាប់ការស្រាវជ្រាវ ការពិចារណាការសន្ទនា និងសកម្មភាព។

ឯកសារយោង

- ១ “ធ្វើសកម្មភាពឥឡូវនេះដើម្បីសង្គ្រោះសត្វព្រៃ: សកម្មភាពទាំង៥ដែលធ្វើឱ្យមានការផ្លាស់ប្តូរ” ធនាគារពិភពលោក ថ្ងៃទី២៨ វិច្ឆិកា ២០១៧ www.worldbank.org/en/news/feature/2017/11/28/act-now-to-save-wildlife-5-actions-that-make-a-difference
- ២ “ការបង្កើតថ្មីនៃនីតិវិធី គោលនយោបាយ និងយុត្តិសាស្ត្រស្រុកស្ថាន” ទីភ្នាក់ងារជំនួសសហរដ្ឋអាមេរិក USAID បង្ហាញនៃកិច្ចប្រជុំតាមប្រធានបទសាច់រឿង បាងកក ប្រទេសថៃ ថ្ងៃទី១៥ មីនា ២០១៧
- ៣ Stephens, Suzanna, and Matthew Southerland “តួនាទីរបស់ចិនក្នុងការជួញដូរសត្វព្រៃ និងការឆ្លើយតបរបស់រដ្ឋាភិបាលចិន” របាយការណ៍ស្រាវជ្រាវសន្តិសុខរបស់បុគ្គលិកនៃគណៈកម្មការសន្តិសុខសេដ្ឋកិច្ច ចិន-សហរដ្ឋអាមេរិក នៅថ្ងៃទី ៦ ធ្នូ ២០១៨ www.uscc.gov/sites/default/files/Research/2018.12.06 - Wildlife Trafficking - Final Version.pdf ទំព័រ១៨
- ៤ Fedotov, Yury “វិធីដែលឧក្រិដ្ឋកម្មសត្វព្រៃ និងព្រៃធ្វើឱ្យអន្តរាយដល់ការអភិវឌ្ឍ និងបំផ្លាញជីវចម្រុះពិភពលោក” អង្គការសហប្រជាជាតិ www.un.org/en/chronicle/article/how-wildlife-and-forest-crime-undermines-development-and-ravages-global-biodiversity
- ៥ Felbab-Brown, Vanda ទិដ្ឋភាពផុតពីជម្លោះ: ការជួញដូរសត្វព្រៃ និងរបៀបប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងវា I B TAURIS, ២០១៧ ទំព័រ៦៥
- ៦ Yang, S.C.W. (២០១៨) គោលការណ៍មូលនិធិអភិរក្សសត្វព្រៃ និងបដិទាន - ដំណោះស្រាយផ្លូវច្បាប់ប្រឆាំងនឹងសត្វព្រៃ និងរុក្ខជាតិ បាងកក: ទីភ្នាក់ងារសត្វព្រៃ USAID ប្រចាំតំបន់អាស៊ី និងអន្តរសហរដ្ឋអាមេរិក ទំព័រ១
- ៧ Yang, S.C.W. (២០១៩) ការបង្កើនកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងប្រឆាំងការជួញដូរសត្វព្រៃតាមរយៈកំណែទម្រង់ច្បាប់ បាងកក: ទីភ្នាក់ងារសត្វព្រៃ USAID ប្រចាំតំបន់អាស៊ី និងអន្តរសហរដ្ឋអាមេរិក ទំព័រ៥១
- ៨ Batt, Chris; Feltham, Jenny, et. al., “លើកកម្ពស់ការចាប់បាន ការស៊ើបអង្កេត និងការបង្កាក់លំហូរហិរញ្ញវត្ថុខុសច្បាប់ពីឧក្រិដ្ឋកម្មសត្វព្រៃ” ការិយាល័យអង្គការសហប្រជាជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន និងឧក្រិដ្ឋកម្ម (២០១៧) ទំព័រ២៩ អាចរកបានលើគេហទំព័រ https://www.unodc.org/documents/southeastasiaandpacific/Publications/2017/FINAL_-_UNODC_APG_Wildlife_Crime_report.pdf
- ៩ Yang ទំព័រ៥៤
- ១០ Semesky, Donald C. “ការវាយប្រហារហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុនៃការជួញដូរសត្វព្រៃ” មជ្ឈមណ្ឌល Richardson ឆ្នាំ ២០១៤ ទំព័រ៧-៨
- ១១ “ឧបករណ៍ និងធនធានដើម្បីប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងធ្វើពាណិជ្ជកម្មសត្វព្រៃខុសច្បាប់” ធនាគារពិភពលោក (២០១៨) ទំព័រ៤ អាចរកបានលើគេហទំព័រ <http://pubdocs.worldbank.org/en/389851519769693304/24691-Wildlife-Law-Enforcement-002.pdf>
- ១២ Robertson, Simon “មូលហេតុដែលការអនុវត្តច្បាប់មានសារៈសំខាន់ក្នុងការបញ្ឈប់ការធ្វើពាណិជ្ជកម្មសត្វព្រៃខុសច្បាប់” ធនាគារពិភពលោក ថ្ងៃទី២៧ កក្កដា ២០១៧ blogs.worldbank.org/voices/why-law-enforcement-essential-stopping-illegal-wildlife-trade
- ១៣ ឯកសារដេដល
- ១៤ Batt, Chris; Feltham, Jenny, et. al., “ការលើកកម្ពស់ការចាប់បាន ការស៊ើបអង្កេត និងការបង្កាក់លំហូរហិរញ្ញវត្ថុខុសច្បាប់ពីឧក្រិដ្ឋកម្មសត្វព្រៃ” ការិយាល័យអង្គការសហប្រជាជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន និងឧក្រិដ្ឋកម្ម (២០១៧) អាចរកបានលើគេហទំព័រ https://www.unodc.org/documents/southeastasiaandpacific/Publications/2017/FINAL_-_UNODC_APG_Wildlife_Crime_report.pdf
- ១៥ Martin Harrell “ច្បាប់ស្តីពីឧក្រិដ្ឋកម្មសត្វព្រៃរបស់អង្គការចាត់តាំង និងកម្រងការកាត់ទោស ឆ្នាំ១៩៨៤: ការរួមបញ្ចូលគ្នានូវការដាក់ពិន័យជាមួយនឹងបដិទាន បទបញ្ជាដោះស្រាយផ្លូវច្បាប់ សេវាកម្មសហគមន៍ និងការសាកល្បងផ្តល់ផលប្រយោជន៍ដល់បរិស្ថានខណៈកំពុងដាក់ទណ្ឌកម្មពិរុទ្ធជន” 6 Vill. Envtl. L.J. 243 (1995). ទំព័រ២៦ អាចរកបានលើគេហទំព័រ <https://digitalcommons.law.villanova.edu/elj/vol6/iss2/1>
- ១៦ ឯកសារដេដល
- ១៧ Barton v Gwyn-Jones, et. al “ដំណោះស្រាយផ្លូវច្បាប់: បដិទាន” ការដោះស្រាយវិវាទផ្លូវច្បាប់ដែលមានលក្ខណៈជាក់ស្តែង សារព័ត៌មាន Thomson Reuters, EWCA Civ 1999 (ខែធ្នូ២០១៩) អាចរកបានលើគេហទំព័រ [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/Document/Ib9aa1b091c9a11e38578f7ccc38dcbce/View/FullText.html?comp=pluk&transitionType=SearchItem&contextData=\(sc.Search\)&firstPage=true&bhpc=1&OWSessionId=NA&skipAnonymous=true](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/Document/Ib9aa1b091c9a11e38578f7ccc38dcbce/View/FullText.html?comp=pluk&transitionType=SearchItem&contextData=(sc.Search)&firstPage=true&bhpc=1&OWSessionId=NA&skipAnonymous=true)
- ១៨ ឯកសារដេដល
- ១៩ “បដិទានក្នុងសំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌសហព័ន្ធ” សេវាកម្មស្រាវជ្រាវសភា (ធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពថ្ងៃទី១៥ តុលា ២០១៩) ទំព័រ២ អាចរកឃើញនៅគេហទំព័រ <https://fas.org/sqp/crs/misc/RL34138.pdf>
- ២០ Preston, Brian J., Hon.; Donnelly, Hugh. “ការប្រើប្រាស់យុត្តិធម៌ស្តារឡើងវិញសម្រាប់តុលាការបរិស្ថាន និងបទល្មើសដីធ្លីបរិស្ថាននៃរដ្ឋ NSW” (ថ្ងៃទី២២ មីនា ២០១១) ទំព័រ១៨ អាចរកបានលើគេហទំព័រ http://www.lec.justice.nsw.gov.au/Documents/preston_use%20of%20restorative%20justice%20for%20environmental%20crime.pdf
- ២១ Uhlmann “គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីការផ្តន្ទាទោសបទល្មើសបរិស្ថានរួមមានការប្រើប្រាស់វិធានការកាត់ទោសបន្ថែម” គោលការណ៍ណែនាំផ្ទៃក្នុងសម្រាប់ក្រសួងយុត្តិធម៌សហរដ្ឋអាមេរិក ទំព័រ១៧
- ២២ Preston, Brian J., Hon.; “ការប្រើប្រាស់យុត្តិធម៌ស្តារឡើងវិញសម្រាប់តុលាការបរិស្ថាន និងបទល្មើសដីធ្លីបរិស្ថាននៃរដ្ឋ NSW” (ថ្ងៃទី២២ មីនា ២០១១) ទំព័រ៨ អាចរកបានលើគេហទំព័រ http://www.lec.justice.nsw.gov.au/Documents/preston_use%20of%20restorative%20justice%20for%20environmental%20crime.pdf
- ២៣ “ឧបករណ៍វិភាគឧក្រិដ្ឋកម្មសត្វព្រៃ និងព្រៃឈើ” ការិយាល័យអង្គការសហប្រជាជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន និងឧក្រិដ្ឋកម្ម (វិច្ឆិកា ២០១២)

ឯកសារយោង

ទំព័រ១៥២ អាចរកបានលើគេហទំព័រ unodc.org/documents/Wildlife/Toolkit_e.pdf

- ២៤ Preston ទំព័រ១៣ (“ឧទាហរណ៍ ក្នុង Taralga Landscape Guardians Inc v Minister for Planning (២០០៧) ១៦១ LGERA ១; [២០០៧] NSWLEC ៥៩ ប្រតិបត្តិការនៃកសិដ្ឋានខ្យល់បានបង្កហានិភ័យដល់ឥន្ទ្រីដែលអាចត្រូវបានសម្លាប់ដោយការប៉ះទង្គិចជាមួយទូរឺនីយ៉ូម។ តុលាការ ភូមិបាល និងបរិស្ថាននៃ NSW បានដាក់លក្ខខណ្ឌលើព្រមព្រៀងប្រតិបត្តិការបង្កើនប្រយោជន៍ដល់ការកាត់បន្ថយការបាត់បង់សត្វក្នុងតំបន់ដែលត្រូវ បានសម្លាប់ទៅឱ្យសេវាព័ត៌មាន និងសត្វព្រៃនៃ NSW ដែលជាអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលចូលរួមក្នុងការជួយសង្គ្រោះ និងស្តារនីតិសម្បទាសត្វព្រៃ។”
- ២៥ ឧបករណ៍វិភាគឧក្រិដ្ឋកម្មសត្វព្រៃ និងព្រៃឈើ ទំព័រ១៥២
- ២៦ ឯកសារដៃដល
- ២៧ “អង្គការ WWF ជម្រុញឱ្យតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ធ្វើការហាមឃាត់ពាណិជ្ជកម្មសត្វព្រៃគ្មានច្បាប់ចំពោះមានការរីករាលដាលជានិរន្តរ៍សត្វព្រៃ” សម្លេង សហរដ្ឋអាមេរិក ថ្ងៃទី០៨ មីនា ២០២០ www.voanews.com/science-health/coronavirus-outbreak/wwf-urges-se-asia-ban-unregulated-wildlife-trade-amid
- ២៨ 16 USC (S) 3372(a)(2)(A).
- ២៩ “បដិទានក្នុងសំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌសហព័ន្ធ” សេវាកម្មស្រាវជ្រាវសភា (ធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពថ្ងៃទី១៥ តុលា ២០១៩) ទំព័រ១ អាចរកឃើញនៅគេហទំព័រ <https://fas.org/sgp/crs/misc/RL34138.pdf>
- ៣០ Pierson, Melanie, and Meghan N. Dilges. “ការជួញដូរសត្វព្រៃ ១: បដិទានសំណុំរឿងសត្វព្រៃ” ព្រឹត្តិបត្ររបស់មេធាវីសហរដ្ឋអាមេរិក ខ្សែ៦៣ លេខ៣ ខែឧសភា ២០១៥ ទំព័រ៨៧
- ៣១ “ការកាត់ទោសនៃឧក្រិដ្ឋកម្មសត្វព្រៃសហព័ន្ធ” ក្រសួងយុត្តិធម៌សហរដ្ឋអាមេរិក ថ្ងៃទី១៣ ឧសភា ២០១៥ www.justice.gov/enrd/prosecution-federal-wildlife-crimes Environmental Crimes, United States. Department of Justice, July 2012, Volume 60, Number 4, p.101.
- ៣២ ឧក្រិដ្ឋកម្មបរិស្ថាន សហរដ្ឋអាមេរិក ក្រសួងយុត្តិធម៌ កក្កដា ២០១២ ខ្សែ៦០ លេខ៤ ទំព័រ១០១
- ៣៣ United States v. Duncan ពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រមូលផល និងជួញដូរយិនស៊ិនព្រៃរបស់អាមេរិកខ្ពស់ច្បាប់។ ចុងចោទត្រូវបានបញ្ជាឱ្យបង់ប្រាក់ពិន័យ ១៥.០០០ ដុល្លារ ៥៥.០០០ ដុល្លារជាបដិទានទៅក្នុងមូលនិធិមច្ឆា និងសត្វព្រៃជាតិ និងអនុវត្តសេវាកម្មសហគមន៍រយៈពេល ៥០ ម៉ោង និងបាន រឹបអូស យិនស៊ិនប្រមាណ ១,៧០៨ ផោន។ United States v. Wertz: អ្នកនេសាទដែលបាននេសាទលើសលុបមានតម្លៃប្រហាក់ប្រហែលជិត ២០ ម៉ឺនដុល្លារ។ ចុងចោទបានបង់ប្រាក់ពិន័យចំនួន ៥.០០០ ដុល្លារនិង ៩៩.៨០០ ដុល្លារជាបដិទាន ហើយត្រូវបញ្ជាក់ការងារសហគមន៍រយៈពេល ១០០ ម៉ោង។ ក្រុមហ៊ុនត្រូវបានផ្តន្ទាទោសឱ្យបង់ប្រាក់ពិន័យចំនួន ២៧៥.០០០ ដុល្លារ ហើយត្រូវបានបញ្ជាឱ្យទទួលខុសត្រូវរួមគ្នាយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរចំពោះបដិទាន នេះ។ តុលាការក៏បានបញ្ជាឱ្យចុងចោទដកហូតលិខិតអនុញ្ញាតពីការនេសាទសហព័ន្ធ ដកសិទ្ធិរបស់ពួកគេចេញពីផលប្រយោជន៍នៅក្នុងកំប៉ាល់របស់ ពួកគេ និងរំលាយក្រុមហ៊ុន។ មាននៅគេហទំព័រ <https://www.justice.gov/enrd/prosecution-federal-wildlife-crimes>
- ៣៤ Pickering, Grace. “Bengis និងជនរងគ្រោះនៃឧក្រិដ្ឋកម្មបរិស្ថាន” ច្បាប់ស្តីពីបរិស្ថាននៅញ៉ូវយក ក្បាល២២ លេខ៧ ខែកក្កដា ២០១១ ទំព័រ១០៣ https://files.arnoldporter.com/arnold&porterllp_environmentallawinnewyork_july2011.pdf
- ៣៥ មន្ត្រីនៃស្ថាប័នកម្មនេសាទ និងត្រីសមុទ្រត្រូវបានបញ្ជាឱ្យបង់ប្រាក់ពិន័យ ២២.៥ លានដុល្លារអាមេរិកដល់អាហ្វ្រិកខាងត្បូងពីបទប្រមូលផលបង្កង ថ្មីខុសច្បាប់ និងការតំពន្ធចូលទៅក្នុងសហរដ្ឋអាមេរិក ជាបទបញ្ជានៃច្បាប់ Lacey ដ៏ធំបំផុតដែលមិនធ្លាប់មាន (<https://www.justice.gov/usao-sdny/pr/officers-fishing-and-seafood-corporations-ordered-pay-nearly-225-million-south-africa>)
- ៣៦ ឯកសារដៃដល ទំព័រ១០៥
- ៣៧ មន្ត្រីនៃស្ថាប័នកម្មនេសាទ និងត្រីសមុទ្រត្រូវបានបញ្ជាឱ្យបង់ប្រាក់ពិន័យ ២២.៥ លានដុល្លារអាមេរិកដល់អាហ្វ្រិកខាងត្បូងពីបទប្រមូលផលបង្កង ថ្មីខុសច្បាប់ និងការតំពន្ធចូលទៅក្នុងសហរដ្ឋអាមេរិក ជាបទបញ្ជានៃច្បាប់ Lacey ដ៏ធំបំផុតដែលមិនធ្លាប់មាន (<https://www.justice.gov/usao-sdny/pr/officers-fishing-and-seafood-corporations-ordered-pay-nearly-225-million-south-africa>)
- ៣៨ ឯកសារដៃដល
- ៣៩ Pickering, Grace. “Bengis និងជនរងគ្រោះនៃឧក្រិដ្ឋកម្មបរិស្ថាន” ច្បាប់ស្តីពីបរិស្ថាននៅញ៉ូវយក ខ្សែ២២ លេខ៧ ខែកក្កដា ២០១១ ទំព័រ១០៦ https://files.arnoldporter.com/arnold&porterllp_environmentallawinnewyork_july2011.pdf
- ៤០ ឯកសារដៃដល
- ៤១ Pierson, Melanie, and Meghan N. Dilges. “ការជួញដូរសត្វព្រៃ ១: បដិទានសំណុំរឿងសត្វព្រៃ” ព្រឹត្តិបត្ររបស់មេធាវីសហរដ្ឋអាមេរិក ខ្សែ៦៣ លេខ៣ ខែឧសភា ២០១៥ ទំព័រ៨៧
- ៤២ ឯកសារដៃដល ទំព័រ៩០
- ៤៣ ឯកសារដៃដល ទំព័រ៨៧ និង៨៩
- ៤៤ ក្រសួងការបរទេសសហរដ្ឋអាមេរិក ឆ្នាំ២០១៨ របាយការណ៍ស្តីពីការជួញដូរមនុស្ស - ប្រទេសសេច ថ្ងៃទី២៨ មិថុនា ២០១៨ អាចរកបានលើគេហទំព័រ <https://www.refworld.org/docid/5b3e0a604.html> [accessed 19 February 2020]
- ៤៥ ឯកសារដៃដល
- ៤៦ ឯកសារដៃដល

ឯកសារយោង

- ៤៧ ច្បាប់ស្តីពីការអភិរក្សសត្វព្រៃ (លេខ៤៧នៃឆ្នាំ២០១៣) មាត្រា៨៩ អាចរកបានលើគេហទំព័រ <http://extwprlegs1.fao.org/docs/pdf/ken134375.pdf>
- ៤៨ ឯកសារដេដល
- ៤៩ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌកែសម្រួលថ្មីរបស់បេសហ្វីលីពីន ច្បាប់លេខ ៣៨១៥ (ថ្ងៃទី៨ ធ្នូ ១៩៣០) មាត្រា១០៤ អាចរកបានលើគេហទំព័រ https://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/PHL_revised_penal_code.pdf
- ៥០ Yang, Sallie, and Brian Gonzales “សៀវភៅណែនាំអាស៊ានស្តីពីកិច្ចសហប្រតិបត្តិការផ្នែកច្បាប់ដើម្បីប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មសត្វព្រៃ” បណ្តាញអនុវត្តច្បាប់សត្វព្រៃ-អាស៊ាន ឆ្នាំ ២០១៦ ទំព័រ៣២៣ (ក្រមផលផលសត្វព្រៃនៃឆ្នាំ១៩៩៨ (ច្បាប់សាធារណរដ្ឋ៥៥៥០) ដែលបានធ្វើវិសោធនកម្មដោយច្បាប់សាធារណរដ្ឋ១០៦៥៤)
- ៥១ Uhlmann “គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីការផ្តន្ទាទោសបទល្មើសបរិស្ថានរួមមានការប្រើប្រាស់វិធានការកាត់ទោសបន្ថែម” គោលការណ៍ណែនាំផ្ទៃក្នុងសម្រាប់ក្រសួងយុត្តិធម៌សហរដ្ឋអាមេរិក ទំព័រ៣
- ៥២ Preston, Brian J., Hon. “ការប្រើប្រាស់យុត្តិធម៌ស្តារឡើងវិញសម្រាប់តុលាការបរិស្ថាន និងបទល្មើសភូមិបាលបរិស្ថាននៃរដ្ឋ NSW” (ថ្ងៃទី២២ មីនា ២០១១) ទំព័រ១៨ អាចរកបានលើគេហទំព័រ http://www.lec.justice.nsw.gov.au/Documents/preston_use%20of%20restorative%20justice%20for%20environmental%20crime.pdf
- ៥៣ ឯកសារដេដល
- ៥៤ Mulqueeny, Kala and Bonifacio, Sherielysse “ចៅក្រមអាស៊ី: តុលាការ និងសាលាក្តីបែតង និងយុត្តិធម៌បរិស្ថាន” ធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ី ច្បាប់ និងកំណែទម្រង់គោលនយោបាយ លេខ១ (មេសា ២០១០) ទំព័រ៣
- ៥៥ ឯកសារដេដល
- ៥៦ Martin Harrell “ច្បាប់ស្តីពីឧក្រិដ្ឋកម្មបរិស្ថានបែបអង្គការចាត់តាំង និងកែទម្រង់ការកាត់ទោស ឆ្នាំ១៩៨៤: ការរួមបញ្ចូលគ្នានូវការផ្តល់ជំនួយជាមួយនឹងបដិទាន បទបញ្ជាដោះស្រាយផ្លូវច្បាប់ សេវាកម្មសហគមន៍ និងការសាកល្បងផ្តល់ផលប្រយោជន៍ដល់បរិស្ថានខណៈកំពុងដាក់ទណ្ឌកម្មពិរុទ្ធជន” 6 Vill. Envtl. L.J. 243 (1995). ទំព័រ៣៦ អាចរកបានលើគេហទំព័រ <https://digitalcommons.law.villanova.edu/elj/vol6/iss2/1>
- ៥៧ 18 U.S.C. § 3553(a)(1)
- ៥៨ អនុស្សាវរណៈផ្ទៃក្នុង ផ្ញើជូន: ជំនួយការមេធាវី និងប្រធានផ្នែក ENRD ពី Jeffrey H. Wood ជំនួយការមេធាវីស្តីទី “ការទូទាត់ប្រាក់សំណងដល់ភាគីទីបីនៅក្នុងសំណុំរឿង ENRD” (៩ មករា ២០១៨) ទំព័រ១១
- ៥៩ ផ្នែកទី១៦ នៃច្បាប់ស្តីពីសត្វព្រៃ R.S., 1985, c. W-9, s. 11994, c. 23, s. 2 (F) និងអាចរកបានពី <https://www.canlii.org/en/ca/laws/stat/rsc-1985-c-w-9/latest/rsc-1985-c-w-9.html>
- ៦០ R.S. Silver “ការវិនិយោគលើការអភិរក្សជាមួយនឹងប្រាក់ចំណូលពីការកាត់ទោសបែបច្នៃប្រឌិត លក្ខណៈនៃផលប៉ុន្តែងរងនូវតុលាការគ្រប់គ្រងដោយមូលនិធិបេធនបាលកិច្ចសម្រាប់អភិរក្សទីជម្រក ១៩៩៣-២០០៩” វិទ្យុយ៉ា British Columbia (មីនា ២០១១), ទំព័រ៦
- ៦១ ផ្នែកទី១៦ នៃច្បាប់ស្តីពីសត្វព្រៃរបស់បេសហ្វីលីពីន R.S., 1985, c. W-9, s. 11994, c. 23, s. 2 (F) ប្រភព <https://www.canlii.org/en/ca/laws/stat/rsc-1985-c-w-9/latest/rsc-1985-c-w-9.html>
- ៦២ R.S. Silver “ការវិនិយោគលើការអភិរក្សជាមួយនឹងប្រាក់ចំណូលពីការកាត់ទោសបែបច្នៃប្រឌិត លក្ខណៈនៃផលប៉ុន្តែងរងនូវតុលាការគ្រប់គ្រងដោយមូលនិធិបេធនបាលកិច្ចសម្រាប់អភិរក្សទីជម្រក ១៩៩៣-២០០៩” វិទ្យុយ៉ា British Columbia (មីនា ២០១១), ទំព័រ៦
- ៦៣ ឯកសារដេដល
- ៦៤ ឯកសារដេដល
- ៦៥ ផ្នែកទី១៦ នៃច្បាប់ស្តីពីសត្វព្រៃរបស់បេសហ្វីលីពីន R.S., 1985, c. W-9, s. 11994, c. 23, s. 2 (F) ប្រភព <https://www.canlii.org/en/ca/laws/stat/rsc-1985-c-w-9/latest/rsc-1985-c-w-9.html>
- ៦៦ អនុស្សាវរណៈផ្ទៃក្នុង ផ្ញើជូន: ជំនួយការមេធាវី និងប្រធានផ្នែក ENRD ពី Jeffrey H. Wood ជំនួយការមេធាវីស្តីទី “ការទូទាត់ប្រាក់សំណងដល់ភាគីទីបីនៅក្នុងសំណុំរឿង ENRD” (៩ មករា ២០១៨) ទំព័រ៥
- ៦៧ អនុស្សាវរណៈផ្ទៃក្នុង ផ្ញើជូន: ជំនួយការមេធាវី និងប្រធានផ្នែក ENRD ពី Jeffrey H. Wood ជំនួយការមេធាវីស្តីទី “ការទូទាត់ប្រាក់សំណងដល់ភាគីទីបីនៅក្នុងសំណុំរឿង ENRD” (៩ មករា ២០១៨) ទំព័រ៥
- ៦៨ ឯកសារដេដល
- ៦៩ Martin Harrell “ច្បាប់ស្តីពីឧក្រិដ្ឋកម្មបរិស្ថានបែបអង្គការចាត់តាំង និងកែទម្រង់ការកាត់ទោស ឆ្នាំ១៩៨៤: ការរួមបញ្ចូលគ្នានូវការផ្តល់ជំនួយជាមួយនឹងបដិទាន បទបញ្ជាដោះស្រាយផ្លូវច្បាប់ សេវាកម្មសហគមន៍ និងការសាកល្បងផ្តល់ផលប្រយោជន៍ដល់បរិស្ថានខណៈកំពុងដាក់ទណ្ឌកម្មពិរុទ្ធជន” 6 Vill. Envtl. L.J. 243 (1995). ទំព័រ៣៥-៣៦ អាចរកបានលើគេហទំព័រ <https://digitalcommons.law.villanova.edu/elj/vol6/iss2/1>
- ៧០ អនុស្សាវរណៈផ្ទៃក្នុង ផ្ញើជូន: មេធាវីផ្នែកបរិស្ថាន ពី Ronald J. Tenpas ជំនួយការមេធាវី “ការណែនាំស្តីពីបដិទាន សេវាសហគមន៍ និងវិធានការកាត់ទោសបន្ថែមផ្សេងទៀតដាក់ចំពោះសំណុំរឿងឧក្រិដ្ឋកម្មបរិស្ថាន” (១៦ មករា ២០០៩) ទំព័រ៩
- ៧១ ឯកសារដេដល

ឯកសារយោង

- ៧២ EPA NSW. “គោលការណ៍ណែនាំស្វែងរកបទបញ្ជាតុលាការបរិស្ថាន” អាជ្ញាធរការពារបរិស្ថាន NSW ថ្ងៃទី៣១ សីហា ២០១៧ www.epa.nsw.gov.au/licensing-and-regulation/legislation-and-compliance/policies-and-guidelines/guidelines-seeking-enviro-court-orders.
- ៧៣ ឯកសារដដែល
- ៧៤ ឯកសារដដែល
- ៧៥ Preston, Brian J., Hon. “ការប្រើប្រាស់យុត្តិធម៌ស្តារឡើងវិញសម្រាប់តុលាការបរិស្ថាន និងបទល្មើសក្នុងបរិស្ថាននៃរដ្ឋ NSW” (ថ្ងៃទី២២ មីនា ២០១១) ទំព័រ៨-១៣ អាចរកបានលើគេហទំព័រ http://www.lec.justice.nsw.gov.au/Documents/preston_use%20of%20restorative%20justice%20for%20environmental%20crime.pdf
- ៧៦ ឯកសារដដែល ទំព័រ២៥
- ៧៧ ឯកសារដដែល
- ៧៨ ឯកសារដដែល
- ៧៩ Levine, Simon. “ការគំរាមកំហែងទទេ ឆ្នាំ២០១៥: តើច្បាប់ប្រឆាំងនឹងការជួញដូរសត្វព្រៃខុសច្បាប់ឬទេ? DLA Piper, ឆ្នាំ២០១៥, ទំព័រ៣០៣ (ច្បាប់ស្តីពីការត្រួតពិនិត្យពាណិជ្ជកម្ម និងផលិតផលសត្វព្រៃ ប្រទេសណាមីបៀ ឆ្នាំ២០០៨ ផ្នែក៥ (៣))
- ៨០ ឯកសារដដែល
- ៨១ Levine, Simon. “ការគំរាមកំហែងទទេ ឆ្នាំ២០១៥: តើច្បាប់ប្រឆាំងនឹងការជួញដូរសត្វព្រៃខុសច្បាប់ឬទេ? DLA Piper, ឆ្នាំ២០១៥, ទំព័រ២៦៥
- ៨២ Uhlmann ទំព័រ៨-៩
- ៨៣ Martin Harrell “ច្បាប់ស្តីពីឧក្រិដ្ឋកម្មបរិស្ថានបែបអង្គការចាត់តាំង និងកែទម្រង់ការកាត់ទោស ឆ្នាំ១៩៨៤: ការរួមបញ្ចូលគ្នានូវការផាកពិន័យជាមួយនិងបដិទាន បទបញ្ជាដោះស្រាយផ្លូវច្បាប់ សេវាកម្មសហគមន៍ និងការសាកល្បងផ្តល់ផលប្រយោជន៍ដល់បរិស្ថានខណៈកំពុងដាក់ទណ្ឌកម្មពិរុទ្ធជន” 6 Vill. Envtl. L.J. 243 (1995). ទំព័រ១២ អាចរកបានលើគេហទំព័រ <https://digitalcommons.law.villanova.edu/elj/vol6/iss2/1>
- ៨៤ ឯកសារដដែល ទំព័រ១២
- ៨៥ អនុស្សាវរណៈផ្ទៃក្នុង ធ្វើជូន: មេធាវីផ្នែកបរិស្ថាន ពី: Ronald J. Tenpas ជំនួយការមេធាវី “ការណែនាំស្តីពីបដិទាន សេវាសហគមន៍ និងវិធានការដាក់ទោសបន្ថែមផ្សេងទៀតដាក់ចំពោះសំណុំរឿងឧក្រិដ្ឋកម្មបរិស្ថាន” (១៦ មករា ២០០៩) ទំព័រ៩
- ៨៦ “សៀវភៅណែនាំអាស៊ានស្តីពីកិច្ចសហប្រតិបត្តិការផ្លូវច្បាប់អន្តរជាតិក្នុងករណីជួញដូរមនុស្សស” ការិយាល័យអង្គការសហប្រជាជាតិប្រយុទ្ធជម្រាំងគ្រឿងញៀន និងឧក្រិដ្ឋកម្ម (២០១០) អាចរកបានលើគេហទំព័រ https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/ASEAN_Handbook_on_International_Legal_Cooperation_in_TIP_Cases.pdf
- ៨៧ Batt, Chris; Feltham, Jenny, et. al., “ការលើកកម្ពស់ការចាប់បាន ការស៊ើបអង្កេត និងការបង្កាក់លំហូរហិរញ្ញវត្ថុខុសច្បាប់ពីឧក្រិដ្ឋកម្មសត្វព្រៃ” ការិយាល័យអង្គការសហប្រជាជាតិប្រយុទ្ធជម្រាំងគ្រឿងញៀន និងឧក្រិដ្ឋកម្ម (២០១៧) ទំព័រ២៩ អាចរកបានលើគេហទំព័រ https://www.unodc.org/documents/southeastasiaandpacific/Publications/2017/FINAL_-_UNODC_APG_Wildlife_Crime_report.pdf
- ៨៨ Pierson, Melanie, and Meghan N. Dilges. “ការជួញដូរសត្វព្រៃ ១: បដិទានសំណុំរឿងសត្វព្រៃ” ព្រឹត្តិប័ត្ររបស់មេធាវីសហរដ្ឋអាមេរិក ខ្សែទី១៣ លេខ៣ ខែឧសភា ២០១៥ ទំព័រ៨៦ United States v. Emerson, ១២៨២ ៣១៥ ៥៥៧ ៥៦៧ (ចេញផ្សាយទី៧ ១៩៩៧)
- ៨៩ “ឧបករណ៍វិភាគឧក្រិដ្ឋកម្មសត្វព្រៃ និងព្រៃឈើ” ការិយាល័យអង្គការសហប្រជាជាតិប្រយុទ្ធជម្រាំងគ្រឿងញៀន និងឧក្រិដ្ឋកម្ម (វិច្ឆិកា ២០១២) ទំព័រ១៣០ អាចរកបានលើគេហទំព័រ [unodc.org/documents/Wildlife/Toolkit_e.pdf](http://www.unodc.org/documents/Wildlife/Toolkit_e.pdf)
- ៩០ ឯកសារដដែល ១៣៣
- ៩១ “ដំណើរវិវត្តន៍តួនាទីរបស់អ្នកជូនយោបល់តុលាការ” LawTimes (ថ្ងៃទី១៦ វិច្ឆិកា ២០១៧) គេហទំព័រ <https://www.lawtimesnews.com/archive/evolving-role-of-amicus-curiae/262799>.
- ៩២ “ឧបករណ៍វិភាគឧក្រិដ្ឋកម្មសត្វព្រៃ និងព្រៃឈើ” ការិយាល័យអង្គការសហប្រជាជាតិប្រយុទ្ធជម្រាំងគ្រឿងញៀន និងឧក្រិដ្ឋកម្ម (វិច្ឆិកា ២០១២) ទំព័រ១៥២ អាចរកបានលើគេហទំព័រ [unodc.org/documents/Wildlife/Toolkit_e.pdf](http://www.unodc.org/documents/Wildlife/Toolkit_e.pdf)
- ៩៣ Levine, Simon. “ការគំរាមកំហែងទទេ ឆ្នាំ២០១៥: តើច្បាប់ប្រឆាំងនឹងការជួញដូរសត្វព្រៃខុសច្បាប់ឬ? DLA Piper, ឆ្នាំ២០១៥, ទំព័រ១៩៧ (១៩៧ (ច្បាប់ស្តីពីការការពារបរិស្ថានម៉ុងហ្គោលី, មាត្រា៣៧))
- ៩៤ ឯកសារដដែល
- ៩៥ Preston, Brian J., Hon.; Donnelly, Hugh. “ការបង្កើតមូលដ្ឋានទិន្នន័យបទឧក្រិដ្ឋកម្មបរិស្ថាននៅញូវសៅវ៉ែល” (ថ្ងៃទី២២ មីនា ២០១១) ទំព័រ៥ អាចរកបានលើគេហទំព័រ http://www.lec.justice.nsw.gov.au/Documents/preston_the%20establishmentof%20an%20environmental%20crime%20sentencing%20database.pdf

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

របាយការណ៍នេះនិពន្ធដោយ Briana Olson និងសហនិពន្ធដោយ Steve R. Galster នាយកប្រតិបត្តិរបស់ ACET ។ របាយការណ៍នេះ មិនអាចត្រូវបានចងក្រងឡើងបានទេបើគ្មានការចូលរួមវិភាគទានបច្ចេកទេសពី៖ Onkuri Majumdar, Ricardo Forrester, Gloria Lopez Hernandez និង Mikaela Gaarde ដែលគាត់ទាំងអស់បានផ្តល់ការស្រាវជ្រាវ និងការគាំទ្រដ៏មានតម្លៃក្នុងការចងក្រងរបាយការណ៍នេះ។ ការរចនា និងគំនូរត្រូវបានផ្តល់ដោយ Luxana Kiratibhongse ។

របាយការណ៍នេះអាចធ្វើទៅបានដោយមូលនិធិ Freeland តាមរយៈការផ្តល់មូលនិធិដោយ PMI IMPACT ដែលជាពានរង្វាន់ផ្តល់ជំនួយ របស់ Phillip Morris International (PMI) ។

មជ្ឈមណ្ឌលវិភាគឧត្តមភាពលើការជួញដូរ (“ACET”)

ការប្រើប្រាស់ទិន្នន័យដើម្បីប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងការជួញដូរ និងការស្តារអំណាចឡើងវិញ

គ្រប់ជ្រុងជ្រួតនៃពិភពលោកយើងដើរតួនាទីជាប្រភព ជាកន្លែងឆ្លងកាត់ ឬជាទិសដៅសម្រាប់បណ្តាញឧក្រិដ្ឋកម្ម ឆ្លងដែន នៃការជួញដូរមនុស្ស សត្វព្រៃ អាវុធ និងទំនិញខុសច្បាប់ដទៃទៀត។

ការជួញដូរធ្វើឱ្យរាំងស្ទះដល់ការអភិវឌ្ឍអភិបាលកិច្ចល្អ អាជីវកម្មល្អ និងសហប្រតិបត្តិការឆ្លងកាត់ព្រំដែន។ លុយរាបរយលានដុល្លារបានមកពីការជួញដូរជារៀងរាល់ឆ្នាំ ដូច្នេះផ្តល់សិទ្ធិអំណាចដល់ឧក្រិដ្ឋកម្មចាត់តាំង និងអំពើពុករលួយ ធ្វើឱ្យអន្តរាយដល់អាជីវកម្មស្របច្បាប់ និងគ្រាមកហែងដល់សិទ្ធិមនុស្ស និងបរិស្ថាន។

ដើម្បីកាត់បន្ថយការជួញដូរ រដ្ឋាភិបាល សាជីវកម្ម និងសង្គមស៊ីវិលទាមទារឱ្យមានការយល់ដឹងដែលអាចជឿទុកចិត្តបានដើម្បីដឹកនាំការអនុវត្តច្បាប់ គោលនយោបាយ និងយុទ្ធសាស្ត្របង្ការ និងស្តារឡើងវិញប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព។

បំពាក់ដោយបច្ចេកវិទ្យាស៊ើបការណ៍ឌីជីថលរបស់ក្រុមហ៊ុន IBM និងក្រុមហ៊ុន Cellebrite ក៏ដូចជាបណ្តាញសង្គមស៊ីវិលជួរមុខ មជ្ឈមណ្ឌលវិភាគឧត្តមភាពនៃការជួញដូរ (ហៅកាត់ថា ACET អាសថា “asset”) គឺជាមជ្ឈមណ្ឌលបញ្ចូលទិន្នន័យ ប្រភពបើកចំហ ជួយភាគីពាក់ព័ន្ធធ្វើការសម្រេចចិត្តបានត្រឹមត្រូវ និងទាន់ពេលវេលាដល់កាត់បន្ថយ ការជួញដូរ ចំណេញពេលវេលា ចរិកា និងអាយុជីវិត។

ដោយប្រើភ័ស្តុតាងវិភាគដោយអ្នកជំនាញបច្ចេកវិទ្យាបញ្ហាសិប្បនិម្មិត និងប្រធានបទ ACET ដើរតួជាស្ថាន តភ្ជាប់អ្នកកាន់ទិន្នន័យជាមួយអ្នកតាក់តែងច្បាប់ និងអ្នកអនុវត្តច្បាប់ ហើយបង្ហាញពីបញ្ហា និងដំណោះស្រាយការជួញដូរសម្រាប់៖

- អាជ្ញាធរព្រំដែន៖ ដើម្បីកំណត់ពិន្ទុការពេលវេលាជាក់ស្តែងក្នុងការជួញដូរទំនិញខុសច្បាប់។
- អ្នកស៊ើបអង្កេត៖ ដើម្បីតាមដាន និងរឹបអូសទ្រព្យសម្បត្តិដែលបានមកពីការជួញដូរ។
- សមាជិកសភា៖ ពង្រឹង និងពង្រីកច្បាប់ និងគោលនយោបាយដើម្បីកាត់បន្ថយការជួញដូរ។
- អ្នកជំនាញផ្នែកផ្លាស់ប្តូរឥរិយាបថ៖ ដើម្បីកំណត់ពីកត្តាជំរុញសង្គម និងសេដ្ឋកិច្ចនៃការជួញដូរ។
- សាជីវកម្ម៖ ដើម្បីធានាឱ្យបាននូវការអនុលោមតាមច្បាប់ និងអាជីវកម្មដែលមានគំនិតសង្គម។

អេស៊ីធីត្រូវបានគាំទ្រដោយសម្ព័ន្ធភាពនៃសង្គមស៊ីវិល និងដៃគូសាជីវកម្មរួមទាំងមូលនិធិ Freeland ក្រុមហ៊ុន IBM ក្រុមហ៊ុន Cellebrite និងក្លឹបមេគង្គ។

របាយការណ៍នេះត្រូវបានផ្តល់មូលនិធិដោយ PMI-Impact ជាគំនិតផ្តួចផ្តើមផ្តល់ជំនួយសកលដោយ Philip Morris International ដើម្បីគាំទ្រដល់គម្រោងនានាដែលមានគោលបំណងដើម្បីប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងពាណិជ្ជកម្មខុសច្បាប់ និងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលពាក់ព័ន្ធ។

ANALYTICAL CENTER
OF EXCELLENCE
ON TRAFFICKING